

EESTI ADVOKATUUR
ESTONIAN BAR ASSOCIATION

AASTARAAMAT

2016

TALLINN 2017

SISUKORD

Eesti Advokatuuri üldkogu otsused 2016	3
Eesti Advokatuuri esimehe vandeadvokaat Sten Luiga ettekanne advokatuuri üldkogul 3. märtsil 2016 Nordea Kontserdimajas	9
Eesti Advokatuuri juhatuse aruanne 2016. a kohta Eesti Advokatuuri üldkogule 3. märtsil 2017. a Vanemuise kontserdimajas	16
Riigi õigusabi korraldamisest. Kokkuvõtted 2016. aastast	41
Ülevaade Eesti Advokatuuri revisjonikomisjoni tegevusest 2016. aastal	56
Ülevaade Eesti Advokatuuri kutsesobivuskomisjoni tegevusest 2016. aastal	57
Ülevaade Eesti Advokatuuri aukohtu tegevusest 2016. aastal	59
Ülevaade Eesti Advokatuuri eetika- ja metoodikakomisjoni tegevusest 2016. aastal	65
Ülevaade Eesti Advokatuuri põhiõiguste komisjoni tegevusest 2016. aastal	76
Ülevaade Eesti Advokatuuri riigi õigusabi komisjoni tegevusest 2016. aastal	78
Ülevaade Eesti Advokatuuri konkurentsioiguse komisjoni tegevusest 2016. aastal	80
Ülevaade Eesti Advokatuuri äriõiguse komisjoni tegevusest 2016. aastal	81
Ülevaade Eesti Advokatuuri perekonnaõiguse komisjoni tegevusest 2016. aastal	83
Ülevaade Eesti Advokatuuri tööõiguse komisjoni tegevusest 2016. aastal	85
Ülevaade Eesti Advokatuuri maksuõiguse komisjoni tegevusest 2016. aastal	86
Ülevaade Eesti Advokatuuri maksejõuetusõiguse komisjoni tegevusest 2016. aastal	87
Ülevaade Eesti Advokatuuri intellektuaalse omandi ja IT-õiguse komisjoni tegevusest 2016. aastal	90
Õnnitleme	92
Teenetemedalid. Kuldmärgid. Hõbemärgid	93
Aunimetuse aasta advokaat laureaadid	94
Advokatuuri kvaliteedijuhtimise tunnistus	94
Üliõpilastööde konkursi laureaadid	94
<i>In memoriam</i>	95
Majandusaasta aruanne	0
Sõltumatu audiitori aruanne	0

EESTI ADVOKATUURI ÜLDKOGU**O T S U S nr 1**

3. märts 2016. a

Eesti Advokatuuri majandustegevuse aastaaruande ja revisjonikomisjoni aastaaruande kinnitamine

Juhindudes advokatuuriseaduse § 9 punktist 4, Eesti Advokatuuri üldkogu

O T S U S T A B :

Kinnitada advokatuuri 2015. aasta majandusaasta aruanne ja revisjonikomisjoni 2015. aasta aruanne.

Üldkogu juhatajad

Ants Karu

Madis Päts

Protokollijad

Karen Root

Sille Rästas

EESTI ADVOKATUURI ÜLDKOGU**O T S U S nr 2**

3. märts 2016. a

Eesti Advokatuuri 2015. aasta eelarve täitmise aruande ja 2016. aasta eelarve kinnitamine

Juhindudes advokatuuriseaduse § 9 punktist 3, Eesti Advokatuuri üldkogu

O T S U S T A B:

1. Kinnitada Eesti Advokatuuri 2015. aasta eelarve täitmise aruanne tulude osas 811 368.26 eurot ja kulude osas 806 366.72 eurot.
2. Kinnitada Eesti Advokatuuri 2016. aasta eelarve tulude osas 860 213 eurot ja kulude osas 877 096 eurot.
3. Anda advokatuuri juhatusele õigus kasutada 2017. a majandusaastal advokatuuri eelarvelisi vahendeid 2016. a eelarves ettenähtud proportsioonides ja mahus kuni 2017. a eelarve kinnitamiseni üldkogul.

Üldkogu juhatajad

Ants Karu

Madis Päts

Protokollijad

Karen Root

Sille Rästas

EESTI ADVOKATUURI ÜLDKOGU

OTSUS nr 3

3. märts 2016. a

Eesti Advokatuuri kodukorra muutmine

Juhindudes advokatuuriseaduse § 9 punktist 5, Eesti Advokatuuri üldkogu

OTSUSTAB:

Muuta Eesti Advokatuuri kodukorra (vastu võetud Eesti Advokatuuri üldkogu 24.04.2013 otsusega ning muudetud Eesti Advokatuuri üldkogu 30.04.2015 otsusega) § 18 lõiget 4 järgmises sõnastuses: „(4) Kutsesobivuskomisjon on kohustatud teavitama juhatus advokatuuriseaduse § 36 lõike 1 punktis 2¹ ja 3 sätestatud advokatuurist väljaarvamise aluste esinemisest.“.

Täiendada kodukorra § 18 lõikega 7 järgmises sõnastuses: „(7) Emeriitadvokaadi nimetuse võib anda vanaduspensionialiseks saanud advokatuurist välja arvatud isikule. Emeriitadvokaadi nimetuse andmise ja äravõtmise korra ning emeriitadvokaadi õigused ja kohustused suhetes advokatuuriga sätestab emeriitadvokaadi statuut. Emeriitadvokaadi statuudi võtab vastu advokatuuri juhatus.“.

Täiendada kodukorra § 48 punktiga 2¹ järgmises sõnastuses: „2¹) lahendab lepitusmenetluse korras tarbijaga sõlmitud kliendilepingust tulenevaid vaidlusi;“.

Täiendada kodukorda §-iga 60¹ järgmises sõnastuses:

„(60¹) Lepitusmenetlus tarbijaga

Lepitusmenetluse kord tarbijaga sõlmitud kliendilepingust tuleneva vaidluse lahendamiseks (§ 48 punkt 2¹) kehtestatakse juhatus otsusega.“.

Muuta kodukorra § 69 lõike 7 punkt 4 järgmises sõnastuses: „4) eksami liik (vandeadvokaadi abi eksam, vandeadvokaadi eksam)“.

Muuta kodukorra § 72 lõiget 2 järgmises sõnastuses: „(2) Advokatuuriseaduse § 34¹ lõigetes 6 ja 7 sätestatud alustel viib kutsesobivuskomisjon advokaadi teadmiste kontrollimiseks advokaadiga läbi hindamise.“.

Muuta kodukorra § 72 lõiget 3 järgmises sõnastuses: „(3) Käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud hindamisel võivad komisjoni liikmed esitada advokaadile küsimusi erinevatest õigusharudest selgitamaks, kas advokaadil on edukaks advokaadi-tegevuseks vajalikud teoreetilised teadmised ja praktilised oskused.“.

Muuta kodukorra § 72 lõiget 4 järgmises sõnastuses: „(4) Hindamise tulemuste alusel advokaadi vastavust kutsesobivusnõuetele hindab komisjon ja vormistab otsuse kodukorra § 71 lõigetes 5 ja 6 sätestatud korras.“.

Käesolev otsus jõustub koos advokatuuriseaduse muutmise seaduse jõustumisega.

Üldkogu juhatajad

Ants Karu

Madis Päts

Protokollijad

Karen Root

Sille Rästas

EESTI ADVOKATUURI ÜLDKOGU**OTSUS nr 4**

3. märts 2016. a

Eesti Advokatuuri korduseksami ja uue hindamise tasu kehtestamine

Juhindudes advokatuuriseaduse § 9 punktist 9, Eesti Advokatuuri üldkogu

OTSUSTAB:

1. Kinnitada advokatuuri korduseksami tasuna 120 eurot.
2. Kinnitada advokatuuri uue hindamise tasuna 120 eurot.

Käesolev otsus jõustub advokatuuriseaduse muutmise seaduse jõustumisel.

Üldkogu juhatajad

Ants Karu

Madis Päts

Protokollijad

Karen Root

Sille Rästas

EESTI ADVOKATUURI ÜLDKOGU

OTSUS nr 5

3. märts 2016. a

Alla Raudsepa advokatuuri juhatuse 09.02.2016. a otsuse osas esitatud kaebuse lahendamine

Juhindudes advokatuuriseaduse § 9 punktist 6, Eesti Advokatuuri üldkogu

OTSUSTAB:

Kaebus rahuldada.

Üldkogu juhatajad

Ants Karu

Madis Päts

Protokollijad

Karen Root

Sille Rästas

EESTI ADVOKATUURI ESIMEHE VANDEADVOKAAT STEN LUIGA ETTEKANNE advokatuuri üldkogul 3. märtsil 2016 Nordea Kontserdimajas

Head kolleegid ja austatud külalised!

Täna lõpeb aastal 2013 valitud juhatuse ja esimehe kolmeaastane töösükkel. Aeg on teha kokkuvõtteid.

Seisan siin täna viimast korda advokatuuri esimehena ja olen raske valiku ees: öelda on palju, kuid ettekandeks on meie tiheda päevakava tõttu aega vähe. Täna ettekandes olen teinud lühivaliku aspektidest, mida pean vajalikuks rõhutada või mis möödunud aastatest eelkõige on meelde jäänud. Juhatuse on pidanud kolme aasta vältel umbes 75 istungit, mille käigus on teinud umbes 1500 otsust. Lisaks veel lugematul hulgal asjade korraldamise sektionides ja strateegiakoosolekul.

Nagu juba tavaks saanud, siis mõõdame ühe mõõdikuna advokatuuri käekäiku kord aastas toimuvates uuringutes osalemise kaudu. Jaanuaris 2016 laekusid meile värsked uuringutulemused advokaatidele antud hinnangute kohta. Nagu ikka, on uuringufirma küsitlenud umbes 1000 inimest väga erinevatest segmentidest. Kokkuvõttes võib öelda, et positiivsed hinnangud domineerivad jätkuvalt ning nende osakaal on muutunud vähe (pisut rohkem on langenud hinnang advokaatide usaldusvärsusele ja kätesaadavusele). Negatiivsete hinnangute osakaal on kasvanud kõigi kategooriate puhul neutraalse positsiooni kahanemise arvel, võrreldes 2015. aastal tehtud uuringuga. Võib öelda, et järjest vähem on neid inimesi, kellel advokaatide kohta arvamus puudub. Nende inimeste hinnanguid ja arvamusi, kes advokaadi teenuseid ei ole kasutanud, kujundab kindlasti peavoolu- või sotsiaalmeedias avaldatud informatsioon advokaatide kohta. Mõnevõrra on kasvanud nende vastajate hulk, kes peavad advokaate jätkuvalt ebaausateks, hoolimatuteks, vastutustundetuteks ja asjatundmatuteks. Negatiivsete hoiakute kasv on tulnud eelkõige nende vastanute arvelt, kes varem ei omanud selget ettekujutust advokaatide ja advokatuuri kohta. Seda trendi on raske seletada. Minu hinnangul ja aukohtusse laekuvate kaebuste arvu järgi võiks asuda oluliselt optimistlikumale seisukohale. Elame maailmas, kus lugeja tähelepanu võitmisel kajastab meedia suures plaanis kõike negatiivset ja hirmutavat – võimendub halb. Paratamatult jääb negatiivsete uudiste tulvas märkamatuks hea, aus ja professionaalne töö, mida meie advokaadid iga päev teevad. Kahjuks tuli meil üle pikkade aastate oma ridadest välja heita üks advokatuuri liige kriminaalkorras karistatud kuriteo eest. Täna tuleb sellest teemast hiljem veel juttu. Samuti on aasta jooksul meedias ilmunud mitmeid lugusid meie kunagiste liikmete tegudest. Midagi pole öelda – ühiskonna silmis jääb advokaat advokaadiks elu lõpuni ja partikkel „endine“ sõna advokaat ees kipub inimeste teadvuses kergesti hägustuma. Loomulikult ei saa eeldada, et ligi 1000 liikmega organisatsioonis suhtuksid kõik ühesuguse tähelepanelikkusega kokkulepitud eetilistesse väärtustesse, kuigi see on meie eesmärk. Tegijatel juhtub nii mõndagi – aeg-ajalt

võib eetiliste normide eiramine olla tingitud ka oskamatuses lahendada moraalikonflikte ja hiljem adekvaatselt vabandust paluda.

Käisin vabariigi aastapäeva eel ühes Tallinna koolis andmas külalistundi ja lugesin enne seda uuesti Lauri Vahtre kirjutatud raamatut Eesti Advokatuuri ajaloost. Juba 17. sajandil peeti vajalikuks rõhutada, et „advokaadi tegevuse peaesmärk ei ole mitte oma kliendi väljarääkimine, vaid kohtu aitamine tõe leidmisel ja õiglasel kohtumõistmisel“. Kuldsed sõnad aegade hämarusest! Vähem konkreetset viisil elab sama põhimõtte edasi ka meie praegu kehtivas eetikakoodeksis – „õigusteenust osutades juhindub advokaat seadusest, advokatuuri organite õigusaktidest, kutse-eetika nõuetest, samuti headest kommetest ja tavadest ning oma südametunnistusest“. Tahan sellega öelda, et mõnikord võivad probleemid saada alguse liigest hasardist ja esmapilgul üllast eesmärgist päästa oma klient iga hinnaga õigusemõistmise eest. Unustatakse ära, et kui advokaat ei soovi samastuda kliendiga ja säilitada oma au, väärikust ja sõltumatus, siis on tema võitluse eesmärk eelkõige tagada kliendile õiglane ja seaduslik kohtumõistmine. Soovitan aeg-ajalt lugeda värske pilguga läbi meie eetikakoodeks. Olles varasemalt olnud ligi 10 aastat eetika- ja metoodikakomisjonis, võin kinnitada, et meil on väga hea ja asjalik eetikakoodeks. Eetikakoodeksi järgi käitumine on kõige kindlam viis hoida end eemal pahandustest ja saavutada ühiskonna austus ja lugupidamine. Advokaadi elukutse ja sõltumatus kontseptsioon annab ka võimaluse loobuda selliste klientide esindamisest, kelle väärtushinnangud ja nõudmised lähevad vastuollu advokaadi enda väärtushinnangutega. Seda eriti situatsioonides, kus advokaat ei esine kaitsja rollis, vaid täidab esindaja või juriidilise nõustaja ülesandeid. Kasutage seda vabadust julgesti ja ärge muutuge klientide pimedateks tööriistadeks, kui meile on antud valikuvabadus endale kliente valida. Advokatuuri juhatus, eetika- ja metoodikakomisjon ning aukohus on pühendanud palju aega ja vaeva, et anda juhtnööre piirsituatsioonides käitumiseks. Palun tutvuge nendega, head kolleegid. Need on koostatud eelkõige selleks, et advokaadibüroosid ja advokaate abistada, mitte ahistada.

Tulles nüüd tagasi aastasse 2015, siis advokatuuri kui organisatsiooni jaoks on 2015. aasta olnud heas mõttes sündmustevaene aasta. Avalikkuse usaldusega advokatuuri vastu saame olla rahul – oleme enam-vähem samal pulgal prokuratuuriga. Peab küll nentima, et Eesti inimeste usaldus politsei, õiguskantsleri ja kohtu vastu on meie omast mäekõrguselt üle, kuid üldist skaalat vaadates võime oma reitinguga olla rahul. Kuid arenguruumi kindlasti on ja sotsiaalse kapitali kogumine on pikaajaline protsess, mis koguneb aeglaselt aga võib haihtuda kahjuks kiiresti. Meie liikmeskonda kuulub aastavahetuse seisuga 970 advokaati (kellest umbes 200 on oma tegevuse erinevatel põhjustel peatanud). Liikmeskonna kasvu vaadates tuleb nentida, et iga aastaga purustame eelmise aasta rekordeid. Usun, et sellel aastal võime ületada 1000 liikme künnise. Loomulikult ei ole liikmete arvu kasv eesmärk omaette, kuid nõudluse kasv meie teenuste järgi annab tunnistust meie õigusriigi tugevusest. Aina enam kinnistub arusaam, et ühiskondlike vastuolude ja arusaamatuste lahendamiseks on õigussüsteem parim kanal, kus vaidlusi lahendada. Tuleb taas nentida, et advokaaditeenuste pakkumine Eestis on elav, valikuvõimalusi palju ning konkurents teenusepakujate vahel tihe. Samas ei maksa unustada, et Eesti suurima kutselisi juriste koondava organisatsioonina peame kandma ka vastutust, mida see staatus endaga kaasa toob. Euroopa advokaatide eetikakoodeks rõhutab, et õigusriigis on advokaadil täita eriline

roll. Advokaadi kohustused ei alga ega lõpe temale antud ülesannete truu täitmisega seadusega lubatud piires. Advokaat peab teenima õigluse huve ning samuti nende isikute huve, kelle õigusi ja vabadusi ta on usaldatud maksma panema ja kaitsma. Lugupeetud advokaadi kutseülesannete vastu on õigusriigi oluliseks tingimuseks, samuti demokraatia eelduseks ühiskonnas. Eesti on õigusriikide võrdluses saavutanud hea tulemuse ning oma osa on selles kindlasti ka kogu Eesti juristkonnal ja advokaatidel. Aastal 2015 läbiviidud *World Justice Project*'i uuringus on Eesti saanud ülemaailmses järjestuses 15. koha ja Euroopa järjestuses 10. koha. Euroopa Liidu liikmesriikide ja Põhja-Ameerika grupis edestavad meid ainult Põhjamaad, Holland, Austria, Saksamaa, Ühendkuningriik ja Kanada. Meist tahapoole jäävad teiste hulgas Belgia, Prantsusmaa, Ameerika Ühendriigid, endised idabloki riigid ja Vahemere maad. Riigi kohta, kes alles veerand sajandit on saanud taas üles ehitada omariiklust, on see ülikõrge koht. Kokkuvõtvalt – meil on, mille üle uhkust tunda. Elame riigis, mis vaatamata keerulisele ajaloolisele ja nappidele ressurssidele on suutnud lühikese ajaga üles ehitada toimiva õigusriigi, mis paljude vanade õiguskultuuriga riikide elanikele on jätkuvalt kättesaamatu. Etteruttavalt olgu öeldud, et madalaimad punktid sai Eesti tsiviilvaidluste lahendamisele ligipääsu ja selle majandusliku kättesaadavuse osas, millest räägin riigi õigusabi kontekstis täiendavalt.

Kahjuks teeb jätkuvat muret ka meie liikmeskonna ebaühtlane jaotus. Kuigi mõne protsendi võrra on üldpilt võrreldes aastaga 2013 paranenud, siis 81% advokaatidest tegutseb jätkuvalt Tallinnas, 8% Tartus, 2% Pärnus ja muudes suuremates linnades protsendi kaupa. Eriti ebaproportsionaalne on olukord Ida-Virumaal, kus ligi 100 000 elanikku teenindab vaid kümnekond advokaati. Jääb üle nentida, et Eesti Advokatuur iseseisvat regionaalpoliitikat ei tee. Kui õigusteenuste turg teenuse pakkumist ei toeta, siis on teenuse kättesaadavaks tegemine ilma riigi toeta võimatu.

Avalik-õigusliku advokatuuri ülesanded võib tinglikult paigutada kahte valitsevasse kategooriasse: õigusteenuse osutamise korraldamine ning advokaatide kutsealaste õiguste kaitse. Mõlemad kategooriad teenivad ühte üldist huve – tagada isikute takistamatult ligipääs sõltumatule, kvalifitseeritud ja kõrgete eetiliste väärtuste alusel osutatavale õigusteenusele. Nende ülesannete täitmine pideva tasakaalustamise tingimustes on advokatuurile aeg-ajalt üsna keeruline kõielkõnd. Lühikeses perspektiivis ootab avalikkus advokatuurilt palju enam konkreetseid meetmeid avalike huvide eest seismisel. Teisest küljest ootavad advokaadid, et advokatuur peaks suhetes avalikkuse, kohtu- ja riigivõimu ning klientidega veelgi enam esindama advokaatide huve. Tahan siinkohal rõhutada – kutsealaste õiguste kaitse laieneb eelkõige advokaatide kutsealasele tegevusele piirides, mis on kooskõlas seaduse ja meie eetikanormidega ning arvestavad mõistlikult kõikide teiste asjaosaliste huvidega. Minu hinnangul on tänane advokatuur erinevate huvide tasakaalustamisega olemasolevate ressursside piires üldiselt hästi hakkama saanud. Samas peavad advokaadid olema tulevikus valmis diskussiooniks: kas kunagi kaugemas tulevikus tuleks üksteisest lahutada haldusfunktsioon, kutseühingu kui ametiühingu funktsioon ja advokaadibüroode huviesinduse funktsioon? Mitmes Euroopa riigis on sarnane reform erineval kujul toimunud ning sellise detsentraliseeritud jaotuse korral on ülesanded ja eesmärgid selgemini sõnastatavad. Praegu olen veel arvamusel, et Eesti turu väiksust arvestades on praegune süsteem optimaalne. Advokaadibüroode huviesindust ning ametiühingu rolli saab mingil määral lahendada

komisjonide tasandil. Kuid kindlasti tasub tulevikus kaaluda, kas avalik-õiguslikule advokatuurile ei võiks teatud küsimustes sekundeerida MTÜ vormis loodud advokaatide kutseühing, mis võiks ilma mingi valehäbita tegutseda ainult oma liikmete huvides ning täita oma ülesandeid ilma pideva kohustuseta tasakaalustada avalikke huvisid. Tuues paralleele kohtumaailmast, siis kohtunikel on eraldi Eesti Kohtunike Ühing eraõigusliku MTÜ vormis, kuigi kohtute juhtimine toimub mitmete esindus- ja juhtorganite kaudu. Kuid ärgem advokatuurist rääkides unustagem, et meil igapäevane töö ja õigusteenuse osutamine ei toimu mitte advokatuuri vahendusel, vaid meie mitmesajast advokaadibüroos. See on meie maailm, kus toimub reaalne teenuse pakumine ja osutamine, advokaatide väljaõpe ning igapäevane kvaliteedikontroll.

Tuletan meelde, et aastal 2013 viis advokatuur läbi põhjaliku uuringu advokaatide hulgas. Uuringu tulemused olid ootuspärased – valdav enamik vastajaid (96%) tunneb seotust pigem oma advokaadibürooga, kus toimub igapäevane kutsetegevus. Tavapäraselt seostatakse ühtsustundega ühiseid väärtushinnanguid, töökultuuri, elufilosoofiat ja eesmärke ning seda kõike võimaldab meie kirev advokaadibüroode maastik. Ja nii see peabki olema! Advokaadibüroode roll teenuste korraldamisel ja kvaliteedi tagamisel on kindlasti kasvutrendis ning tegemist on pöördumatu protsessiga teenuste liberaliseerimise paradigmas. Eestis jätkub advokaatide koondumine suurematesse majandusüksustesse. Pean seda trendi ressurside optimaalse jaotumise seisukohalt üldiselt positiivseks arenguks. Advokaatide koondumine aitab panustada enam ressursi tugiteenustesse ja noorte advokaatide väljaõppesse. Tulenevalt meie arengusuundadest on juhatus teinud kõik endast oleneva, et ühest küljest tagada advokaadibüroodele maksimaalne tegevusvabadus ja teisest küljest abistada nii juhendilooe kui ka kvaliteedijuhtimise koolituse näol kõiki, kes seda soovivad. Rõhutan, et ligi 95% advokaaditeenustest Eestis osutatakse turutingimustel ettevõtluse korras ja umbes 5% riigi õigusabi korras fikseeritud tasude alusel. Meil on ühtekokku 210 advokaadibürood ja aastal 2015 loodi 14 uut bürood. Siinkohal kutsun veel kord kõiki tutvuma advokaadibüroode teenindusstandardi tõstmisele suunatud programmiga, mis on saanud tuntuks AKT-i nime all. Sertifitseerimise programm on vabatahtlik ja suunatud kõikidele advokaadibüroodele suuruselt ja asukohast sõltumata. Kõigile, kes soovivad pöörata enam tähelepanu oma klienditeeninduse ja büroo asjaajamise kvaliteedi säilitamisele ja tõstmisele. Tahan siinkohal nimetada ära esimesed sertifikaadiomanikud ja tänada teid julguse ja pühendumise eest. Need bürood on Advokaadibüroo In Jure, Advokaadibüroo LMP, Raidla Ellex Advokaadibüroo ja Vladimir Sadekov Advokaadibüroo. Hea meel on tõdeda, et esimeste sertifikaadiomanike hulka kuuluvad vägagi erineva suuruse ja ajalooga bürood. Praktika kummutab eelmisel aastal levinud kartused, et tegemist on ainult suurtele büroodele suunatud ettevõtmisega.

Riigi õigusabi

Ei ole minu mäletamist mööda möödunud veel ükski üldkogu ilma, et me kõneleks põhjalikult riigi õigusabi süsteemist ja sellega seotud probleemidest. Minult on korduvalt küsitud, et miks me peame niipalju selle küsimusega tegelema ja sellest rääkima. Ja seda olukorras, kus teema puudutab otseselt vaid väikest osa advokaaditeenuste turust ja üsna väikest osa advokaatidest. Isiklikust tagasivaatest kolmele aastale võin küll öelda, et kui ma üldse esimehe töös midagi tõeliselt õppisin, siis võiks mulle

selle eest omistada riigi õigusabi peaspetsialisti unikaalse kutsenimetuse. Ja samasugune tiitel tuleks anda ka kõikidele varasematele esimeestele ja advokatuuri kantslerile. Juhatusel ja kantsleil on kulunud lugematul hulgal töötunde, et tasandada süsteemi kroonilisest alarahastamisest ja sellest tingitud motivatsioonipuudusest ning kõikuvast kvaliteedist tulenevaid pingeid. Antud teema ei kõneta jätkuvalt paljusid advokaate, sest advokatuur on pikki aastaid vankumatult seisnud advokaatide õiguse eest ise valida oma tegevusala ja vastavalt sellele spetsialiseeruda. Süsteem on jätkuvalt üles ehitatud vabatahtliku liitumise baasil – kes tahavad, need liituvad, ja kes ei soovi, neid ka ei sunnita liituma. Seda vaatamata justiitsministri käskkirjadele aastast 2014, milles tehti ettepanek jagada riigi õigusabi süsteemi kaudu liikuvad asjad võrdselt kõikide advokaatide vahel. Tsiteerin tänaseks advokatuuri poolt kohtus vaidlustatud kunagise justiitsministri käskkirja: „Riigi õigusabi süsteemi jätkusuutlikkuse ja parema kvaliteedi tagamiseks on advokatuuril vajalik lähitulevikus kaaluda vabatahtlikel osutajatel põhineva süsteemi ümberkorraldamist suuremal määral kohustuslikuks süsteemiks, kus näiteks riigi õigusabi asjad jaotatakse ära kõikide advokaadibüroode vahel vastavalt advokaadibüroode kaudu tegutsevate advokaatide arvule.“ On loomulik, et sellise feodalistliku teoorjuse süsteemi taarakendamine piisava riikliku rahastamise alternatiivina Eestis ei oleks 21. sajandil mõeldav. Lisaks ruineeriks selline süsteem ka need bürood, kes on praegu endale peamiseks tegevusalaks valinud riigi õigusabi osutamise. Advokatuur esitas käskkirjade tühistamise kaebused halduskohtule. Praeguseks on vaidlus jõudnud Tallinna Ringkonnakohtusse ning pikemalt ma sellel ei peatu. Kes soovib rohkem teada, siis üht-teist leiab aastaraamatust ning soovijad saavad informatsiooni ka kantsleist. Tsiteerisin seda käskkirja uuesti põhjusel, et öelda: riigi õigusabi süsteem ja selle tulevane käekäik puudutab igat advokaati ja advokaadibürood. Me ei saa olla rahul enne, kui süsteem vastab tänapäeva nõuetele, ühiskonna vajadusele ja võtab arvesse advokaatide kutseõigust osutada advokaadi eetika ja väärtustega kooskõlas olevat teenust ilma pideva majandusliku surveta. Tänapäeval peab kahjuks nentima, et ebanormaalselt väikesed tasud ja karmid piirmäärad sunnivad tööd tegema kiirustades ja vähese ressursiga. Olukord tekitab pidevat rahuolematust õigusabi saajates ja advokaatides ning koormab jätkuvalt meie aukohtu töölauda. Professionaalne, kõrgete eetiliste standarditega ja hästi varustatud kaitseadvokaatide järelkasv Eestis on ausa kohtupidamise ja õigusriigi funktsioneerimise pant!

Mul on väga hea meel, et viimastel aastatel on meil olnud Justiitsministeeriumiga hea koostöö riigi õigusabi kitsaskohtade ja tulevikustsenaariumide kaardistamisel. Lisaks aastal 2013 valminud Ernst & Youngi audiitorbüroo analüüsile (mis on kättesaadav meie koduleheküljel), koostas Justiitsministeerium aastal 2015 omapoolse analüüsi riigi õigusabi süsteemi võimaliku ümberkorraldamise stsenaariumide kohta (see on kättesaadav Justiitsministeeriumi koduleheküljel). Uuringu kohaselt tunneb enamus Eesti elanikkonnast (ligi 56%), et advokaadid on kättesaadavad ainult rikastele. Vaid 23% vastanutest arvab, et advokaaditeenus on kättesaadav kõigile ja ülejäänutel teenuse kohta arvamus puudub. Võrreldes aasta tagasi tehtud uuringuga on olukord halvenenud. See on tõsine signaal meile ja riigile, et advokaaditeenus on üldist elatus-taset arvestades muutumas luksusteenuks. Ainsaks arvestatavaks alternatiiviks vabatahtlikule õigusabikulude kindlustamisele on riigi õigusabi süsteemi korrastamine ja laiendamine selliselt, et suuremal hulgal abivajajatel oleks vajadusel võimalus saada kvalifitseeritud õigusabi. Võib kindlalt väita, et piisava poliitilise tahte ning advoka-

tuuri ja ministeeriumi jätkuvalt konstruktiivse koostöö korral võib tulevikus saabuda üldkoosolek, kus riigi õigusabi süsteemist saab rääkida eelkõige positiivses võtmes või soovi korral üldse mitte rääkida. Tänapäeva seisuga võin praeguste arengute valguses lugeda ennast optimistlikuks pessimistiks, kuna riiklik otsustusprotsess on pingelise eelarve tingimustes aeglane. Seniks aga tuleb veel varuda kannatust ja jätkata nii võitlust kui ka koostööd igal tasandil. Eesmärk saab olla vaid üks – tagada riigi õigusabi süsteemi senisest parem korraldus, väärikas töötasu ja varustatus meie advokaatidele ning selle kaudu ka abisaajate parem ligipääs kvaliteetsele, kiirele ja asjatundlikule õigusabile.

Arengud advokatuuris

Juhatuse kolme aasta tööplaani üks peamisi eesmärke on olnud advokatuuri 2011–2020. aasta arengukavas toodud ülesannete täitmine strateegiliste suundade raamistikus. Nagu juba öeldud, on advokatuuri juhatuse üks peamisi prioriteete advokaatide kutseõiguse kaitse ja töötingimuste pidev parandamine. Paljuski on see töö olnud kanaliseeritud õigusloome jälgimisele ning muudatuseettepanekute koostamisele. On selge, et meie kutsealaste õiguste kaitsele vastanduvad paljuski teiste osapoolte huvid ning reeglina sünnivad lahendused kompromisside kaudu. Jätkuvalt on probleemiks töötingimused Tallinna Vanglas ja nendega on advokatuur pidevalt tegelenud. Asjad on läinud paremaks, kuid olukorra lahendab uue vangla valmimine. Puhke- ja tööruum Tallinna Liivalaia kohtumajas on saanud hea vastuvõtu osaliseks. Sõlmitud on kokkulepped aastal 2017 valmivas uues kohtumajas advokaatidele oma puhke- ja tööruumide võimaldamiseks.

Edukalt on lõppenud mitmeaastane protsess advokatuuriseaduse muutmiseks ja täiendamiseks. Eelnõu sai alguse advokatuuri tööorganite antud sisenditest, liikmete tagasisidest ning lõplik redaktsioon valmis advokatuuri ja mitme valitsusasutuse läbirääkimiste tulemusel. Ühe olulisema uuendusena nähakse ette emeriitadvokaadi staatus, mis omistatakse edaspidi auga ametist lahkunud ja vanaduspensioniealiseks saanud advokatuuri liikmele. Tuletan meelde, et nimetatud ettepaneku tegi esmakordselt kolleeg Kaido Pihlakas advokatuuri üldkogul, ideed arutasid eetika- ja metoodikakomisjon ja juhatus ning lõpuks on see leidnud oma koha ka advokatuuriseaduses. Siiralt on kahju, et üks idee autoritest, meie veteranliige Väino-Rein Villik lahkus meie hulgast möödunud aastal selle töö vilju nägemata. Emeriitadvokaadi statuudi kinnitab juhatus ning see on lisatud ka aruteluks ja ettepanekute tegemiseks tänase üldkogu materjalide hulka. Emeriitadvokaadi staatusega nähakse ette võimalus pensioneerudes säilitada sidemed advokatuuriga ja jätkuvalt anda oma panus meie organisatsiooni ja ühiskonna arengusse. Seadusemuudatused reguleerivad ja korrastavad ennekõike advokatuuri liikmelisuse peatamise regulatsiooni, aukohtu menetluse läbiviimise ja kutsevalifikatsiooni kontrollimise korda. Samuti muid küsimusi, mis areneva organisatsiooni ja seda ümbritseva keskkonnaga kaasas käivad. Lisaks terve hulk muid muudatusi, mis võimaldavad advokatuuril muutuv keskkonnas säilitada ja tõsta oma haldussuutlikkust advokaatkonnale seadusega tagatud omavalitsuse teostamiseks. On vana tõde – omavalitsust saab lugeda põhjendatuks juhul, kui ennast ise aktiivselt valitsetakse. Ja see õigus tuleb meil pidevalt uuesti ja uuesti välja teenida. See, kes ennast ise ei valitse, peab paratamatult taluma valitsemist väljastpoolt.

Tahan siinkohal tänada kõiki meie organeid ja komisjone selle suure ühiskondliku töö eest, mis te advokatuuri ja ühiskonna hüvanguks olete nende aastate vältel teinud. Komisjonide tööde ja tegemiste kohta leiate informatsiooni meie aastaraamatust. On hea meel, et meie vabatahtlikud erialakomisjonid on saanud tuule tiibadesse, alustanud iseseisvat tegevust, mis lisaks advokatuuri liikmete huvialasele koondamisele annab juba praegu olulise panuse ühiskondlikes protsessides kaasärääkimisel. Tänan samuti kõiki advokaate, kes oma kiire põhitöö kõrvalt on leidnud aega jagada oma teadmisi ja kogemusi inimestega meedia vahendusel. See on vajalik ja ühiskonnale kasulik tegevus ning aitab tutvustada õigusloomet ja kohtupraktikat laiemale lugejaskonnale. Lisaks tänan kõiki meie advokaatidest vabatahtlikke, kes on väljaspool oma igapäevaseid tööülesandeid löönud kaasa ühiskondlike valupunktide lahendamisele. Tahan eriti tõsta esile projekti „Hea nõu lastega peredele“, mis paistab silma oma järjepidevuse ja laia haardega. Samuti koostööd Heateo Sihtasutusega, mille raames Kristel Raidla-Talur ja Egon Talur pälvisid presidendilt tunnustuse mitmete oluliste ühiskondlike projektide juriidilise poole nõustamise eest. Ka selle kohta leiate infot meie aastaraamatust. Arvan ka, et uus juhatuse võiks kaaluda vabatahtliku töö senisest suuremat tunnustamist ja jooksvat avalikustamist meie koduleheküljel, mida me paraku ise teha ei jõudnud.

Lõpetuseks

Head kolleegid ja külalised, advokatuuri juhatuse volituste viimased töötunnid on käes. Palju on tehtud, üht-teist on pooleli ja paljud head algatused tuleb veel ellu viia.

Meie peatselt 100-aastaseks saav organisatsioon on Eesti õigusriikliku ökosüsteemi lahutamatu osa. Sellega kaasneb kõrgendatud vastutus ja suured õigused omavalitsusele. Advokatuur ei saa toimida lahus hästi toimivast õigusloomest, tõhusast justiits-haldusest ja efektiivsest kohtusüsteemist. On loomulik, et meil on teatud küsimustes erimeelsused ja mõnes küsimuses vastandlikud ametkondlikud huvid. Kuid paratamatult ei ole õigusriik võimeline toimima ilma omavahelise kollegiaalse koostööta vastastikku lugupidavas õhkkonnas. Advokatuur peab jätkuvalt seisma hea oma haldussuutlikkuse eest, sest ärev olukord maailmas võib tuua kaasa soovi piirata põhiõigusi terrorismiga võitlemise sildi all. Advokatuuriga on nagu tsiviilkaitsse varjenditega – ainult tark poliitiline ettenägelikkus suudab õitsval rahuajal teadvustada nende tähendust kriitilistes situatsioonides. Eesti ajalugu on näidanud, kuidas lühikeses ajaperioodis võib pöördeliste sündmuste tagajärjel olukord tundmatuseni muutuda.

Säilitagem oma demokraatlikud traditsioonid, arendagem advokaadibüroosid ja advokaatide kutseoskusi ning hoidkem kindlat kurssi avatud, tänapäevase ja ühiskondlikke ootusi arvestava organisatsiooni jätkuva ülesehitamise suunas.

Tänan siinkohal veel kord juhatust, organeid, komisjone, kantslerit ja kantseleid ning kõiki meie liikmeid, kes on advokatuuri arenguks oma jõudu ja energiat panustanud ning oma kutsetööd ausalt ja südamega teinud.

Elagu Eesti Advokatuur!

EESTI ADVOKATUURI JUHATUSE ARUANNE 2016. A KOHTA

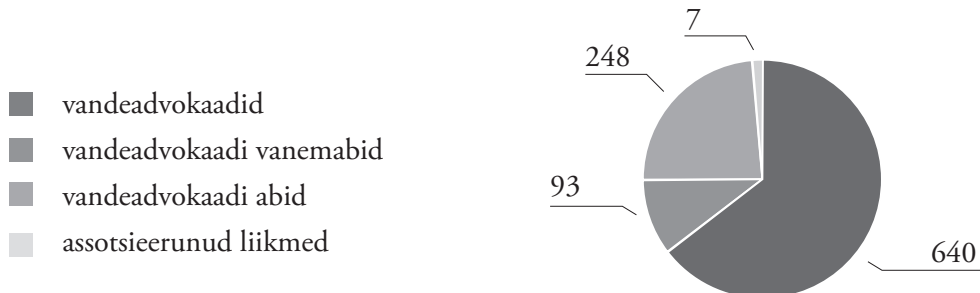
Eesti Advokatuuri üldkogule

3. märtsil 2017. a Vanemuise kontserdimajas

Alljärgnevalt toodud andmed on Eesti Advokatuuri juhatuse üldkogule esitatava aruande osa ja neid esimehe ettekandes üldjuhul ei korrata.

1. Advokatuuri liikmeskond

Seisuga 31.12.2016. a oli Eesti Advokatuuris 988 liiget, neist:

Seisuga 31.12.2016 oli 209 advokaati, kelle liikmesus advokatuuris oli peatatud erinevatel põhjustel.

Advokatuuri liikmetest on naisi 45,84% ning mehi 54,16%.

Vanuselisel jaguneb advokatuuri liikmeskond:

üle 60aastased	8,6%
51-60aastased	13,8%
35-50aastased	48,4%
kuni 35aastased	29,2%

Advokatuuri on 2016. aastal vastu võetud või omistatud kõrgem kutsenimetus järgmistele isikutele:

VANDEADVOKAADID: Karen Root, Kristo Kallas, Dmitri Rozenblat, Karl Kull, Gert Kasekivi, Veiko-Joel Kokk, Maili Kalmus, Kristel Valk, Gerda Liik, Henn Koduvere, Karl-Erich Trisberg, Mihkel Gaver, Kaija Riismaa, Marika Oksaar, Mere Punab, Helen Metsar, Rauno Klemm

VANDEADVOKAADI ABID: Rauno Kinkar, Katri Bagirov, Aleksandr Tsemin, Sille Rästas, Elin Uusväli, Marit Kukk, Erik Salur, Kerstin Jürgenson, Kai Vainola, Artur Maljukov, Raul Keba, Sven Böttcher, Kati Pino, Sirlu Pettai, Mart Parind, Triin Toom, Taimi Grauberg, Lauri Talumäe, Mari Must, Piret Schasmin, Aleksander Tsuiman, Elina Varendi, Ulla Saar, Andrei Svištš, Natalia Aleksejeva, Kaisa Üksik, Kärt Raud, Erki Fels, Madis Piirla, Artur Knjazev, Triin Tiru, Valeria Arsjuta, Kristjan Aava

Advokatuuri liikmesuse on erinevatel põhjustel peatanud: Triin Siil, Kristi Lehtis, Jaan Tedder, Mati Kaalep, Merli Paddar, Kerstin Linnart-Herm, Katrin Orav, Liina

Sómer, Mari-Liis Mets, Kati Tamm, Mari Agarmaa, Jaana Nõgisto, Gea Lepik, Sandra Ojaperv, Maili Kalmus, Ervin Martma, Katri Tšesnokov, Maria Jotautas, Sandra Siltaots, Liina Jents, Ilo-Hanna Keres, Tiia Nurm

Advokatuuri liikmesuse on taastanud: Triin Siil, Katrin Paulus, Karl-Erich Trisberg, Maili Kalmus, Anu Sander, Merle Kelder, Maarja Kärson, Merli Eichler, Siiri Traat-McClelland, Janika Pajula, Kristiina Kaarna, Riin Rehepapp, Anneliis Lett, Marion Sahtel, Liina Jents, Annika Jaanson, Liina Naaber-Kivisoo, Diana Minumets, Marit Savi, Pirjo Jha, Marika Oksaar, Jaana Nõgisto

Advokatuurist on välja arvatud: Vitali Denikin, Heiki Lindpere, Siim Mägi, Ants Laretei, Agris Repšs, Vallo Vanaaseme, Aleksander Glikman, Kaido Pihlakas, Monika Mägi, Marelle Leppik, Thomas Hoffmann, Esa Halmari, Erki Parik, Riine Lumiste, Juho-Enn Aule

Advokatuurist on välja heidetud: Alla Raudsepp, Kairi Pobbul

Emeriitadvokaadi staatus on antud: Aleksander Glikman, Kaido Pihlakas, Monika Mägi

2. Advokatuuri juhtimine

03.03.2016. a valiti advokatuuri üldkogul advokatuuri esimeheks vandeadvokaat Hannes Vallikivi ning juhatus liikmeteks vandeadvokaadid Imbi Jürgen, Karina Lõhmus-Ein, Katrin Orav, Maivi Ots, Madis Päts, Indrek Sirk, Jaanus Tehver ja Toomas Vaher. Juhatus 08.03.2016. a istungil valiti advokatuuri aseesimeheks vandeadvokaat Jaanus Tehver. Seoses juhatus liikme vandeadvokaat Katrin Orava advokatuuri liikmesuse peatamisega alates 01.06.2016. a määrati advokatuuri esimehe käskkirjaga juhatus asendusliige Kirsti Pent juhatus liikmeks kuni uue juhatus valimiseni.

Tegevusvaldkonnad juhatus liikmete vahel jagati alljärgnevalt:

Esimees Hannes Vallikivi

- tööülesanded tulenevalt Eesti Advokatuuri kodukorra § 37 sätestatust;
- koostöö õiguskaitseasutustega;
- koostöö seadusandliku võimuga;
- koostöö teiste õiguselukutsete organisatsioonidega;
- advokatuuri mainekujunduse koordineerimine;
- kohtute haldamise nõukoja liige.

Aseesimees Jaanus Tehver

- tööülesanded tulenevalt Eesti Advokatuuri kodukorra § 38 sätestatust;
- riigi õigusabi rahastamise ja korraldusega seonduvad küsimused;
- välissuhtluse korraldamine ja selles osalemine, CCBE delegatsiooni juht;
- karistusõiguse ja kriminaalmenetlusega seotud küsimused;
- IT-lahendused.

Juhatuse liige Imbi Jürgen

- täiendõppega seotud küsimused ja koostöö kutsesobivuskomisjoniga;
- kohtunike koolitusnõukogu vaatlejaliige;
- advokatuuri strateegia ja uue arengukavaga seotud küsimused.

Juhatuse liige Karina Lõhmus-Ein

- koostöö väljaspool Tallinna tegutsevate advokaatidega;
- koostöö akadeemiliste ringkondadega;
- ühisüritused.

Juhatuse liige Kirsti Pent

- koostöö advokatuuri noorte liikmetega;
- välissuhtluse korraldamine ja selles osalemine;
- advokatuuri ühiskondlike projektide koordineerimine;
- suhtlemine ühiskondlike organisatsioonidega;
- ühisüritused.

Juhatuse liige Maivi Ots

- advokatuuri majandustegevuse ja eelarvega seotud küsimused;
- kantselei töökorralduse, protseduuride ja juhenditega seonduvad küsimused;
- era- ja äriõigusega seotud küsimused.

Juhatuse liige Madis Päts

- advokatuuri strateegia ja uue arengukavaga seotud küsimused;
- koostöö valdkonnapõhiste komisjonidega;
- koostöö advokatuuri staažikate liikmete ja emeritadvokaatidega;
- välissuhtluse korraldamine ja selles osalemine;
- ühisüritused.

Juhatuse liige Indrek Sirk

- koostöö aukohtuga, juhatuse järelevalve;
- inimõiguste ning advokaatide ja klientide õigustega seotud küsimused kohtumenetluses;
- kohtukorralduse üldised küsimused;
- karistusõiguse ja kriminaalmenetlusega seotud küsimused.

Juhatuse liige Toomas Vaher

- advokatuuri strateegia ja uue arengukavaga seotud küsimused;
- rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamisega seotud küsimused, rahapesu tõkestamise nõukoja liige;
- koostöö eetika- ja metoodikakomisjoniga;
- haldusõiguse ja halduskohtumenetlusega seotud küsimused.

2016. aastal toimus 24 juhatuse istungit, sh 1 elektrooniline istung. Istungitel olid päevakorras advokatuuri kui kutseorganisatsiooni igapäevatööd puudutavad küsimused, advokaadi kutse-eetika põhimõtete järgimine kutsetegevuses, advokatuuri puudutavate eelnõude ja seadusloome küsimused. Suurima osa juhatuse poolt arutatud teemaderingist moodustasid riigi õigusabi korraldamisega seotud küsimused.

Advokatuuri kantslerina jätkas 2016. aastal Kristel Voltenberg, bürojuhina Anu Kaup ning assistendina Maris Lallo. Pearaamatupidajana jätkas Sirje Martin ning juristi abina Reelika Paart. Advokatuuri juristina õigusloome ja välissuhtluse valdkonnas töötas 2016. a Merit Aavekukk-Tamm ning juristina järelevalvetegevuse korraldamisel ja aukohtu abistamisel Jane Rõuk. Riigi õigusabi juristi ülesandeid täidab seoses Anastassia Grigorjeva lapsehoolduspuhkusele suundumisega alates 2016. a juunikuust Leen Eenpalu. Jurist-koolitusspetsialistina asus 2016. a alguses tööle Ketlin Peterson. Riigi õigusabi infosüsteemi halduritena töötasid Maarja Pender ja Nele Šavlin.

Kodukorra alusel moodustatud erialakomisjone tegutses 2016. aastal jätkuvalt 10: eetika- ja metoodikakomisjon, põhiõiguste komisjon, äriõiguse komisjon, perekonnaõiguse komisjon, tööõiguse komisjon, riigi õigusabi komisjon, maksuõiguse komisjon, maksejõuetusõiguse komisjon, intellektuaalse omandi ja IT-õiguse komisjon ning konkurentsioiguse komisjon. Komisjonide 2016. a tegevusülevaated on esitatud aasta- raamatus.

Kvaliteedijuhtimine advokatuuris

Eesti Advokatuurile on 2014. aastal väljastatud ISO 9001:2008 kvaliteedijuhtimise sertifikaat. Sertifikaat on väljastatud kehtivusega kuni 25.08.2017 tingimusega, et organisatsioon jätkuvalt täidab heakskiidetud juhtimissüsteemi nõudeid.

11. augustil 2016. a viis Bureau Veritas Estonia Eesti Advokatuuris läbi korralise auditi ning leidis, et Eesti Advokatuuri juhtimissüsteem on loodud ja rakendatud arvestades auditi aluseks olevate standardite nõudeid, juhtimissüsteem aitab kaasa organisatsiooni poliitika ja eesmärkide saavutamisele ning on suunatud pidevale parendamisele, siseaudit ja juhtkonnapoolne ülevaatus on usaldusväärselt läbi viidud. Mittevastavusi auditi käigus ei leitud.

2015. aastal andis juhatus välja esimese advokatuuri kvaliteedijuhtimise tunnistuse ehk AKT-i. 2016. aastal jätkus AKT-i taotlenud büroode hindamine ning tunnistuste väljastamine. aasta jooksul väljastati 6 kvaliteedijuhtimise tunnistust järgmistele büroodele: Advokaadibüroo LMP, Raidla Ellex Advokaadibüroo, Vladimir Sadekov Advokaadibüroo, Advokaadibüroo Heringson GLO, Advokaadibüroo Jesse & Kalas, Advokaadibüroo Glimstedt.

AKT-i väljastamise raames hinnatakse konkreetse advokaadibüroo teeninduskvaliteedi taset, eeskätt läbi advokatuuriseaduses, kodukorras, eetikakoodeksis ja advokatuuri juhendites-kordades kehtestatud nõuete.

Advokatuuri esimees Hannes Vallikivi annab AKT-i üle LEADELL Pilv Advokaadibüroo juhtivpartnerile Aivar Pilvele

Emeriitadvokaadi statuut

14. märtsil jõustunud advokatuuriseaduse muudatuste, täpsemalt AdvS § 22¹, kohaselt võib emeriitadvokaadi nimetuse anda vanaduspensioniealiseks saanud, advokatuurist välja arvatud isikule. Emeriitadvokaadid on advokatuurist välja arvatud isikud, kes ei või osutada õigusteenust advokaadina, kuid kes emeriitadvokaadi staatuse kaudu saavad kaasa rääkida advokatuuri arengut puudutavates küsimustes.

Advokatuuri kodukorra § 18 lõike 7 kohaselt sätestab emeriitadvokaadi nimetuse andmise ja äravõtmise korra ning emeriitadvokaadi õigused ja kohustused suhtes advokatuuriga emeriitadvokaadi statuut. Eesti Advokatuuri juhatus kinnitas emeriitadvokaadi statuudi 5. aprillil 2016.

Juhatuse 31.05.2016 otsusega anti emeriitadvokaadi nimetus Aleksander Glikmanile ja Kaido Pihlakasele ning juhatuse 14.06.2016 otsusega Monika Mägile. Tunnistuste pidulik üleandmine toimus 04.10.2016 Jaan Poska majamuuseumis.

Emeriitadvokaatide tunnistuste üleandmine Jaan Poska majamuuseumis

3. Osalemine õigusloomes

Alljärgnevalt on toodud ülevaade advokatuuri seisukohtadest olulisemates küsimustes õigusloomes.

3.1. Seaduseelnõu väljatöötamiskavatsus vandetõlkide ja patendivolinike tegevuse korraldamiseks ning vabade õiguselukutsetega seonduvate riigi ülesannete kokku tõmbamiseks

Justiitsministeerium esitas advokatuurile arvamuse avaldamiseks seaduseelnõu väljatöötamiskavatsuse (VTK) vandetõlkide ja patendivolinike tegevuse korraldamiseks ning vabade õiguselukutsetega seonduvate riigi ülesannete kokku tõmbamiseks. Advokatuur edastas ministeeriumile VTK osas järgmised seisukohad.

1) VTK kohaselt kaotatakse Justiitsministeeriumi esindaja või justiitsministri määratud isiku ning kohtunike kohustus osaleda advokatuuri kutseobivuskomisjoni töös

Justiitsministrile või tema volitatud ametnikule jäetakse võimalus soovi korral määrata advokatuuri kutseobivuskomisjoni omalt poolt liige (mitte üksnes ametnik, vaid ka näiteks ülikooli õigusteadlane vm tunnustatud jurist). Kohtunike täiskogule jäetakse võimalus kutseobivuskomisjoni liikmete nimetamiseks.

Advokatuur ülaltoodud muudatusettepanekuid esitatud kujul ei toetanud. Advokatuur on seisukohal, et erinevate õigusvaldkondade esindajate osalemine komisjoni töös on vajalik, see pakub erinevaid vaatenurki, annab advokatuurile ning ka Eesti õigussüsteemile üldisemalt parema ülevaate eksamineeritavatest ja seeläbi kogu advokatuuri liikmete õigusteadmistest, samuti edendab komisjoni töö kvaliteeti, mis kokkuvõttes tugevdab ka advokaatkonna kvaliteeti.

2) VTK kohaselt kaotatakse ära kohtunike kohustuslik osalemine advokatuuri aukohtu töös ning kohtunike täiskogule jäetakse võimalus nimetada liikmeid advokatuuri aukohtusse

Advokatuur nimetatud muudatust esitatud kujul ei toetanud. Advokatuur on seisukohal, et kohtunike osalemine aukohtu töös on vajalik. Advokatuuriväliste liikmete osalemine pakub objektiivseid vaatenurki ning muudab aukohtu töö läbipaistvamaks. Laiemapõhjaline aukohtu koosseis annab tehtud otsustele suurema kaalu, mh avalikkuse silmis. Asja otsustamisel toovad advokatuurivälised liikmed tihti peale uusi vaatenurki, mis on olnud suureks abiks keerukate vaidluste lahendamisel.

3) Vandetõlkidele avalik-õigusliku kutseühenduse loomine

Vandetõlgid liidetakse kas Notarite Kojaga või Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Kojaga või luuakse vandetõlkidele eraldiseisev kutseühendus või vandetõlkidele ja patendivolinikele luuakse ühine kutseühendus. VTK kohaselt saaks vandetõlkide kutseühenduse kaudu lahendada igapäevatööd puudutavaid muresid ja küsimusi, millega siiani on pöördutud Justiitsministeeriumi poole. Teisalt kaasneb muudatusega kohustuslik liikmesus kutseühenduses ja sellega ka liikmemaks. Samuti on oht, et ühise kutseühenduse puhul võivad vandetõlkide huvid tahaplaanile jääda. Justiitsministeeriumi hinnangul on muudatuse tulemusena nii kohtutel, Politsei- ja Piirivalveametil kui ka rahvusvahelise kaitse taotlejatele riigi õigusabi osutavatel advokaatidel lihtsam leida koja kaudu tõlki ning tekib võimalus saada vajaduse korral tõlketeenust soodsama hinnaga.

Advokatuuri hinnangul on vajalik, et tõlke hankimise ja selle kvaliteedi tagamisega tegeleks kutseühendus, mis koondab (alternatiivina lisaks ka) vandetõlke. Samuti on tõlke vajalik järjepidevalt koolitada ja informeerida menetlusspetsiifilistest vajadustest ning tagatud peab olema ka konfidentsiaalsuspõhimõtte järgimine. Riigi õigusabi andmisel rahvusvahelise kaitse menetluses on tõlkidel keskne roll ning on oluline tagada kvalifitseeritud tõlge ja selle kättesaadavus. Tulenevalt Eesti tõlketuru väiksusest tuleks teha koostööd välismaiste tõlkeagenteuridega ning luua turvatud kaugtõlke võima-

lusi, mille kaudu on tagatud ka konfidentsiaalsus. On vajalik uurida, kuidas toimub rahvusvahelise kaitse menetluses kogunud riikides tõlketeenuse organiseerimine ning konfidentsiaalsusnõuete tagamine. VTK-s puudub kahjuks kirjeldus, kuidas tõlketeenusega seotud soovitavaid muudatusi praktikas ellu viidaks.

4) Patendivolinikele avalik-õigusliku kutseühenduse loomine

Patendivolinikud liidetakse Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Kojaga, patendivolinikele luuakse eraldiseisev kutseühendus või vandetõlkidele ja patendivolinikele luuakse ühine kutseühendus. Muudatuse tulemusena saaksid patendivolinikud suurema otsustusõiguse oma kutsega seotud küsimustes loodava patendivolinike ühenduse kaudu. Teisalt kaasneb muudatusega kohustuslik liikmesus kutseühenduses ja sellega ka liikmemaks. Sarnaselt vandetõlkidele on patendivolinike osas samuti oht, et ühise kutseühenduse puhul võivad nende huvid tahaplaanile jääda.

Advokatuur kutseorganisatsioonina on seisukohal, et mis tahes ülaltoodud muudatuste korral on oluline võrdväärselt tagada nii vandetõlkide kui ka patendivolinike huvide parim kaitse. Eraldiseisva kutseühenduse või ühise kutseühenduse loomine vajab konstruktiivset koostööd kõikide osapoolte vahel.

5) VTK-ga puudutatud ja muudetavad õigusaktid

VTK kohaselt tuleb VTK-s väljapakutud lahenduste realiseerimiseks muuta mitmeid seadusi. Loetelust on välja jäänud advokatuuriseadus. Advokatuur juhtis tähelepanu, et kui kaotatakse ära Justiitsministeeriumi esindaja ja kohtunike kohustus osaleda advokatuuri kutsesobivuskomisjoni töös, on vajalik muuta AdvS § 29 lõiget 1 ja lõike 3 p-e 2-3, mis sätestavad kutsesobivuskomisjoni koosseisu. Kehtivas sõnastuses on antud sätted sõnastatud viisil, mille kohaselt kuuluvad nii Justiitsministeeriumi esindaja kui ka kohtunikud igal juhul kutsesobivuskomisjoni, ehk ei ole ette nähtud võimalust töös osalemiseks vaid soovi korral.

Kui kaotatakse kohtunike kohustuslik osalemine advokatuuri aukohtu töös, on vajalik muuta AdvS § 15 lõikeid 2-3, mis sätestavad aukohtu koosseisu. Ka antud sätted on sõnastatud viisil, mis välistavad olukorra, mil kohtunikel on pelgalt võimalus aukohtu töös osaleda.

Kokkuvõtvalt ei toeta advokatuur VTK-s esitatud muudatusi, mis puudutavad advokatuuri kutsesobivuskomisjoni ning aukohut.

Lisaks palub advokatuur VTK-ga seonduvalt ministeeriumil arvestada eeskätt Notarite Koja ja Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koja kui iseseisvate avaliku halduse kandjate arvamuste ja märkustega, eriti osas, mis puudutab nimetatud kutsekodade organisatsiooni ja juhtimise võimalikku ümberkorraldamist.

Samuti peab advokatuur oluliseks arvestada vandetõlke ning patendivolinikke tänapäeval vabatahtlikkuse alusel ühendavate mittetulunduslike ühenduste arvamuste, senise praktika ning ettepanekutega.

Mistahes nii põhjaneva otsuse, nagu seda on avalik-õigusliku juriidilise isiku asutamine või olemasoleva(te) avalik-õigusliku/-e juriidilis(te) isiku(te) sisuliselt ümberkujundamine (läbi organisatsiooni ja juhtimise ümberkorraldamise), selle/nende ülesannete ja pädevuste, selle/nende organisatsiooni ja juhtimise korralduse ja/või ümberkorraldamise, samuti rahastamise määratlemine, mh jätkusuutlikkuse tagamine, eeldab oluliselt põhjalikumat analüüsi, kui pakub advokatuurile arvamuse avaldamiseks edastatud VTK. Samuti eeldab see kõigi asjassepuutuvate osapoolte ärakuulamist ning nii nende kui ka avalikkuse huvidega igakülgselt arvestamist. Advokatuurile, täna suurima arvuga õiguselukutses tegutsevaid isikuid ühendaval avalik-õiguslikul kutseorganisatsioonil, on nii hea praktiline kogemus kui ka võimekus olla selles protsessis riigile ning ka teistele kutseorganisatsioonidele vajadusel konstruktiivseks konsultatsiooni-partneriks.

VTK-ga seondult esitas ministeeriumile omapoolsed ettepanekud ka advokatuuri IO/IT komisjon. IO/IT komisjoni hinnangul võiks vandeadvokaatide pädevuses olla õigusteenuse osutamine tööstusomandi vallas (sh kaubamärgid, tööstusdisainlahendused ja geograafilised tähised), mis hõlmab endas ka registreerimistoimingute tegemist ja esindamist tööstusomandi apellatsioonikomisjonis (TOAK), mis praegu on vaid patendivolinike pädevuses. Patendivoliniku kutsenimetust on võimalik omandada aga vaid isikul, kes on mh töötanud viimased neli aastat patendivoliniku juures.

Advokatuur toetas IO/IT komisjoni ettepanekuid seoses õigusaktide muutmisega õigusteenuse osutamise ja tööstusomandi vallas.

Ministeeriumi ettepaneku kohaselt pakutakse advokatuurile arutamiseks võimaliku lahendusena muudatust, mille kohaselt tänased patendivolinikud saaksid advokatuuri liikmeteks ning sellega seondult avataks vandeadvokaatidele võimalus tegutseda tööstusomandi kaitse valdkonnas õigusteenuse osutamiseks. Advokatuuri liikmeks saamisele tuleks kehtestada mõistlik üleminekuajag ning edaspidi saaks kõnesolevas valdkonnas õigusteenust osutada üksnes advokatuuri liikmeks olevad patendivolinikud ja vandeadvokaadid.

Advokatuur ning IO/IT komisjon on vastu ministeeriumi ettepanekule patendivolinike liitmisest advokatuuriga, eelkõige järgnevatel põhjustel.

Advokaadikutse ja patendivoliniku kutse ei ole võrreldavad, v.a õiguslikus osas. Patendivoliniku kutse ei ole läbinisti õiguskutse. Patendivolinike ja advokaadikutsete vahel pole piisavalt puutepunkte selleks, et organisatsioonilises mõttes kutsetegevust ühetaheliselt reguleerida.

Kahe erineva kutse ühendamine Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Kojas on kokkuvõttes kahele kutsele kaasa toonud kordades rohkem organisatsiooni ja juhtimise muret (eeskätt eksamite ja koolituste korraldamine sisult kahele erinevale kutsele; järelevalve ja selle teatav dubleerimine, mh pankrotihalduritena tegutsevate advokaatide suhtes; erinev käsitus erinevate kutsete liikmemaksudest jne) ja bürokraatiat ning halduskoormust, kui seda eeldati ning koda ei ole võrreldavalt toimiv ei advokatuuri ega ka Notarite Kojaga. Antud probleemidele on tähelepanu juhtinud ka advokatuuri

liikmed, kes tegutsevad pankrotihalduritena ning kes vastavalt seadusele on kohustuslikus korras ka Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koja liikmeteks.

Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koja eestseisus on seisukohal, et koja liikmeks võiks patendivolinikud võtta tingimusel, et riik annab kojale ka pankrotiombudsmani funktsiooni. Võimalikku liitumist vandetõlkidega peab koda põhjendamatuks.

Advokatuurile teadaoleva info kohaselt soovivad patendivolinikud olla oma kutsetegevuse reguleerimisel iseseisvad ja nad ei välista organiseerumist avalik-õigusliku juriidilise isikuna. Kui kutsete ühendamine oleks vältimatu, oleks patendivolinike esimene eelistus liitumine advokatuuriga.

Advokatuur ei toeta avalik-õigusliku juriidilise isiku vormi sundkasutamist mistahes kutsete reguleerimisel.

3.2. Kohtute seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu

Justiitsministeerium esitas advokatuurile arvamuse avaldamiseks kohtute seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu, mis puudutas AdvS § 37 p 2 muutmist.

Advokatuur eelnõud esitatud kujul ei toetanud, kuna AdvS § 37 p-i 2 muutmine eraldiseisva sättena ei ole otstarbekas ega muuda advokatuuri juhatuse pädevust liikmete väljaheitmisel selgemaks. Antud sätte muutmist tuleks käsitleda koostoimes AdvS § 27 lõike 1 p-ga 3, mis puudutab kustunud karistusega isikute vastuvõtmist advokatuuri. Advokaadiametisse sobivuse kriteeriumid peaksid olema sarnased nii karistatud isikute advokatuurist väljaheitmisel (AdvS § 37 p 2) kui ka isikute advokatuuri liikmeks võtmisel (AdvS § 27 lg 1 p 3). Nimetatud sätete muutmisele peaks eelnema põhjalikum analüüs, mh tegevuspiirangu proportsionaalsuse küsimuses, ning arutelu advokatuuriga. Samuti juhtis advokatuur Justiitsministeeriumi tähelepanu, et advokatuuri kui kutseorganisatsiooni puudutavaid olulisi seadusemuudatusi tehes tuleb muudatuste tegemise vajadust selgelt põhistada, jätta muudatuste vajalikkuse analüüsimeks piisavalt aega ning eelnevalt kuulata ära ka advokatuuri seisukohad.

Samasisulise märkuse AdvS § 37 p 2 muutmise osas esitas advokatuur 26.04.2016 ka Riigikogu põhiseaduskomisjonile, paludes antud sätte muudatuse kohtute seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõust välja jätta, mida ka tehti.

3.3. Riigi õigusabi seaduse ja kriminaalmenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõu

Justiitsministeerium esitas advokatuurile märkuste tegemiseks riigi õigusabi seaduse ja kriminaalmenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõu, mille kohaselt on muudatuste eesmärgiks parandada õigusabi kättesaadavust.

Advokatuuri hinnangul puudus eelnõus püstitatud eesmärgi – suurendada reaalselt õigusabi saavate isikute arvu – ja kriminaalmenetluses kohustusliku õigusabi osutamise vähendamise eesmärgi vahel arusaadav seos ning advokatuur palus seda eelnõus täpsustada. Samuti juhtis advokatuur tähelepanu, et eelnõuga püstitatud eesmärgi saavutamiseks kasutatavate meetmete tulemusel võidakse oluliselt riivata isikute põhiõigusi. Seega advokatuur ei toeta eesmärgi saavutamist nimetatud meetmetega ja palub leida põhiõigusi potentsiaalselt mitteriivavaid võimalusi.

Advokatuur tunnustas muudatuse vajalikkust, mille kohaselt oleksid edaspidi riigi õigusabi hüvitamise kohustusest vabastatud isikud, kellele määratakse riigi õigusabi seaduse alusel ilma isiku soovi ja taotluseta ning tema majanduslikku olukorda analüüsimata, sh eestkostja määramise taotlused ja isiku paigutamine kinnisesse asutusse. Advokatuur on seisukohal, et olukorras, kus tasude ja kulude korra kehtestab justiitsminister, peaks vaidlustamisõigus olema akti andjal, mitte advokatuuril.

Advokatuur tegi ettepaneku muuta RÕS selliselt, et RIS vastutavaks töötlejaks ning RIS põhimääruse kehtestajaks oleks Justiitsministeerium.

26.08.2016 on ka advokatuuri põhiõiguste komisjon esitanud arvamuse riigi õigusabi seaduse ja kriminaalmenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõu kohta. Kokkuvõtvalt on põhiõiguste komisjon kõnesolevat seaduseelnõu analüüsides jõudnud arvamusele, et mõningad RÕS ja KrMS muutmise eelnõuga kavandatavad muudatused riivavad oluliselt isikute põhiõigusi ning ei taga kriminaalmenetluses igakülgselt ja piisavat kaitseõigust.

29.08.2016 on ülalnimetatud eelnõu osas oma seisukohad esitanud ka advokatuuri riigi õigusabi komisjon, mille kohaselt on komisjon jätkuvalt varasemalt väljendatud seisukohal, et riigi õigusabi andmise vähendamine kriminaalasjades võib hakata piirama isiku kaitseõigust.

Põhiõiguste komisjoni ning riigi õigusabi komisjoni arvamused riigi õigusabi seaduse ja kriminaalmenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõu kohta on advokatuuri poolt Justiitsministeeriumile edastatud 30.08.2016 koos juhatuse arvamusettepanekutega.

3.4. Karistusseadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse (suhtumise karmistamine sõiduki joobes juhtimisse) eelnõu

Justiitsministeerium esitas advokatuurile arvamuse avaldamiseks karistusseadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse (suhtumise karmistamine sõiduki joobes juhtimisse) eelnõu. Advokatuuri arvamusettepanekud ning täiendavalt ka advokatuuri põhiõiguste komisjoni hinnangud eelnõule olid järgnevad.

1) KarS § 424 lõike 2 võimalik vastuolu põhiseadusega

Norm, mis näeb ette sõltumata asjaoludest imperatiivse vangistuse teistkordse joobes juhtimise (eelnõu kohaselt KarS § 424 lg 2) eest, oleks vastuolus nii PS § 11

proportsionaalsusprintsibiiga kui ka PS §-ga 146, mille kohaselt mõistab kohus õigust. Samuti on küsimuse all vastuolu PS §-ga 4, kuna võimud pole enam tasakaalus, kui kohtule kirjutatakse ette selliste karistuste määramist, mis ei vasta siseveendele.

Riigikohus on oma praktika kaudu korduvalt tauninud põhiõigusi piiravate normide vastuvõtmist juhtudel, kus kohtule või haldusorganile ei ole otsuse tegemisel kaalutlusruumi jäetud. Lahendi nr 3-4-1-9-04 p 16 kohaselt tunnistas Riigikohus põhiseadusevastaseks isegi elamisloa andmise diskretsiooni mitteettenägeva keelu ettenägeva seaduse valeandmete esitamise tõttu. Lahendi nr 3-4-1-6-2000 p 17 kohaselt tunnistas Riigikohus kehtetuks käitleja raske rikkumise korral, ilma kaalutlusõiguse rakendamiseta, alkoholi käitlemise õiguse äravõtmise. Riigikohus leidis, et ka sellise rikkumise korral peab olema võimalik kaaluda asjaolude pinnal piirangu proportsionaalsust.

Samuti on Riigikohus tunnistanud põhiseadusevastasteks seadusi, mis nägid ette absoluutseid piiranguid ja ei näinud ette kaalutlusõiguse rakendamist piirangu mitterakendamiseks või vähemintensiivse piirangu kohaldamiseks. Näidetena võib tuua lahendid nr 3-4-1-9-04; 3-4-1-1-03; 3-4-1-6-00; 3-4-1-2-01; 3-4-1-6-01; 3-4-1-7-01 ja 3-4-1-2-01.

Riigikohus on järjekindlalt toonitanud, et piirang peab põhinema põhiseadusel, olema vajalik, sobiv ja mõõdukas (lahendid nr 3-4-1-20-12; 3-3-1-101-06; 3-3-1-72-03; 3-3-1-80-06; 3-4-1-1-02; 3-3-1-33-06), kusjuures vajalikkus, sobivus ja mõõdukus tehaksegi kindlaks kaalutlusõigust teostades. Proportsionaalsuse põhimõtet on väljendanud Euroopa Kohus 11.10.2001. a määruses kohtuasjas nr C-30/00. Rakendada saab kõige vähem piiravat meetet, samuti peavad tekitatud piirangud olema vastavuses seatud eesmärkidega (Euroopa Kohtu 12.07.2001. a otsus kohtuasjas nr C-189/01, Euroopa Kohtu 07.09.2006. a otsus kohtuasjas nr C-310/04).

Kehtib üldprintsip, et eesmärgipärasele, õiglasele ja õigele järeldusele saab jõuda just erinevaid huve ning poolt- ja vastuargumente kaaludes, tehes põhjendatud kaalutlusotsuse (riigikohtu lahendid nr 3-3-1-13-11; 3-3-1-57-07; 3-3-1-66-03; 3-3-1-39-07; 3-3-1-54-03; 3-3-1-28-04 p 16).

2) KarS § 73 täiendamine lõikega 7¹, millega sätestatakse väärtekaristusest tingimisi vabastamise tingimused

Advokatuur juhtis tähelepanu, et muudatuste tekstis kasutatakse läbivalt mõistet „samaliigiline“, mis vajaks täpsemat defineerimist, kuna jääb ebaselgeks, kas samaliigilise süüteo all mõistetakse täpselt samasugust süütegu või sarnasust liigiti (nt liiklusalane süütegu).

3) KarS § 422 lõike 2 täiendamine, mis näeb ette joobeseisundis kahe või enama inimese surma põhjustamise eest karistuse määrana kolm kuni kaksteist aastat vangistust

Ei ole välistatud, et joobeseisundil puudub tagajärje suhtes põhjuslik seos (vt Riigikohtu otsuse nr 3-1-1-120-06 p-id 10-11). Seega võib seaduse täiendus planeeritavas sõnastuses kaasa tuua raskema tagajärje, kui teo asjaolud seda tegelikult tingivad.

Nimelt vastutaks eelnõu kohaselt joobeseisundis juht n-ö tavaolukorras KarS § 424 järgi, s.o vangistuse ülemmäär oleks 3 aastat.

4) KarS § 424 täiendamine lõikega 3, mille kohaselt võib kohus joobeseisundis juhtimise korral kohaldada lisakaristusena sõiduki juhtimisõiguse äravõtmist alates kolmest kuust

Advokatuur juhtis tähelepanu, et jääb ebaselgeks, miks võimaldatakse lisakaristus jätta täielikult kohaldamata, kuid selle kohaldamise korral algab tähtaeg 3 kuust. Kui lisakaristuse täielikku kohaldamata jätmist on peetud asjakohaseks, siis millistel põhjendustel ei saaks olla võimalik 1-2 kuuline lisakaristuse tähtaeg? Lisakaristuse kohustuslikkus alates kindlast miinimumtähtajast võib olla põhjendatud näiteks teo korduvuse korral.

5) LS § 28 täiendamine lõigetega 2 ja 3, mille kohaselt on (2) sõitja kohustatud keelama juhil, kellel esinevad joobeseisundile viitavad tunnused, sõiduki juhtimise ning (3) sõitjal ja ühissõidukis sõitjal on keelatud teadvalt sõita sõidukis, mida juhib joobeseisundile viitavate tunnustega juht

Eelnõu seletuskirjas on viidatud, et plaanitava keelu suhtes puudub karistusnorm. Advokatuur juhtis tähelepanu, et karistusnorm sisaldub LS §-is 259, mille kohaselt sõitja poolt liiklusnõuete muu rikkumise eest, kui puudub LS §-s 226, 234, 236, 237, 239 või 241 sätestatud väärteokoosseis, karistatakse rahatrahviga kuni kümme trahviühikut. Seega aktualiseerub keelu rikkuja karistamise vajadus, kuid koos sellega tekib küsimus tõendamiseseme asjaolude tõendamisest. Puudub asjakohane kord, kuidas tuvastada tunnuseid, mis peaksid sõitjale selgelt ja ilma kahtlusteta viitama joobeseisundis juhile. Samuti on antud lõigete sõnastus vastuoluline. Lõige 3 eeldab otsest tahtlust, kuid lõige 2 mitte ning seetõttu muutub tõendite tõlgendamisruum umbmääraselt laiaks.

6) LS § 91 täiendamine lõikega 2¹, mille kohaselt kõrvaldatakse juht sõiduki juhtimiselt, kui on alust arvata, et juht on joobeseisundis ning on ka varem karistatud sõiduki juhtimise eest joobeseisundis ning need karistusandmed ei ole karistusregistrist kustutatud, on juhtimiselt kõrvaldamise lõppemise tingimuseks sõidukijuhil poolt täiendava tervisekontrolli läbimine

Antud sätte osas esineb probleem ja vastuolu süütuse presumptsiooni põhimõttega, mille kohaselt ei või kedagi lugeda süüdi olevaks enne, kui seda ei tee jõustunud kohtuotsus (KrMS § 7 lg 1). Ei ole välistatud, et vaatamata kontrollihetkel ja juhtimisõiguse peatamise hetkel esinevale kahtlusele, ei osutu juht joobeseisundis olevaks. Seega ei järgne otsust joobeseisundis juhtimise kohta. Sellest tulenevalt puudub objektiivne alus ja vajadus allutada isikut täiendavatele kitsendustele täiendava tervisekontrolli läbimise teel. Juhtimisõigus peaks ka neil juhtudel taastuma vastavalt üldisele korrale.

7) LS § 124 lõike 3 täiendamine p-iga 3, mille kohaselt peatub mootorsõiduki juhtimise õigus, kui on alust arvata, et esineb LS § 91 lõikes 2¹ nimetatud juhtimiselt kõrvaldamise alus

Antud muudatuse vajalikkus on ebaselge. LS § 91 kohaselt järgneb joobeseisundi kohaselt nii või teisiti juhtimiselt kõrvaldamise otsus ning selle sisuks on mootorsõiduki juhtimise keelamine. Advokatuur pakkus antud sätte sõnastusena välja järgmist: „3) juht on mootorsõiduki juhtimiselt kõrvaldatud“.

8) LS § 129 täiendamine lõikega 3¹, mille kohaselt muutub isiku tervisetõend kehtetuks, kui isiku mootorsõiduki juhtimisõigus on peatunud seetõttu, et on alust arvata joobeseisundis juhi korduvat joobeseisundis juhtimist ning juhtimisõiguse taastamiseks tuleb isikul läbida LS §-s 101 sätestatud tervisekontroll, mille alusel talle väljastatakse uus tervisetõend

Vt kommentaar punktis 6.

Eesti Advokatuuri põhiõiguste komisjon jõudis seaduseelnõud analüüsides arvamusele, et mõningad karistusseadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõuga kavandatud muudatused riivavad isikute põhiõigusi ebaproportsionaalselt ning ei ole kooskõlas põhiseadusega.

1) Üldine eelnõu põhistus

Eelnõu seletuskirjas on märgitud, et seadusandjal on karistumäärade osas avar otsustusruum, kuid kohtutel on pädevus hinnata karistusõiguse normi, sh sanktsiooni kooskõla põhiseadusega.

Seega peab seadusandja poolt sanktsiooni kehtestamine või selle määra tõstmine olema kooskõlas põhiseadusega. PS § 11 kohaselt tohib õigusi ja vabadusi piirata ainult kooskõlas põhiseadusega. Need piirangud peavad olema demokraatlikus ühiskonnas vajalikud ega tohi moonutada piiratavate õiguste ja vabaduste olemust.

Põhiõiguste komisjon juhtis tähelepanu, et eelnõu seletuskiri ei analüüsi sanktsioonimäärasid ja piire karistatava isiku põhiõiguste riive aspektist. Eelnõu seletuskirja põhjendused tuginevad avalikule huvile ja statistikale, kuid mõneski kohas ei ole aru saada, et statistika põhjendaks piisavalt karistumäära tõstmist või uue teo kriminaliseerimist. Eelnõu seletuskirjas on statistikat välja toodud kohati ebatäpselt ja üldistatult. Näiteks puuduvad asjakohased faktid ja analüüs korduvrikkujate suhtes praeguse nihe kohutute poolt kohaldatud karistuste kohta, mis annaks adekvaatse aluse otsustamiseks, kas kõrgem karistumäär – maksimaalne vangistus 3 aasta asemel 4 aastat või kohustuslik šokivangistus – on eesmärgi suhtes proportsionaalne ja vajalik. Samas ei saa karistusõigust kujundada ka vaid statistika baasil, kuivõrd karistus on individuaalne ning vajalik on andmete ja individuaalsete kaasuste, sh just kohtuotsuste põhistuste, täpsem analüüs.

Komisjon pidas vajalikuks eelnevale tähelepanu juhtida seadusloome protsessi sisulise külje huvides. Samas on eelnõus näiteks KarS § 422 lg 2 muutmise põhjendatud arusaadavalt, st arutluskäik ja kasutatud faktid viitavad põhiõiguste riive proportsionaalsusele ja vajalikkusele.

2) Kohustuslik lühiajaline vangistus (šokivangistus)

Seaduseelnõu näeb ette kohustusliku lühiajalise vangistuse kohaldamise korduvrikkujale. Tegemist on karistusseadustiku olulise ja põhimõttelise muutmisega.

Nagu eelmises punktis toodud, puudub eelnõus kohustusliku šokivangistuse kehtestamise ettepaneku osas asjakohane vajaduse ja eesmärgi põhine karistusstatistika ja analüüs. Selliseks statistikaks võiks olla praegune šokivangistuse puudulik/mittekohane kohaldamine kohtute poolt koos analüüsiga põhjustest, miks kohtud ei ole (kui ei ole) šokivangistust kohaldanud.

Lisaks olid kohustusliku šokivangistuse kehtestamise puhul põhiõiguste komisjonil järgnevad tähelepanekud.

Karistuse kohaldamise põhimõtted võtab kokku KarS § 56, mille lõike 1 kohaselt on karistamise alus isiku süü. Karistuse mõistmisel kohtu poolt või määramisel kohtuvälise menetleja poolt arvestatakse kergendavaid ja raskendavaid asjaolusid, võimalust mõjutada süüdlast edaspidi hoiduma süütegude toimepanemisest ja õiguskorra kaitsmise huvisid. Sama paragrahvi teise lõike kohaselt võib vangistust mõista ainult siis, kui karistuse eesmärgi ei ole võimalik saavutada kergema karistusega. Kui KarS eri-osa paragrahv võimaldab vangistuse kõrval mõista ka muid, kergemaid karistusi, peab kohus otsuses vangistuse mõistmist põhistama.

Seega on karistuse mõistmise aluseks süüdlase individuaalne süü. Kohustusliku vangistuse puhul välistatakse, et on olemas selline eluline teistkordne rikkumine, mille puhul šokivangistus pole põhjendatud. Põhiõiguste komisjon leidis, et selline suhtumine ei ole põhjendatud ning karistuse mõistmine tuleks jätta kohtute pädevusse nagu kõikide teiste kuritegude puhul. Seadusandja ei tohiks asuda positsioonile, milles välistatakse individuaalsuse arvestamine, sh kergendavate asjaolude jne mõju karistusele. See oleks vastuolus PS §-st 146 tuleneva põhimõttega, et õigusemõistmine toimub ainult kohtu siseveendumuse alusel. Kavandatava seadusemuudatusega soovitakse sisuliselt kohtu siseveendumust mõjutada või seda eirata. Šokivangistus koos kohaldamis põhimõtetega on kohtupraktikas välja kujunenud. Asjaolu, et valitsus soovib kehtestada kohustuslikku šokivangistust, on erakordne ja võib viidata usaldamatusele kohtute poolt karistusõiguse kohaldamisel. Seetõttu peaks selline seadusemuudatus olema eriliselt põhjendatud.

Eelnõus on toodud, et seda tehakse karistuste täpsemaks diferentseerimiseks ning et tagada eeskätt suure riskiga korduvrikkujate suhtes mõjusam karistuspraktika. Eelnõu seletuskirjast nähtuvad järgmised andmed:

KarS § 424 alusel mõisteti 2014. aastal jõustunud otsusega süüdi 2840 isikut (sh 2797 kordumatut isikut). 2011. aastal karistati 1/3 rahalise karistusega ja 2/3 vangistusega (üldjuhul tingimisi; mistahes pikkusega reaalse vangistusega karistati vaid 2% kõikidest süüdimõistetutest). 2015. aastal jõustunud otsusega mõisteti süüdi 2764 isikut (sh 2704 kordumatut isikut).

Eeltoodust ei saa järeldada kohtute poolt šokivangistuse ebapiisavat kohaldamist – välja on toodud vaid 2011. Aasta andmed reaalse vangistuse mõistmise kohta; samuti, kui aastas on keskmiselt 50 korduvrikkujat, siis puuduvad andmed selle kohta, kas neile mõistetud tingimisi vangistus ei toimi (kas esineb sellejärgseid korduvrikkujaid ja kui palju) jne.

Kui riik leiab, et mõne kuriteo liigi karistuse üldpreventatiivne või eripreventatiivne mõju on liiga vähene, siis on normaalne, et prokuratuur toob kriminaalmenetluses kohtute ette vastavad argumendid ning kohtutel on karistusõiguse teooria järgi kohustus karistuse mõistmisel neid argumente (karistuse eri- ja üldpreventatiivsest mõjust) kasutada. Karmima karistuse mõistmise saavutamine läbi selle, et kohtuid sunnitakse seadusega mõistma reaalselt vangistust, ei ole kooskõlas põhiseaduse mõtte ja eesmärgiga. Põhiõiguste komisjoni arvates on karistusseadustikku sellise raamistiku loomine, milles karistuse asendamine ja sellest tingimisi vabastamine on aina enam valitsuse/seadusandja määrata, ohtlik tendents, mis riivab nii võimude lahususe printsiipi (sh oluliselt kohtumõistmise erapooletust) kui ka kriminaalmenetluse võistlevuse põhimõtet. Ühtlasi kahjustab see PS §-s 4 ette nähtud võimude tasakaalustatust, kuna suurendab oluliselt seadusandliku võimu pädevust ja vähendab kohtuvõimu pädevust individuaalsete karistuste määramisel. Sellise raamistiku kehtestamine (senise karistuse mõistmise raamistiku lõhkumine) muudab valitsuse ja Riigikogu jaoks tulevikus lihtsaks ka muude kuritegude puhul karistuse määramise osalise n-ö enda kätte võtmise. Individuaalse karistuse määramine peaks jääma täielikult kohtute pädevusse.

3) Joobes juhiga kaasas sõitmise ja sõitmise keelamata jätmise eest karistamine

Seaduseelnõuga nähakse ette LS § 28 täiendamine. Normi uue sõnastuse kohaselt on üle 18-aastased sõitjad kohustatud:

- keelama juhil, kellel esinevad joobeseisundile viitavad tunnused, sõiduki juhtimise;
- mitte teadvalt sõitma sõidukis, mida juhhib joobeseisundile viitavate tunnustega juht.

Eelnõu seletuskirja kohaselt „Sätetades LS-is vastava keelu, tekib politseil alus hakata kaassõitjate tähelepanu sellele juhtima ja vajaduse korral ka karistada, kui see on otsustav ja põhjendatud.“ Nimelt on liiklusseaduses ette nähtud karistused ka antud nõuete rikkumise eest (LS § 259).

Põhiõiguste komisjoni arvates astutaks kõnealuse seadusemuudatusega samm käsu ja keelu ühiskonna suunas. Väide, nagu saaks riik üksnes karistuse teel levitada ühiskonnas arusaama, et joobes juhti tuleks keelata ning mitte kaasas sõita, pole õige. Võimalikud on mitmed teised meetmed nagu teavitus- ja sotsiaalmeedia kampaaniad jne. Arvestades, et selliseid kampaaniaid on varasemalt ka korraldatud (nt 2014. a alustatud Maanteeameti ja Politsei- ja Piirivalveameti ühine kampaania „Sõber ei lase purjus sõpra rooli!“), peaks kõnealusele muudatusettepanekule tingimata eelnema – ja ka eelnõu seletuskirjas kajastuma – sisuline analüüs, mil määral sellised kampaaniad on seni toimunud või mitte (ja miks). Samas peaks enne rangemate keeldude ja karistuste kehtestamist olema selge, et leebemad meetmed ei ole tulemuslikud.

Eelnõu nimetatud ettepanekutel puudub seletuskirjas materiaalne põhistus selle kohta, kui suur probleem joores juhiga kaasas sõitmine ja juhi mittekeelamine realselt on ning millised on olnud teiste, pehmemate meetmete tulemused. Seejuures tuleb arvestada, et hoiakute muutmine ühiskonnas võtab igal juhul aega ning enne rangemate keeldude sätestamist tuleks ära oodata vähim aeg, millal üldse on võimalik leebemate meetmete tulemuslikkuse kohta põhjendatud järeldusi teha. Riigikogule on enne seadusemuudatust, uute tegude/tegemata jätmiste karistatavuse kehtestamisel, kindlasti tarvilik vastav andmestik/informatsioon ja analüüs.

Joores juhi keelamise kohta märgib komisjon eraldi järgmist. Seletuskirjas tuuakse näide (eeskjuju), mille kohaselt alkoholiseaduse § 45 lõike 1 kohaselt on keelatud müüa alkohoolset jooki joores seisundile viitavate tunnustega isikule ning antud keelu rikkumine on karistatav. Antud näide puudutab siiski erisubjekti ja pole veenev kehtestamiseks üldist igapäevase kohustust koos karistusega selle kohustuse rikkumisel. KarS §-des 21 ja 22 sisalduvad süüteo kaastäideviimise ja osavõtu instituudid; KarS § 307 sätestab esimese astme kuriteost mitteteadatamise kui kuriteo. Eelnõu ettepanek sätestada igapäevase kohustus keelata joores juhti on oluliselt seniste sätete väline, nendega vastuolus ning oluliselt üldist vabadusõigust (põhiseaduse § 19) riivav. Sisuliselt pannakse õiguskaitseorganismis mittetegutsevale isikule süüteo tõkestamise kohustus. Põhistust selle kohta, kuidas antud riive on proportsionaalne eesmärgi suhtes, eelnõus ei ole, mistõttu ei ole täidetud põhiseaduse §-s 11 sätestatud vajalikkuse ja proportsionaalsuse nõuded. Ebaselge on ka see, kas ja milline tegelik mõju sellisel kohustusel üldse oleks, kuivõrd seletuskirja kohaselt „Keelamine saab seisneda mõistlikes pingutustes, mida isik saab teha, et joores isik rooli ei asuks. Kindlasti ei eeldata keelajalt enda elu ja tervise ohtu panemist – nt juhi füüsilist takistamist.“

Joores juhiga kaasas sõitmise keelamine omakorda läheb vastuollu seni kriminaalõiguses tunnustatud põhimõttega, mille kohaselt pole karistatavad teod, mis on ainult enesele ohtlikud (nagu enesetapp, enesevigastamine). Näiteks nähakse ette karistus vaid teise inimese tapmise eest (KarS § 113 lg 1). Teo karistatavus pole seega ei avalikes huvides ega proportsionaalne (PS § 11); eelnõu seletuskirjas puudub ka vastav põhistus.

LS § 259 näeb ette rikkumise toimepanemise eest joores olekus karmima karistuse – kümme korda suurema karistuse (10 trahviühikut vs 100 trahviühikut). Kõnealuste eelnõu nõuete (joores juhiga kaasa sõitmine ja keelamata jätmine) rikkumine joores olekus aga ei ole ohtlikum, kui nende nõuete rikkumine kainelt. Kuna kaassõitja ei põhjusta joores juhtimisega kaasnevat ohtu, siis ei saa tema joove ka sellist ohtu suurendada. Eelneva tõttu ning kuivõrd joores olemine iseenesest on üldiselt seaduslik, ei tohiks see olla antud karistuse raskust mõjutavaks asjaoluks, arvestades põhiõiguste riivele kehtivaid nõudeid (need piirangud peavad olema demokraatlikus ühiskonnas vajalikud ega tohi moonutada piiratavate õiguste ja vabaduste olemust, põhiseaduse § 11). Samamoodi ei ole KarS § 58 karistust raskendava asjaoluna loetletud joores olekut.

Advokatuuri põhiõiguste komisjon märkis ka, et ainult laste (alla 18-aastaste isikute) sõltuvussuhte arvestamine ettepanekus ei ole kooskõlas võrdsuse põhimõttega (erivajadusega inimesed, muud elulised sõltuvussuhted jne). KarS § 307 sätestab esimese

astme kuriteost mitteteatamise kui kuriteo ning seejuures nähakse ette, et antud teo toimepanemise eest ei saa karistada tervet lähedaste ringi (KarS § 307 lg 2).

3.5. Kriminaalmenetluse seadustiku ja riigisaladuse ja salastatud välisteabe seaduse muutmise seaduse eelnõu

Riigikogu õiguskomisjon esitas advokatuurile arvamuse avaldamiseks Eesti Keskerakonna fraktsiooni algatatud kriminaalmenetluse seadustiku ja riigisaladuse ja salastatud välisteabe seaduse muutmise seaduse eelnõu (266 SE). Advokatuur esitas eelnõule advokatuuri põhiõiguste komisjoni järgnevad seisukohad.

Kehtiv kriminaalmenetluse seadustik (KrMS) ning sellega seonduvad seadused vajavad kriitilist läbivaatamist ja ka analüüsi nii Eesti Vabariigi põhiseaduse, Euroopa inimõiguste konventsiooni kui ka Euroopa Inimõiguste Kohtu lahenditega kooskõla küsimuses. On oluline, et kriminaalmenetluse seadustiku kaasajastamine toimuks terviklikult, mitte üksikute sätete täiendamise või muutmise kaudu.

2016. aasta alguses on Justiitsministeerium algatanud kriminaalõiguse revisjoni, mille eesmärgiks on läbi viia KrMS põhjalik analüüs, sh käsitleda ka mitmeid eelnõus 266 SE puudutatud teemasid ja pakkuda välja lahendusi. Viidatud komisjoni töösse on kaasatud ka advokatuuri esindajad. Lisaks tegelevad KrMS-i ja sellega seonduvate seaduste muutmise temaatikaga nii advokatuuri juhatus kui ka põhiõiguste komisjon.

Kuigi põhiõiguste komisjon nõustus mitmete eelnõus tõstatatud probleemsete regulatsioonidega ja möönis teatud muudatuste vajalikkust, siis eeltoodust tulenevalt oleks õigem kriminaalmenetluse tänase regulatsiooni muutmisele läheneda terviklikult ja süsteemselt. Võttes arvesse, et Justiitsministeerium on sellise suuremahulise eeltööga tegeleenud alates 2016. aasta algusest, ei pea põhiõiguste komisjon õigeks üksikute KrMS sätete muutmist ning sellest tulenevalt ei toeta advokatuur esitatud eelnõud 266 SE sellisel kujul.

4. Eesti Advokatuuri täiendkoolitustest

Eesti Advokatuuri 2016. aasta täiendkoolituste kava koostamisel lähtuti sellest, et tasuta koolitused toimuksid kõigis olulisemates õigusvaldkondades. Lisaks arvestati 2015. aastal läbiviidud küsitlusel saadud ning advokatuuri liikmete poolt jooksvalt edastatud tagasisidet.

2016. aastal oli planeeritud 26 erinevat koolitust, neist 22 tasuta ja 4 tasulist koolitust. Toimused 25 tasuta koolitust ning kõik tasulised koolitused. Tasuline koolitus „Praktiline läbirääkimiskoolitus advokaatidele“ toimus kolmes erinevas etapis. Lektorite higestumise tõttu jäi ära tasuta koolitus „Perekonnaõigus: lapse ja vanema õigussuhe“.

Mõlemal poolaastal toimus üks koolitus nii Tartus kui ka Tallinnas. Esimesel poolaastal „Praktilised näpunäited tsiviilkohtumenetlusest“, mida viis läbi Meelis Eerik. Teisel poolaastal „Võlaõiguse aktuaalprobleeme“, kus lektoriks oli Iko Nõmm. 2016. aastal toimus ka kaks õigusega külgnevat koolitust, milleks olid koolitused stressijuhtimisest ning psühholoogiaalane koolitus küsitlustehnikatest ja valetamise avastamisest.

2016. aastal toimus kolm tasuta huvikoolitust koostöös Õiguskantsleri Kantseleiga. Esimene koolitus „Eri vajadustega isikud ja erihoolekande teenused“ käsitles erihoolekande teenuseid ning isikute põhiõiguste tagamist kinnistesse asutustesse paigutamise raames. Teisel koolitusel rääkis psühholoog Anneli Liivamägi laste küsitlemisest ja ealistest iseärasustest. Kolmas koolitus toimus inglise keeles - „*Outstanding issues concerning the refugee status determination procedure*“ - ning oli suunatud advokaatidele, kes tegelevad pagulaste õigustega.

5. Advokaadi kutsetegevus ja kutse-eesitika

Juhatuse poolt teostatud järelevalve

Advokaadibüroode kontrollimine

Eesti Advokatuuri juhatuse 08.12.2015. a istungil kinnitati juhatuse 2016. aasta järelevalvetegevuse plaan, mis nägi ette 20 advokaadibüroo kontrolli üle Eesti. Samuti toimus 2016. aastal kahe 2015. aastal kontrollitud advokaadibüroo korduskontroll. 2016. aastal pöörati erilist tähelepanu advokaadibüroode osakondadele ning advokaadibüroodele, mille advokaatide peale esitati 2015. aastal rohkem kui 2 kaebust ning audiitorbüroode juures tegutsevatele advokaadibüroodele. Lõpliku valiku tegemisel lähtuti juhuvaliku põhimõttest. Kontrolli eesmärgiks oli hinnata, kas advokatuuri liikmed juhivad oma tegevuses seadusest ja kutse-eesitika nõuetest ning välja selgitada, kas esineb vajadus täiendavate juhendite või kordade väljatöötamiseks.

Järelevalve käigus kontrolliti advokaadibüroo pidamist ja asjaajamist reguleerivate sätete järgimist ning õigusteenuse osutamise seadusest tulenevate nõuete täitmist, sh rahapesu- ja terrorismi rahastamise tõkestamise seadusest tulenevate nõuete järgimist. Ühtlasi tutvuti sellega, kuidas advokaadibüroos on korraldatud kliendi ülesande vastuvõtmine, kliendilepingu sõlmimine, õigusteenuse osutamine ning korraldatud kliendimaterjalide hoidmine ja tagatud kutsesaladuse hoidmine.

Kontrollitud büroodest esines puudusi 12 bürool, mis peamiselt seisnesid selles, et puudus ühtne kliendiregister, puudus menetluses olevate asjade nimekiri, kliendimaterjale hoiti viisil, mis ei taga materjalide kutsesaladuse hoidmist, puudus rendilepingutes klausel, mis välistab rendileandja pandiõiguse advokaadibüroos olevate andmekandjate suhtes, advokaadibüroos ei olnud vastu võetud iseseisvaid protseduurireegleid rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise kohustuse täitmiseks või puudus kliendilepingus säte selle kohta, et advokaadibüroo pidajal või advokaadil on õigus leping erakorraliselt etteteatamistähtaega järgimata üles öelda, kui majandus- või kutsetegevuses tehtavas tehingus osalev isik või klient ei esita, hoolimata sellekohasest nõudmisest, dokumente ja asjakohast teavet või kui esitatud dokumendid ja andmed ei kõrvalda kohustatud isiku kahtlust, et tehingu või ärisuhte eesmärgiks võib olla rahapesu või terrorismi rahastamine. Enamjaolt kõrvaldati tuvastatud puudused kontrolli käigus või vahetult pärast kontrolli teostamist. Ühes advokaadibüroos tuvastati sellised puudused, mille likvideerimiseks tuli anda büroopidajale täiendav tähtaeg ning teostada korduskontroll 2017. aastal.

Kutsekindlustused

2016. aastal jätsid neli advokaadibürood advokatuuri juhatusele esitamata andmed kutsekindlustuse kohta. Seoses sellega pöördui korduvalt büroopidajate poole ning vastavad kutsekindluse poliisid edastati advokatuurile. Kahe advokaadi tegevuse osas esitas Eesti Advokatuur taotluse aukohtumenetluse alustamiseks.

Advokaadibüroode tegevuse lõpetamine juhatuse järelevalve all

Advokatuuri juhatuse järelevalve all on tehtud toiminguid ja lõpetatud tegevus järgmistes advokaadibüroodes: OÜ Advokaadibüroo Simson ja Variku, Advokaadibüroo Soop OÜ, Osahing Advokaadibüroo Tedder, Arkins Advokaadibüroo OÜ, Advokaadibüroo NORM OÜ ja Advokaadibüroo Legitimus OÜ.

Advokaatide ja advokaadibüroode tegevus

I

Eesti Advokatuur pöördus advokaadibüroo R poole seoses asjaoluga, et büroo kodulehel oli inglisekeelne. Büroopidaja selgituste kohaselt oli kodulehel varasemalt nii eesti- kui ka inglisekeelne versioon. Peale Eesti Advokatuuri poolt tähelepanu juhtimist selgus, et tõepoolest eestikeelne versioon ei olnud enam nähtav. Büroopidaja võttis koheselt ühendust kodulehe haldajaga ning selgus, et kui venekeelset versiooni lisati, siis kadus linnuke eestikeelse versiooni eest ära ja selle tulemusel ei olnud see enam nähtav. Kahjuks ei avastanud büroopidaja seda ise, et eestikeelne osa on puudu. Büroopidaja kõrvaldas puuduse koheselt pärast tähelepanu juhtimist.

II

Eesti Advokatuurile sai teatavaks vandeadvokaadi abi esinemine konverentsil, mille reklaamis oli advokaadi nime taha märgitud Advokaadibüroo X advokaat. Eesti Advokatuurile teadaolevalt on advokaadi liikmesus advokatuuris peatatud. Advokaadi selgituste kohaselt lähtus teabepäeva läbiviija vananenud andmetest ega pannud tähele advokatuuri veebilehel ja advokaadibüroo veebilehel sisalduvat märget liikmesuse peatamise kohta. Advokaadi hinnangul on konverentsi läbiviija eksitus tingitud tõenäoliselt asjaolust, et konverentsi koostöö ettepanek tehti advokaadile enne, kui advokaat oma liikmesuse peatas. Pärast tähelepanu juhtimist eemaldati reklaamilt viide advokaadibüroole ja advokaadi kutsenimetusele.

III

Eesti Advokatuurile sai teatavaks, et vandeadvokaat M elab ja tegutseb Inglismaal. Eesti Advokatuur teostas järelevalvet vandeadvokaat M kutsetegevuse üle. Advokaat kinnitas, et tema liikmesus ei ole peatatud, ta ei osuta Inglismaal õigusteenust läbi kolmandate isikute ning osutab jätkuvalt õigusteenust Eestis läbi Advokaadibüroo Y.

IV

Eesti Advokatuur tuvastas, et Advokaadibüroo M veebilehel on advokaatide nimede all välja toodud ka advokaadibüroo juristi nimi. Eesti Advokatuur juhtis büroopidaja tähelepanu, et advokaadibüroo kodulehel avaldatav teave peab olema esitatud selliselt, et oleks selgelt eristatud advokaadid ja büroo muud töötajad, sh juristid. Advokaadi selgituste kohaselt oli tegemist inimliku eksitusega, mille tõttu oli jurist märgitud „Advokaadid“ loetelus. Advokaadibüroo kõrvaldas juristi nime advokaatide loetelust.

V

Eesti Advokatuuri juhatust informeeriti, et vandeadvokaat B tegutsemiskohaks ei ole enam Advokaadibüroo T. Advokatuuri kantselei pöördus korduvalt advokaadi poole tema uuest tegutsemiskohast informatsiooni saamiseks. Advokaat advokatuuri pöördumistele ei vastanud. Samuti ei tasunud advokaat liikmemaksu. Advokatuuri juhatus heitis advokaadi Eesti Advokatuurist välja.

Võlgnevused

2016. aastal omas advokatuuri ees võlgnevusi kokku 3 isikut. Neist üks on kohtutäituri abiga tasutud, ühe osas alustatud maksekäsu kiirmenetlus ning ühe võlgniku suhtes on alustatud pankrotimenetlus.

Kohtuistungite kuulamine

Seoses advokaat C tegevuse peale esitatud korduvate kaebustega teostas advokatuuri järelevalvemenetluse jurist advokaadi suhtes järelevalvet kohtuistungil. Järelevalvetegevuse käigus tuvastati, et advokaat jättis ühele kohtuistungile ilmumata seoses haigestumisega, sellest kohut eelnevalt informeerimata, ning hilines 40 minutit järgmisele kohtu poolt määratud kohtuistungile. Järelevalvetegevuse käigus kogutud informatsioon lisati aukohtumaterjalide hulka.

Advokaadi kutsenimetuse ebaõige kasutamine**I**

Internetiväljaande majandus24.postimees.ee artiklis „Eesti geiaktivist tegeleb Rootsis ebaseadusliku võlgade sissenõudmisega“ sedastati, et Reimo Metsa advokaadibüroo tegeleb ebaseadusliku võlgade sissenõudmisega. Eesti Advokatuur juhtis ajakirjaniku tähelepanu, et Reimo Mets ei ole advokaat ning Law Office Strom & Mets ei ole advokaadibüroo, vaid õigusbüroo. Pärast Eesti Advokatuuri pöördumist eksitav viide kõrvaldati.

II

Eesti Advokatuurile sai teatavaks, et V.S on registreerinud end äriregistri teabesüsteemis füüsilisest isikust ettevõtjana, kasutades advokaadi kutsenimetust. Eesti Advokatuur palus isikul eksitavad viited kõrvaldada.

III

Otsingumootoris www.google.ee reklaamib mitu õigusbürood ennast kasutades väljendit „advokaat“. Eesti Advokatuur on pöördunud õigusbüroode poole nimetatud viidete kõrvaldamiseks. Õigusbüroode tegevuste osas, kes ei ole Eesti Advokatuuri pöördumisele vastanud ega viiteid kõrvaldanud, on Eesti Advokatuur pöördunud Tarbijakaitseameti poole.

6. Välissuhtlus

2016. aastal osales Eesti Advokatuur jätkuvalt CCBE tegevuses. Advokatuuri esindajate koosseis CCBE komiteedes ja töögruppides on seoses uue juhatuse nimetamisega muutunud. Advokatuuri esindajad CCBE-s on:

1. Delegatsiooni juht – Jaanus Tehver;
2. Õigusabi – Madis Päts;
3. Kutsekindlustus – Madis Päts;
4. Konkurents – Kirsti Pent;
5. Äriõigus - Maivi Ots;
6. Kutse-eesitika – Indrek Sirk;
7. Kriminaalõigus - Jaanus Tehver;
8. Rahapesu tõkestamine – Toomas Vaher;
9. Euroopa eraõigus - Ene Soop;
10. FAL2 ja ETP – Merit Aavekukk-Tamm.

Olulisemad teemad CCBE-s on olnud:

- CCBE avaldas TRAINAC projekti lõppraporti, mis hõlmab kriminaalmenetlust käsitlevate direktiivide riiklikel tasanditel rakendamist, selle analüüsi ning soovitusi.
- CCBE on tegutsenud aktiivselt migratsiooni- ja rändekriisiga seotud haavatavate inimgruppide õiguste kaitsel ning muuhulgas algatanud projekti „*European Lawyers in Lesbos*“.
- CCBE on samuti olnud aktiivne juristkonna õiguste kaitsel, mis puudutab advokaadi ja kliendi suhte konfidentsiaalsusnõudeid. CCBE on avaldanud suunised kliendi konfidentsiaalsuse kaitseks riikliku jätitustegevuse kontekstis.
- CCBE osales raporti „*European Judicial Training 2016*“ väljaandmisel, mis annab liikmesriigiti ülevaate juristkonna koolitamise erisustest EL õiguse või mõne teise liikmesriigi temaatikal.
- CCBE eestvedamisel toimus 10. detsembril 2016 üleeuroopalisel järjekorras kolmas *European Lawyers Day*, mille puhul korraldasid liikmesriigid konverentse ja seminare, keskendudes sel korral õigusemõistmisele juurdepääsu temaatikale.
- 2016. aastal valiti CCBE presidendiks Michel Benichou.
- Tänavuse CCBE inimõiguste auhinna pälvijad Türgi advokaadid Ayşe Bingöl Demir, Ayşe Acinikli, Ramazan Demir ja postuumselt Tahir Elçi, kes on olnud aktiivsed inimõiguste ja õigusnormide eestseisjad Türgis. 2016. aastal möödus 10 aastat esimese CCBE inimõiguste auhinna väljaandmisest.
- CCBE avaldab igakuiselt uudiskirja, mis on leitav nii CCBE kui ka advokatuuri kodulehelt.

Lisaks arvukatele CCBE päringutele ja küsimustikele, mis on suunatud CCBE tegevuses vajalike otsuste eelnõude või seisukohtade väljatöötamiseks, on Eesti Advokatuur vastanud teiste riikide advokatuuride päringutele Eesti seadusandluse ja regulatsioonide kohta.

Advokatuuri juhatus saab jätkuvalt kutseid esindajate lähetamiseks mitmesugustele välisriikides toimuvatele üritustele. Arvestades advokatuuri eelarve piiratud võimalusi, on juhatus võtnud seisukoha lähetada esindajad üksnes Eesti Advokatuuri jaoks olulist tähtsust omavatele üritustele.

Eesti Advokatuuri esindasid:

- Esimees Sten Luiga ning aseesimees Hannes Vallikivi 4.–6. veebruaril 2016. a Viinis toimunud 44th *European Presidents' Conference*, kus keskseks aruteluteemaks oli „*Limits of Law*“.
- Aseesimees Hannes Vallikivi 4. veebruaril 2016. a Viinis CCBE *Standing Committee & Plenary Session*.
- Uus esimees Hannes Vallikivi ning eelmine esimees Sten Luiga 19.–20. märtsil 2016. a Läti Advokatuuri 95. aastapäeval.
- Vandeadvokaat Jüri Leppik 1.-3. juunil 2016. a Berliinis toimunud *Annual Conference of the German Bar Association*, kus keskseks aruteluteemaks oli „*Criminal law as a catchall solution – A means to an end or an end in itself*“.
- Vandeadvokaat Ene Soop 16.–17. juunil 2016. a Strasbourgis *HELP Network Conference*, kus keskseks aruteluteemaks oli „*Leading the way to case-law harmonisation*“.
- Esimees Hannes Vallikivi, aseesimees Jaanus Tehver ning kantsler Kristel Voltenberg 1.–4. septembril 2016. a Islandil *Nordic Baltic Presidential Meeting*.
- Aseesimees Jaanus Tehver 20. oktoobril 2016. a Pariisis *CCBE Standing Committee*.
- Aseesimees Jaanus Tehver ja kantsler Kristel Voltenberg 21. oktoobril 2016. a Pariisis CCBE konverentsil „*Innovation and Future of the Legal Profession*“.
- Vandeadvokaat Rando Antsmäe 3.–5. novembril 2016. a Berliinis toimunud *Berlin Lawyers' Days 2016*, kus keskseks aruteluteemaks oli „*Compliance in the Law Firm*“.
- Esimees Hannes Vallikivi 8. detsembril 2016. a Leedu Advokatuuri konverentsil, kus keskseks aruteluteemaks oli „*Core Values of the Legal Profession*“.
- Aseesimees Jaanus Tehver esindas advokatuuri eksperdina CCBE TRAINAC projektis ka 2016. aastal. Projekt lõppes 14. juunil 2016. a.

Koostöö Moldova Riigi Õigusabi Nõukoguga:

Koostöö Moldova Riigi Õigusabi Nõukoguga jätkus ka 2016. aastal.

Antud projekti raames tutvus 2015. aasta sügisel 7-liikmeline Moldova delegatsioon Eesti riigi õigusabi süsteemiga ja riigi õigusabi kvaliteedi tagamise mehhanismidega. advokatuuri aseesimees Jaanus Tehver ja vandeadvokaat Siret Saks külastasid 2016. aasta kevadel Moldovat, et jagada teadmisi ja kogemusi kvaliteetse riigi õigusabi osutamisel Moldova riigi õigusabi osutajale. Samuti kohtuti noorte Moldova juristide ja õigusteaduse üliõpilastega, mille tulemusena oli võimalik viia Eesti vandeadvokaatide teadmisi ka laiemale ringile, kui vaid riigi õigusabi osutajatele, mis omakorda omab positiivset mõju Moldova õigusruumile, kuna teadmisi ja kogemusi jagati kogunud vandeadvokaatide poolt alles oma karjääri alustavatele juristidele.

Koostöö aluseks oli Välisministeeriumi poolt toetatud arengukoostööprojekt „Eesti kogemuste ja parima praktika tutvustamine ja jagamine riigi õigusabi asjades Moldovaga“. Projekt viidi ellu perioodil 01.08.2015-01.08.2016. Projekti eesmärk oli arendada ja tugevdada Moldova riigi õigusabi süsteemi läbi Eesti Advokatuuri kogemuse riigi õigusabi korraldamisel.

7. Advokatuuri liikmete ühistegevusest

2016. aastal jätkus ühiste teatrikülastuste traditsioon. Külastati etendusi Eesti Draamateatris, Tallinna Linnateatris ning Nukuteatris.

Poola Advokatuur korraldas 18.–20. augustil Sopotis XV rahvusvahelise tennisevõistluse, kus paluti lahkelt osaleda ka Eesti Advokatuuri esindajal. Tegemist on Poola advokaatide seas kõige populaarsema spordialaga ning kõige populaarsema sotsiaalse üritusega, kus osaleb iga-aastaselt lisaks advokaatidele palju teiste õiguslade esindajaid ning väliskülalisi. Eesti Advokatuuri esindas üritusel advokatuuri tennisimeeskonna pikaajaline liige vandeadvokaat Kalle Pedak, kellel õnnestus omas vanuseklassis saavutada teine koht.

3.–4. detsembril toimus Vilniuses järjekordne Euroopa advokaatide korvpalliturniir, millest võttis osa 12 võistkonda 6 riigist. Tegemist on korvpalliturniiriga, mille organiseerijateks on spordiklubi ADVOCO koostöös Leedu Advokatuuriga. Alagrupiturniiril alistas advokatuuri võistkond Poola advokatuuri, Marseille advokatuuri ja Leedu advokaadibüroo Adlex võistkonda. Veerand- ja poolfinaalis alistati Poola Tarnowi võistkonda ja Ellexi advokaadibüroode koondvõistkonda. Finaalis tuli nelja punktiga alla vanduda Leedu Advokatuuri võistkonnale, kes sellel aastal turniiri võitis. Advokatuuri võistkonda kuulusid Hannes Küün, Indrek Leppik, Indrek Kangur, Janar Urres, Kari-Paavo Koch, Kristjan Mägi, Raiko Lipstok, Tanel Küün, Toivo Viilup ja Toomas Mälberg.

Eesti Advokatuuri korvpallimeeskond rahvusvahelisel turniiril Vilniuses

16. detsembril toimus Eesti Advokatuuri aastalõpupidu Klinkbergi peotelgis. Üritusel kuulutati välja aunimetuse aasta advokaat laureaadid. Muusikalist meelelahutust pakkusid ansamblid Lucky Jeans ja La Phoenix. Etteastega esines Jan Uuspõld. Õhtu juhtis Tõnis Milling.

8. Hea nõu lastega peredele

Projekti “Hea nõu lastega peredele” raames nõustati 2016. a tasuta 147 inimest. Projekt sai alguse üle 6 aasta tagasi ja on aasta-aastalt kasvanud. Aastate jooksul on advokaadid tasuta nõustanud üle 1100 inimese.

Nõustamised toimuvad eesti ja vene keeles Lastekaitse Liidu büroos eelregistreerimisega iga nädala kolmapäeval ning nõustamine on kõikidele tasuta. Nõustamise teemad on perekonnaõigust puudutavad küsimused, lapse õigused, laste õigused suhetes vanematega, vanemate kohustused suhetes lastega, erinevad peremudelid – õigused ja kohustused, üksikvanema õigused, hooldus, eestkoste, lapsendamine. Nõustamine hõlmab perekonnaõigusega otseselt seonduvaid õigusvaldkondi, näiteks pärimisõigust. Nõustamisel tutvustatakse ka riigi õigusabi olemust ja pakutavaid võimalusi ning vajadusel abistab advokaat abitaotluste vormistamisel. Kõige enam vajavad pered nõu hooldusõiguse, suhtluskorra ja elatise teemadel.

Lisaks tasuta nõustamistele Tallinnas on loodud Skype sillad ka Hiiumaa ja Sillamäega Lastekaitse Liidu kohalike liikmesorganisatsioonide vahendusel.

2016. aastal osalesid projektis nõustajatena järgmised advokaadid: Ene Ahas, Tiina Mare Hiob, Ene Mõtte, Liis Mäcker, Marje Mängel, Katrin Orav, Senny Pello, Anne-liis Räpo, Eve Selberg, Oksana Sobko, Natalja Santaševa, Eva Tibar ja Helen-Lumelille Tõmberg.

Koostöös Lastekaitse Liiduga ilmuvad regulaarsed nõuandartiklid ajakirjas Märka Last. Suure populaarsuse tõttu on need artiklid tõlgitud ka vene keelde. Lisaks on Eesti Advokatuuril lastega perede juriidilise nõustamise rubriik ajakirjas Pere ja Kodu.

RIIGI ÕIGUSABI KORRALDAMISEST. KOKKUVÕTTED 2016. AASTAST

Riigi õigusabi numbrites: riigi õigusabi infosüsteemi (RIS) 2016. aasta statistika

2016. aastal esitati RIS-i kokku 15 452 advokaadi määramise taotlust. Nendest kiireloomulised, kus advokaat tuleb leida loetud tundide või isegi tunni jooksul, olid 7 339 taotlust (s.o 48% taotlustest, 2015. aastal ligikaudu 47%). Taotluste arv 2016. aastal võrreldes 2015. aastaga (15 789) vähenes ligikaudu 2,1%. Riigi õigusabi (edaspidi RÕA) sai ligikaudu 13 023 inimest. Ligikaudu 16%-le inimestest määrati RÕA-d korduvalt. Kõige rohkem taotlusi oli määratud kaitses kriminaalmenetluses, s.o kokku 10 391, mis moodustab tellimuste koguarvust ligikaudu 67%. Teisena laekus enim taotlusi isiku esindamises tsiviilasja kohtueelses menetluses ja kohtus, kokku aasta jooksul 4 625 taotlust ehk 30% kogu taotluste arvust. Tsiivilasjade arv on võrreldes 2015. aastaga tõusnud 0,5% (Tabel 1).

Prokuratuur sisestas RIS-i kokku 5 217 taotlust, uurimisasutused 4 102 taotlust ning kohtud 6 133 taotlust. Kohtud ja prokuratuur on esitanud rohkem taotluseid võrreldes 2015. aastaga.

Kohustuslikus korras advokaadi määramist teostati aastas kokku 87 korda, millest esildist kohaldati 7 korral. Enim nimetati advokaate kohustuslikus korras veebruaris, juunis ja septembris (10 korral), märtsis ja novembris (9 korral). 2015. aastal määrati advokaat kohustuslikus korras 105 korral, millest esildist kohaldati 3 korral.

Tabel 1

01.01.2016 – 31.12.2016

Statistika võrdlus	2016	2015	Muutus %	Osakaal % (2016)
määratud kaitses kriminaalmenetluses	10155	10155	-2,9	65,7
kriminaalasja kohtueelses menetluses ja kohtus	232	269	-13,8	1,5
väärteoasja kohtuvälises menetluses ja kohtus	188	157	19,7	1,2
tsiviilasja kohtueelses menetluses ja kohtus	4626	4604	0,5	29,9
halduskohtumenetluses	73	64	14,1	0,5
haldusmenetluses	8	35	-77,1	0,1
täitemenetluses	22	14	57,1	0,1
teistmismenetluses	4	8	-50,0	0,0
õigusdokumendi koostamine	33	39	-15,4	0,2
muu õigusnõustamine või muu esindamine	111	145	-23,4	0,7
Tellimusi KOKKU	15452	15789	-2,1	100,0

Vaadeldes esitatud taotlusi piirkonniti (Tabel 2) esitati jätkuvalt enim taotlusi Tallinnast, seejärel arvuliselt Tartust, Jõhvist ja Narvast. Kõige vähem esitati taotlusi Kärđlast ning Kohtla-Järvelt. Kõige suurem hulk taotlusi sisestati Tallinnas – 6 623, mis moodustab kogu tellimuste arvust 43%. Teisel kohal on Tartu (11%) ning kolmandal kohal Narva (7,7%). Ida-Viru piirkonnas (Narva, Kohtla-Järve ja Jõhvi) on esitatavate taotluste osakaal kokku ligikaudu 15%.

Tabel 2

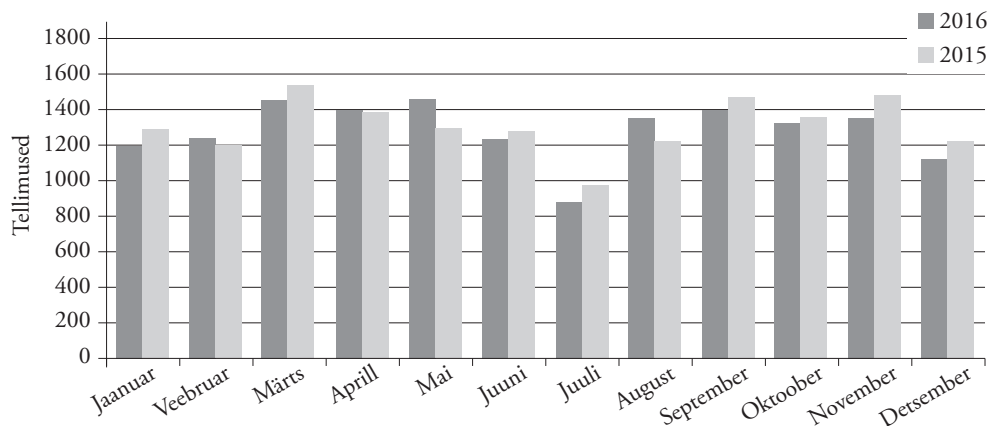
Aasta statistika 2016

01.01.2016– 31.12.2016	Kokku	Haapsalu	Jõgeva	Jõhvi	Kohtla-Järve	Kuressaare	Kärđla	Narva	Paide	Põlva	Pärnu	Rakvere	Rapla	Tallinn	Tartu	Valga	Viljandi	Võru
Määratud kaitse kriminaalmenetluses	10160	158	257	692	6	182	32	775	214	246	677	501	230	4215	1126	246	321	282
Isiku esindamine kriminaalasja kohtueelses menetluses ja kohtus	231	2	4	2		2	1	15	1	5	5	78	6	26	14	15	51	4
Isiku kaitsmine väärteoasja kohtuvälises menetluses ja kohtus	188			9				4		4	14	14	5	95	17	20	2	4
Isiku esindamine tsiviilasja kohtueelses menetluses ja kohtus	4625	30	106	319	10	61	4	383	113	64	235	282	64	2172	481	105	154	42
Isiku esindamine halduskohtumenetluses	75			3			1	2				9		55	5			
Isiku esindamine haldusmenetluses	8		1					2						5				
Isiku esindamine täitemenetluses	21													2	10	9		
Isiku esindamine teistmismenetluses	3														3			
Õigusdokumendi koostamine	112	3	5					6	4	2	2	7		47	5	10	1	20
Isiku muu õigusnõustamine või muu esindamine	29		2	2				2	1				1	6	4	7		4
Üldkokkuvõte	15452	190	373	1032	16	245	38	1189	333	321	933	891	306	6623	1665	412	529	356

Jooniselt 1 nähtub, et kõige rohkem taotlusi esitati mais (1 463 tellimust). Kõige vähem esitati taotlusi aga juulikuus (887 tellimust). Suvekuudel on tellimusi ootuspäraselt vähem, kui teistel kuudel. Aasta teises pooles on taotlusi esitatud ligikaudu 6,8% võrra vähem, kui esimeses pooles. Kuude võrdluses on veebruaris, aprillis, mais ja augustis esitatud taotluste arv ületanud eelmise aasta näitajaid.

Joonis 1

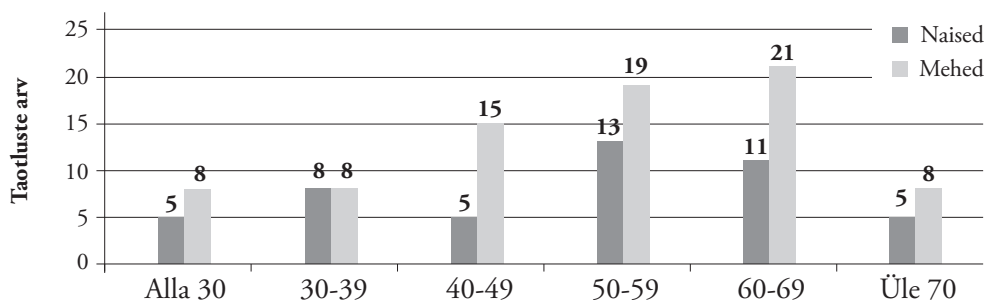
2015. ja 2016. aastal esitatud tellimused kuude lõikes

RÕA osutamine (17%) on enim levinud 60- kuni 69-aastaste meeste seas. Naistest osutavad RÕA-d (10%) enim 50- kuni 59-aastased. Graafiku koostamisel on aluseks võetud detsembrikuu keskel ennast RIS-is osutajaks märkinud 126 advokaadi andmed (Joonis 2).

Joonis 2

RÕA osutavate advokaatide vanuseline ja sooline jaotumine

RIS andmetest nähtub, et keskmiselt on 2016. aastal RÕA-d osutanud 100 advokaati. 2017. aasta 6. jaanuari seisuga on ennast RÕA osutajateks märkinud 120 advokaati. Neist ligikaudu 68% on vandeadvokaadid, 14% vandeadvokaadi vanemabid ja 17% vandeadvokaadi abid. Ligikaudu 63% RÕA-d osutavatest advokaatidest on mehed. Taotlusi on aasta jooksul võtnud täitmiseks 172 advokaati, neist 15 advokaati on võtnud täitmiseks ühe taotluse. 15 452 taotlusest on advokaatidel täitmisel ligikaudu 52% taotlustest (s.o 8 083 taotlust).

Lisaks võib statistiliselt välja tuua, et 2016. aasta jooksul esitati nädalavahetustel ja riigipühadel 3% taotlustest. Tööpäevas esitati keskmiselt 59 taotlust.

Tabelist 3 nähtub, et kõige suurem koormus on Tallinna advokaatidel, kus teenindatakse ära 61 taotlust ühe advokaadi kohta aastas. Suur koormus on ka Narvas ja Tartus. Väikseim koormus on Kohtla-Järvel, kus esitati 2016. aastal 2 taotlust advokaadi kohta. Paljud piirkonnad teenindatakse ära kõrvalpiirkonna advokaatide abiga.

Tabel 3

Linn	Taotlused	Neist kiireloomulised	Taotlused täitmiseks võtnud advokaadid	Taotlust advokaadi kohta ühes aastas
Haapsalu	190	86	19	10
Jõgeva	373	79	35	11
Jõhvi	1032	376	40	26
Kohtla-Järve	16	7	9	2
Kuressaare	245	103	16	15
Kärdla	38	9	6	6
Narva	1189	420	29	41
Paide	333	85	25	13
Põlva	321	121	32	10
Pärnu	933	516	35	27
Rakvere	891	263	45	20
Rapla	306	186	18	17
Tallinn	6623	3520	109	61
Tartu	1665	963	55	30
Valga	412	225	26	16
Viljandi	529	229	35	15
Võru	356	151	29	12
Kokku	15452	7339	179	96

Koostaja: riigi õigusabi infosüsteemi haldur Nele Šavlin, jaanuar 2017

Tasude ja kulude korra muudatused 2016. aastal

Eesti Advokatuuri juhatuse 12. jaanuari 2016. a otsusega kinnitati muudatused tasude ja kulude korra lisa 2 punktide 9 ja 10 osas.

Muudatus tulenes praktikas esile kerkinud tõdemusest, et kohtumenetluseks ettevalmistamine rahvusvahelise kaitse menetluses ja sellele järgnevas halduskohtumenetluses on tavalisest ajamahukam ning senine tasustamise kord ei toeta RÕA kvaliteetset osutamist rahvusvahelise kaitse asjades. Seda eeskätt siis, kui õigusabi osutaja ei ole osale-

nud jooksvalt haldusmenetluses (nt rahvusvahelise kaitse taotleja intervjuerimise juures), mistõttu tuleb kohtumenetluseks ettevalmistamisel alustada isiku toimikuga sisuliselt algusest peale, lisaks viia end varjupaigataotluse rahuldamata jätmise korral paralleelselt kurssi päritoluriigi olukorraga (eeskätt rahvusvaheliste raportite abil), samuti tutvuda Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikaga. Senise tasude ja kulude korra lisa 2 kohaselt oli määruskaebemenetluses advokaadil võimalik tasustatavat õigusabi osutada maksimaalselt 2.77 tunni eest (kogu võimalik tasu 200 eurot). Sellise ajaga ei ole mõeldav kõigi vajalike materjalidega tutvumine, kliendiga kohtumine (sh tõlgi osavõtul, mis pikendab tegelikku kuluvat aega veelgi), tõendite kogumine ning menetlusdokumendi kvaliteetne koostamine.

Seega muudeti tasumääruse lisa 2 järgmiselt. Isiku esindaja tasu esindamisel haldusmenetluses ja õigusdokumendi koostamisel juhul, kui taotluse sisu on seotud rahvusvahelise kaitse menetlusega, või isiku muul õigusnõustamisel või muul esindamisel juhul, kui taotluse sisu või esindamine on seotud rahvusvahelise kaitse menetlusega, on 20 eurot iga poole tunni kohta, kuid kokku mitte rohkem kui 200 eurot. Isiku esindaja tasu haldusasja kohtulikult menetluseks ettevalmistamise eest on 36 eurot iga poole tunni kohta, kuid kokku mitte rohkem kui 400 eurot igas astmes. Korra muudatused jõustusid 1. veebruaril 2016. a.

26.07.2016 võttis justiitsminister vastu määruse nr 16 „Riigi õigusabi osutamise eest makstava tasu arvestamise alused, maksmise kord, tasumäärad, riigi õigusabi osutamisega kaasnevate kulude hüvitamise ulatus ja kord ning taotluse esitamise tingimused“ (edaspidi määrus).

Määrus jõustus 1. augustil 2016. Justiitsministeerium on määruse eelnõu seletuskirjas märkinud, et eelnõu ettevalmistamisel on võetud aluseks advokatuuri tasukord ning kehtestatavas korras tehtud muudatused on enamjaolt tehnilist laadi.

Määruse kehtestamise justiitsministri poolt tingis järgmine asjade käik. Riigikohtu üldkogu 26.04.2016 otsusega kohtuasjas nr 3-2-1-40-15 tunnistas Riigikohus RÕS § 21 lg 3 laused 1–3 põhiseadusevastaseks ja kehtetuks, lükates otsuse jõustumise osaliselt kuue kuu võrra edasi. 01.08.2016 jõustus kohtute seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadus (vastu võetud 07.06.2016 ja välja kuulutatud 16.06.2016), millega muudeti RÕS § 21 lõiget 3 selliselt, et RÕA tasu arvestamise ja kulude hüvitamise korra kehtestamise õigus anti valdkonna eest vastutavale ministrile, kelleks on justiitsminister. Seega kaotas RÕS § 21 lõikes 3 sätestatud volituskorralduse muutmise tõttu advokatuuri tasukord 01.08.2016 kehtivuse. Viimasest tulevalt määras justiitsminister määruse jõustumise ajaks 01.08.2016.

Ühtlasi jõustus 01.08.2016 RÕS rakendussäte § 38¹, mis ütleb, et enne 2016. aasta 1. augustit osutatud RÕA tasu maksmiseks ja kulude hüvitamiseks ei ole RÕA tasu suurus ega RÕA kulude hüvitamise ulatust kindlaks määratud, kohaldatakse nende kindlaksmääramisele RÕS 2016. aasta 1. augustil jõustunud redaktsiooni § 21 lõike 3 alusel kehtestatud tasude ja kulude korda. Tegemist on erisusega RÕS § 22 lg-s 6 sätestatud üldreeglis, mille kohaselt määratakse RÕA tasu suurus ja riigi õigusabi kulude hüvitamise ulatus kindlaks tasu maksmise või kulu hüvitamise aluseks oleva toimingu tegemise ajal kehtinud korra alusel.

11.07.2016 esitas advokatuur määruse eelnõule järgmised ettepanekud ja juhtis tähelepanu põhilistele valupunktidele RÕA süsteemis. Advokatuur andis teada, et tulevalt RÕA osutamise ja selle korraldamise jätkuvast ebapiisavast rahastusest ja tasukorras sätestatavatest madalatest tasumääradest ning kehtestatavatest tasupiirangutest on paljud RÕA-d osutavad advokatuuri liikmed advokatuuri juhatusel avaldanud, et loobuvad õigusteenuse osutamisest, kui RÕA tasustamise alused põhimõtteliselt ei muutu. Hädavajadusele muuta põhimõtteliselt RÕA rahastamise korraldust sellisel, et oleks tagatud RÕA kvaliteet ja selle piisav, sh regionaalselt ühtlane, kättesaadavus, sh ja ennekõike piirkondades, kus turujõud ei suuda tavatingimustel toetada advokaadibüroo pidamist (näitena Hiiumaa, kus pole mitte ühtegi alaliselt tegutsevat advokaati, aga ka Saaremaa, kus advokaatide arv on madal, RÕA-d osutavate advokaatide arv kriitiline, samuti Kagu-Eesti jm nn äärealad), ning RÕA saajate õiguste sisuline kaitse, on advokatuur juhtinud tähelepanu aastaid, viimati selgesõnaliselt ja konkreetseid ettepanekuid tehes 24.03.2016 Justiitsministeeriumile esitatud RÕA osutamiseks eraldatud vahendite kasutamise 2015. a aastaaruandes ja taotluses riigieelarvest RÕA osutamiseks ja advokatuuri poolt avalik-õiguslike ülesannete täitmiseks vajaminevate rahaliste vahendite suuruse kohta 2017. aastaks. Samuti on advokatuur rõhutanud kumuleeruva miinuse ning sisuliselt rulluva eelarve tingimustes mõistliku planeerimise, eeskätt pikaajalisemate plaanide tegemise, võimatust, mis aga olemuslikult peaks olema iga avalik-õigusliku juriidilise isiku, iseseisva avaliku halduse kandja, tegutsemise üks nurgakive, et täita temale riigi poolt delegeeritud ülesandeid parimal võimalikul moel.

Advokatuur rõhutas, et advokatuurile eraldati sarnaselt 2012., 2013., 2014. ja 2015. aastaga riigieelarvest riigi poolt tasustatavaks õigusabiks ja avalik-õiguslike ülesannete täimiseks ka 2016. aastal 3 898 390 eurot (2016. aastal lisandus üksnes alaealise kannatanu esindaja tasu 63 390 eurot), advokatuur taotles aga 5,4 miljonit eurot (2015. aastaks taotles advokatuur 5,7 miljonit ning 2017. aastaks on advokatuur esitanud taotluse 5,8 miljoni euro eraldamiseks). Seni eraldatud summad, sh aastast aastasse sisuliselt muutumatuna, ei ole piisavad seadusega advokatuurile pandud avalik-õigusliku ülesande täitmiseks, mille lõppeesmärgiks peab olema hästi toimiv õiguskaitssüsteem, mh õiguskaitse laiendamine abivajavatele inimestele.

Advokatuur rõhutas, et tsiviilasjade RÕA taotluste arv on aasta-aastalt kasvanud: 2012. aastal oli see 3 612; 2013. aastal 3 719; 2014. aastal 4 139; 2015. aastal 4 604 taotlust; 2016. aastal 4 626 taotlust, 2017. aastaks prognoosib advokatuur tsiviilasjades 4 910 taotlust. Tegemist on üldise jätkuva trendiga.

Advokatuur juhtis tähelepanu, et eelnõus esitletud versioonis menetlustoimingu ja menetlusastme eest kogutasu piiramine viisil, kus menetlustoimingu ja menetlusastme kestust ei piirata, st piiratud kogutasu eest nõutav vastusooritus (õigusabi riikliku tellimuse maht konkreetses asjas, samuti kogumahu) on ennustamatu ja jäetakse üksnes tellija (riik) määrata, tõstatab küsimuse selliste piirangute põhiseadusele vastavusest. Advokatuur tegi ettepaneku muuta regulatsioon viisil, kus tasustatakse kogu menetlustoiming ja kõik menetlustoimingud vastavalt tegelikult kulunud ajale, alternatiivina määratakse RÕA saajale antava õigusabi maht tundides, mis vastab tegelikult tasustatavale ajale.

Advokatuur viitas ka varasemalt korduvalt rõhutatud vajadusele sõlmida advokatuuri ja Justiitsministeeriumi vahel kohane haldusleping, millega oleksid määratletud RÕA maht (tellimus), õigusabi osutamiseks ja korraldamiseks eraldatavad vastavad summad jooksva aastal ning ka perspektiivid järgnevatel aastatel (sarnaselt näiteks avalik-õiguslikele ülikoolidele, kellega on sõlmitud 3-aastased lepingud). Advokatuur ei näe alternatiivset võimalust ülal kirjeldatud, korduvalt tõstatatud ning kõigile tegelikkuses teadaolevate probleemide ületamiseks. Advokatuur avaldas lootust, et hiljemalt alates 2017. aasta algusest on võimalik riigi õigusabi korraldamise ja rahastamise reguleerimine halduslepinguga eelviidatud põhimõtteid arvestades.

RÕA eelarve puudujääk 2016. aastal (mahukad kriminaalasjad)

22.09.2016 esitas advokatuur Justiitsministeeriumile taotluse riigieelarvest RÕA osutamiseks vajaminevate täiendavate rahaliste vahendite eraldamiseks 2016. aastal. Advokatuurile 2016. aastaks RÕA osutamiseks ja korraldamiseks eraldatud rahalistest vahenditest (3 898 390) ei piisanud, et täita advokatuurile seadusega pandud kohustust ilma, et advokatuuri eelarve selle riigieelarvelises osas ei läheks jooksva eelarveaasta lõpuks miinusesse, sh olulises osas. Eelnevalt on advokatuur 14.09.2016 edastanud Justiitsministeeriumile märgukirja, milles andis ülevaate mahukatest kriminaalasjadest ja seonduvast probleemistikust RÕA kontekstis (konkreetselt seejuures nn Pauluse ja nn Dikajevi asja raames ja näitel). Nn Pauluse kriminaalasjas maksis advokatuur 2015. aastal RÕA-d osutavatele advokaatidele välja tasud ja hüvitas kulud kokku 111 089,64 euro ulatuses. 2016. aastal 31. juuli seisuga välja makstud summad samas asjas on 199 569,04 eurot. Prognoositav lisakulu seoses 2016. aasta eelarveaastal lisandunud uue mahuka kriminaalasjaga (nn Dikajevi kriminaalasi) on 2016. aasta eelarvele 120 240 eurot. 2016. aasta prognoositav eelarve miinus on eeltoodu alusel kokku ligikaudselt 440 000 eurot. RÕA rahastamise eelarve miinus tähendas sisuliselt seda, et 2016. aasta novembri keskpaigaks (hilisemalt) võis prognoosida RÕA osutamiseks eraldatud vahendite ammendumist, mis tingiks RÕA tasude väljamaksmise ja kulude kompenseerimise võimatuse. Advokatuur ei saa kohustada advokatuuri liikmeid tegema tööd tasuta ning advokatuuri liikmed ei pea tegelema kõrgelt kvalifitseeritud õigusabi osutamisega tasuta või veelgi väiksema tasu eest, kui see on käesoleval ajal, mh võttes arvesse kehtestatud piiranguid õigusabi liikide ja toimingute lõikes. Eeltoodu alusel taotles Eesti Advokatuur 2016. aasta riigieelarvest riigi poolt tasustatavaks õigusabiks täiendavalt kokku 440 000 (nelisada nelikümmend tuhat) eurot.

Vabariigi Valitsuse 09.12.2016 vastu võetud korraldusega nr 403 eraldati Vabariigi Valitsuse reservist Justiitsministeeriumile 254 632 eurot kriminaalasjadega nr 1-15-693 ja nr 1-16-483 kaasnevate RÕA kulude katmiseks.

RÕS: seaduseelnõu väljatöötamiskavatsus (VTK) ja jõustunud muudatused

RÕS VTK

16.05.2016 edastas Justiitsministeerium advokatuurile ja teistele asjaomastele asutustele ja organisatsioonidele kooskõlastamiseks ja arvamuse avaldamiseks riigi õigusabi seaduste ja teiste seaduste muutmise seaduseelnõu VTK.

07.06.2016 edastas advokatuur VTK kohta järgmised seisukohad. RÕA valdkonna peamised murekohad on läbi aastate olnud RÕA korraldamise süsteemi jätkusuutlikkus (jätkusuutmatumus), efektiivsus (ebaefektiivsus) ning riigieelarveliste vahendite otstarbekas kasutamine (riigieelarveliste vahendite ebapiisavus ning sellega kaasnevad sisulised ning korralduslikud probleemid). Jätkusuutlikkuse küsimus on VTK-s probleemina esile tõstetud, kuid lahendustest pole ükski ei otseselt ega kaudselt suunatud selle probleemi lahendamisele. Advokatuur on jätkuvalt seisukohal, et RÕA korraldamise valdkonnas on vajalik läbi viia mitmed muudatused, et olemasolevat süsteemi tõhustada, tagada tõhustatud süsteemi jätkusuutlikkus, tõsta osutatava õigusteenuse kvaliteeti, muuta RÕA valdkond atraktiivsemaks ka noorema põlvkonna advokaatide hulgas, mis aitaks omalt poolt eelnimetatud eesmärke täita, samuti muuta läbivalt õiglasemaks advokaatide tasustamine nende poolt osutatavate teenuste ning õigusabi osutamise vahetult kaasnevate kulude eest.

Järgnevalt täpsemate ettepanekute ja nendele vastavate advokatuuri seisukohtade kaupa:

1) Laiendatakse riigi finantseeritava õigusabi andmise võimalusi inimestele, pakkudes neile õigusabi teatav arv tunde tasuta ja edaspidi turuhinnast soodsama hinnaga. Keh-testada esmatasandi õigusabi saamisele väikeses suuruses nn visiiditasu, mis tuleks tasuta advokatuurile. Selliseks summaks võiks olla 5 eurot, nagu seda on ambulatoorse eriarstiabi visiiditasu piirmäär.

Üldiselt toetas advokatuur nimetatud ettepanekut. Samas märkis, et nimetatud muudatus toob paratamatult kaasa täiendava ressursikulu (nii inim- kui ka rahalise ressursi kulu). Kui visiiditasuga seonduv arveldamine ja arvepidamisega seotud ülesanded delegerida advokatuurile (viide visiiditasu tasumisest advokatuurile), tooks see kaasa advokatuuri kantselei töökoormuse suurenemise ning seega ka täiendava rahastamise vajaduse.

2) Advokatuurile pannakse mõistliku ajapiiranguga esmatasandi õigusnõustamise kohustus.

Üldiselt toetas advokatuur eelviidatud ettepanekut. Samas ei leidu VTK-s teavet, kas advokatuurile eraldatakse täiendavalt Jurist Aitab portaali haldamiseks, sh nii eesti kui ka vene keeles, vajalikud rahalised vahendid.

3) RÕA määramine teovõimelistele isikutele kaalutlusruumiga asjades koondatakse I ja II astme kohtutelt nn kompetentsikeskusesse. Kõnesolevate taotluste lahendamine toimuks Viru Maakohtus. Kui isik on varasemalt esmatasandi õigusnõustamist saanud ja kohus annab talle RÕA-d ka kohtusse pöördumiseks või muul viisil, osutab seda edasi sama advokaat. Sellise mudeli puhul ei muutuks RÕA taotlemine inimesele keerukamaks ning RÕA korraldamise süsteem ei vaja olulist muutmist.

Advokatuur toetas kompetentsikeskuse rajamise ideed. Samas juhtis tähelepanu, et nn kompetentsikeskuse pädevusalasse kuuluvad küsimused vajaksid oluliselt põhjalikumat analüüsi, et kujundada konkreetsem seisukoht.

VTK-s on märgitud, et ettepaneku eesmärk on ka see, et üks ja sama advokaat või advokaadibüroo osutaks nii esmatasandi õigusnõustamist kui ka selles asjas võima-

likku jätkuvat RÕA-d. Samas on VTK-s kirjas, et esmatasandi õigusnõustamise puhul tuleb kaaluda ka võimalust, et seda võiksid teha advokaadibüroodes töötavad juristid advokaadi järelevalve all, sh puudega inimeste esmatasandi õigusnõustamine. Samuti on märgitud, et muudatuse tagajärjel hakkab advokatuur korraldama esmatasandi õigusnõustamist, mida hakkavad osutama advokatuuri liikmed. Advokatuur peab vajalikuks meelde tuletada, et advokatuuri liikmeteks on advokaadid: vandeadvokaadid, vandeadvokaadi vanemabid (kuni 28.02.2018), vandeadvokaadi abid; advokaadibüroodes töötavad juristid ei ole advokatuuri liikmed ning neil ei ole kehtiva seaduse kohaselt õigust iseseisvalt kliente nõustada. Erandi tegemist RÕA asjades ei ole VTK raames analüüsitud ega põhjendatud. Eelnõu koostamise käigus tuleks täpsustada, kellel on siiski pädevus esmatasandi õigusnõustamisega tegeleda.

Samuti tekib küsimus erivajadustega inimeste õigusnõustamisega seonduvalt. VTK-st nähtuvalt jääb erivajadustega inimeste õigusnõustamine jätkuvalt MTÜ-de/SA-de korraldada. Jääb arusaamatuks, milliseid erivajadustega/puuetega inimesi peetakse silmas, kui märgitakse, et ka neile võiksid esmatasandi õigusabi osutada advokaadibüroodes töötavad juristid advokaadi järelevalve all. Ka seda, lisaks juba eelöeldule, tuleks eelnõu koostamisel täpsemalt selgitada. Vältida tuleks seadusest tuleneva täna kehtiva põhimõtte, et õigusabi advokaadibüroodes osutavad üksnes advokaadid, eiramist rutaka regulatsiooni muutmisega RÕA asjades erandi tegemisega. Senikehtivatest põhimõtetest kõrvalekaldumine nõuab oluliselt sügavamat analüüsi.

4) Advokatuur saab õiguse luua advokaadibüroo advokatuuri struktuuriüksusena, kuna SA loomine püstitatud eesmärkide saavutamiseks ei ole vältimatult vajalik. Sellise mudeli puhul jääks kehtima tänane RÕA korraldamise süsteem ning muudatus ei kujuta endast RÕA korraldamise süsteemi olulist õiguslikku muutmist. Sellise lahenduse korral ei hägustuks täna seadusest advokatuurile tulenev vastutus RÕA osutamise korraldamise süsteemi toimimise eest, samuti oleks see kooskõlas Vabariigi Valitsuse riigivalitsemise vähendamise kavaga.

Advokatuur ei toetanud eelnimetatud ettepanekut. Jääb ebaselgeks RÕA advokaadibüroo kui advokatuuri struktuuriüksuse õiguslik seisund. Seega on selgusetu, millises rollis võetakse sellise struktuuriüksuse puhul tööle/kaasatakse muul moel (millisel moel?) RÕA-d osutavaid advokaate ja kas RÕA-d osutavad advokaadid peaksid sellisel juhul oma büroo ajutiselt või alaliselt sulgema/likvideerima ja loobuma seega lepingulistele klientidele õigusteenuse osutamisest.

On kaheldav, kas advokatuuri loodud RÕA advokaadibüroo suudaks olla suuremaks motivaatoriks probleemsetesse piirkondadesse uute advokaatide värbamisel eeldusel, et osundatud büroo advokaadid täiendavalt lepingulist teenust osutada ei saa. Piirkondades, kus advokaate ei ole piisaval määral või üleüldse, võib eeldada, et on nõudlus ka lepinguliste klientide poolt läheduse põhimõttest tulenevalt. RÕA büroo loomine RÕA osutamiseks saaks advokatuuri hinnangul toimuda üksnes riigi ja advokatuuri vahelise halduslepingu alusel, milles oleks selgelt fikseeritud osutatava õigusabi maht, sh nii esmatasandi õigusabi kui nn klassikalise RÕA mõistes, tagatud õigusabi osutamiseks ja korraldamiseks vajaminev piisav rahastus ja selgelt ning läbipaistvalt reguleeritud muud olulised põhimõtted RÕA osutamisel ja korraldamisel.

Tuleb silmas pidada, et RÕA advokaadibüroo loomine toob kaasa kulude suurenmise, kuna luua tuleb sisuliselt uus advokaadibüroo: mh üürida ruumid, sisustada kontor vajaliku inventari ja tehnikaga, tagada selle jooksevkulude katmine jms. Kui tavalisi õigusteenuseid (lepingulistele klientidele) ei osutata, tuleb kõik kulud kanda RÕA osutamiseks eraldatud vahenditest. Ilmselgelt on tegemist mitte kõige ratsionaalsema lahendusega.

RÕA advokaadibüroo loomine takistaks ka vaba konkurentsi, kuna selle büroo tegevuspiirkonnas oleks raskendatud uute advokaadibüroode avamine. Sellise büroo asutamine võib olla äärmuslik abinõu tsiviil- ja haldusajades RÕA osutamiseks ning eelistada tuleks RÕA osutamist läbi olemasolevate advokaadibüroode. Samuti on VTK-s märgitud, et RÕA advokaadibüroo loomisega kaasnevad muutused advokatuuri töötajate käitumises, kuid muudatusega ei kaasne eeldatavalt kohanemiskursusi. Advokaatuur ei nõustunud, et advokatuuri juhatuse ja kantslei töötajate töökoormus ei suurene. VTK-st ei ole võimalik selgelt aru saada, kes tegeleb edaspidi nimetatud advokaadibüroo tegevusega seotud organisatoorse/tehniliste jms küsimustega, advokaatide koolitamisega jne. Kokkuvõtvalt on nimetatud idee VTK-s esitletuna ebaküps ega lahenda ühtegi VTK-s RÕA osutamise ja korraldamisega seoses tõstatatud probleemi.

5) Piiratakse ühele isikule aastas tsiviil- ja haldusajades osutatava RÕA mahtu. Edaspidi kohustuks RÕA saaja õigusabi eest ise tasuma, v.a juhul, kui jätkamiseks on eriline põhjus. Alternatiivne muudatus tähendaks kohtule halduskoormust, kuna kohus peab tuvas-tama asjaolud ning koostada tuleks trahvimäärus. Ka seda tehes ei pruugi menetluses edasine õiguste kuritarvitamine lõppeda. Seega esimene lahendus oleks selgem ja lihtsam.

Piiratakse RÕA andmist haldusajades ja tsiviilasjade hagita asjades, v.a eestkosteasjad ja isiku kinnisesse asutusse paigutamise asjad. RÕA ei anta kriminaalasja kohtueelses menetluses automaatselt selges ja lihtsas süüteoasjas, vaid kahtlustatav peab seda taotlema.

Advokatuuri arvates on kaheldav, et haldusajades osutatava RÕA mahu piiramine annab soovitud tulemust rahaliste vahendite kokkuhoiu mõttes põhjusel, et RÕA tellimusi haldusajades on üsna vähe (u 0,6% kõikidest tellimustest) ja nende arvelt erilist kokkuhoidu objektiivselt ei teki. Pelgalt uurimisprintsiibiga ei saa õigustada isikute halduskohtumenetluses ja hagita menetluses RÕA-st ilma jätmist. Tihtipeale on halduskohtumenetlused niivõrd keerulised, et vaatamata uurimisprintsiiobile ei suuda isikud eelduslikult isegi oma nõudeid korrektselt konkretiseerida. Ka haldusajades võib lõplik selgus saabuda alles peale kassatsioonmenetlust Riigikohtus (vt Riigikohtu koh-tulahendid asjades nr 3-3-1-21-14 ja 3-3-1-80-12).

Mis puudutab hagita asjades RÕA andmise piiramist, siis jääb arusaamatuks, kas soovitakse loobuda ka alaealiste lastega seotud menetlustes esindaja määramisest. Osundatu võib viia selleni, et laste parimad huvid võivad jääda kaitseta, mis on advokatuuri vaatevinklist täiesti lubamatu. Kohtupraktikas on esinenud korduvalt juhtumeid, kus kõrgemate astmete kohtud on tühistanud madalamate astmete kohtute lahendeid laste esindajate määruskaebuste alusel (näiteks Riigikohtu otsus kohtuasjas nr 3-2-1-26-16 ja Tartu Ringkonnakohtu otsus tsiviilasjas nr 2-14-55187). Märkida tuleb samuti, et eestkosteasutuste tase on laste huve puudutavates menetlustes erineva kvaliteediga

ning võib eeldada, et alaealiste lastega seotud menetluses esindaja määramata jätmisel võivad laste parimad huvid jääda kaitseta. Ühtlasi tuleb viidata sellele, et kohtupraktika analoogsetes asjades ei ole lõplikult välja kujunenud ning võib varieeruda olenevalt asja arutavast kohtust. Lastele esindaja määramine tasakaalustab käesoleval ajal hagita menetlust.

Samuti tuleks eelnimetatud lahenduse puhul täiendavalt kaaluda kriteeriumit, et ühele isikule antakse üldjuhul kalendriaastas RÕA-d maksimaalselt 3 korral, kuivõrd võib eeldada, et ühel isikul ei esine korduvalt aastas probleeme, milleks on vaja RÕA-d. Osundatu oleks tõhus vahend ennekõike süsteemi kuritarvitajate vastu. Kohtule võib jätta kaalutusõiguse erandjuhul, nt anda õigusnõustamist täiendavalt juhul, kui kohus on veendunud, et esitatud RÕA taotlusest nähtub üheselt, et isiku õigused võivad olla kahjustunud ning hilisem kohtusse pöördumine on perspektiivikas.

Samuti on VTK autorid valinud ühe võimaliku alternatiivina lahenduse, mille kohaselt ei määrata edaspidi kahtlustatavale kohustuslikus korras kaitsjat lihtsates ja selgetes II astme kuriteoasjades, mille puhul peab prokurör võimalikuks lahendada asi lihtmenetluses ja kohaldada põhikaristusena rahalist karistust või ka kuni 1 aasta pikkuse vangistuse tingimisi kohaldamata jätmist katseajaga, ning kui kaitsja osalemine ei ole menetleja hinnangul õigusemõistmise huvides vajalik.

Advokatuuri nägemuse kohaselt vajab nimetatud lahendusettepanek põhjalikumat analüüsi. Advokaatidelt laekunud tagasiside kohaselt ei saa pidada mõistlikuks kaitsjast loobumise lubamist II astme kuritegudes, nt kokkuleppemenetluses. Praktika näitab, et menetleja ei seleta alati süüalustele isiku huve, menetluse käiku ning võimalikku resultaati. Prokuratuuris peab kaitsja olema kohustuslik, sest seal toimub n-ö õigusega kauplemine ja pooled on ebavõrdsed: isikul puudub reeglina pädevus oma teo keelatus hinnata, ta ei ole kursis kohtupraktikaga jne.

RÕA andmise vähendamine kriminaalasjades võib hakata piirama isiku kaitseõigust. Probleemaatiline on kaitsja menetlusest välistamine kuriteo liigist tulenevalt (KarS § 424). Võib tuua kohtupraktikast näiteid (näiteks Riigikohtu lahendid kohtuasjades nr 3-1-1-69-15 ja 3-1-1-13-15), kus ka osundatud kuriteo koosseisus on tekkinud vaidlusi, mille puhul võib eeldada, et ilma kvalifitseeritud õigusabita ei oleks neid toimunud. Sellest tulenevalt võib asuda seisukohale, et osundatud vaidlustes isikute RÕA-st eelduslikult ilma jätmine võib rikkuda isikute kaitseõigust. Kriminaalmenetlus Eestis on üles ehitatud võistlevuse printsiibil ning sellega ei pruugi olla kooskõlas olukord, kus prokuratuuril on sisuliselt otsustuspädevus ja võimalus vältida menetluses kaitsja kaasamist (nt tehes vaieldavates asjades süüdistatavale ettepaneku sellise karistumäära kohaldamiseks, mis ei tingi kaitsja kaasamise vajadust).

6) Advokatuurile antakse õigus vaidlustada tsiviil- ja haldusasjades tehtud tasu- ja kulumäärusi ning kohtuotsuseid, milles asja menetlev kohus määrab kindlaks RÕA tasu ja RÕA kulud.

Advokatuur on avaldanud valmisolekut tasu- ja kulumääruste vaidlustamise õiguse saamiseks enne Riigikohtu 26.04.2016 lahendit. Muutunud oludes, kus tasude ja

kulude korra kehtestab justiitsminister (vastava määrusega), ka kõik tõlgendused/selgitused korra rakendamise kohta peaksid tulema korra kehtestajalt, ei nõustu advokaatuur tasu- ja kulumääruste vaidlustamise õiguse andmisega advokatuurile. Vaidlustamisõigus peaks olema õigusakti andjal. Eelnõus võiks seega olla selge säte selle kohta, et tasumääruseid saab vaidlustada Justiitsministeerium. Alternatiivina võib kaaluda tasu- ja kulumääruste vaidlustamise õiguse andmist Rahandusministeeriumile. Kui nimetatud õigus antakse siiski advokatuurile, on oluline esitada küsimus, millise ressursiga peaks advokaatuur nimetatud ülesannet täitma, kuna nimetatu toob ilmselgelt kaasa kantselei halduskoormuse suurenemise ning eeldab ka täiendavate tööjõukulude tekkimist.

VTK-st ei nähtu mingit arvestatavat majanduslikku analüüsi, kuidas peaks toimuma VTK-s prognoositud rahaliste vahendite kokkuvõtteid, säilitades ja parandades seejuures RÕA kvaliteeti ja kättesaadavust. RÕA osutamise tasu mõistetakse üldjuhul (vähemalt kriminaalasjades) õigusabi saanud isikult välja ning vähemalt mingis osas laekub see tagasi riigikassasse. Suures osas on seega tegemist riigi poolt pakutava järeelmaksuga. Kindlasti tuleb seaduseelnõus tuua välja konkreetne statistika, millest on näha riigi tegelik rahaline panus riigi õigusabi finantseerimisse. Analüüs peaks kindlasti sisaldama väljamõistetud kaitsjatasu summasid, mis on riigile tagasi laekunud või laekumas (aastate, kuritegude jmt lõikes).

Praegusel ajal kehtivad tasumäärad ei taga RÕA korraldamise süsteemi jätkusuutlikkust ning tulevane tasude ja kulude kord peab nii tasumäärade kui ka muude tasustamise tingimuste fikseerimisel lähtuma põhimõttest, et advokaadile makstava tasu suurus peab olema kooskõlas selle teenuse tegeliku väärtusega, mida RÕA saaja advokaadilt saab.

Advokatuurile antud kaebeõigus RÕA tasu määruste ja RÕA määramise määruste peale

07.01.2017 jõustus RÕS muudatus, millega anti advokatuurile tsiviil- ja haldusasjas tehtud RÕA andmise määruse peale määruskaebuse esitamise õigus. Samuti anti advokatuurile õigus tsiviil- ja haldusasjas tehtud RÕA tasu suuruse ja RÕA kulude hüvitamise ulatuse kindlaksmääramise kohtulahendi peale edasi kaevata kohtumenetlust reguleerivates seadustes sätestatud korras. Eelnõu seletuskirjas on märgitud, et advokatuurile antakse õigus nii RÕA andmise määruse kui ka RÕA tasu suuruse ja RÕA kulude hüvitamise ulatuse kindlaksmääramise kohtulahendi peale edasi kaevata. Viimase puhul üksnes juhtudel, kui advokaadile on määratud suurem tasu, kui seda RÕA tasukorra järgi võimalik määrata on.

30.08.2016 esitas advokaatuur arvamuse riigi õigusabi seaduse ja kriminaalmenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõu kohta. Advokaatuur kordas enda seisukohta, mis oli esitatud ülaltoodud VTK arvamuses. Advokaatuur on jätkuvalt seisukohal, et muutunud oludes, kus tasude ja kulude korra kehtestab justiitsminister, ka kõik tõlgendused/selgitused korra rakendamise kohta peaksid tulema korra kehtestajalt, ei nõustu advokaatuur tasu- ja kulumääruste vaidlustamise õiguse andmisega advokatuurile. Vaidlustamisõigus peaks olema õigusakti andjal ehk tasumääruseid saab vaidlustada Justiitsministeerium. Alternatiivina võib kaaluda tasu- ja kulumääruste vaidlustamise

õiguse andmist Rahandusministeeriumile. Kui nimetatud õigus antakse siiski advokatuurile, tuleks ette näha ressurss, millega advokatuur nimetatud ülesannet täidab (advokatuuri kantselei halduskoormuse suurenemise tõttu tekib täiendav tööjõukulu).

Seadusemuudatusele eelnenud praktika on olnud järgmine. Harju Maakohtu 03.11.2015 kohtumäärusega tsiviilasjas nr 2-15-7767 rahuldab kohus vandeadvokaadi abi taotluse RÕA tasu suuruse ja RÕA kulude hüvitamise ulatuse kindlaksmääramiseks. Advokatuuri kantselei tuvastas muu hulgas, et RÕA tasude kindlaksmääramisel on eksitud kehtinud tasude ja kulude korra vastu. Advokatuur teavitas Justiitsministeeriumit, kellel on valdkonna eest vastutava ministeeriumina nimetatud kohtumääruste osas vaidlustamisõigus. Justiitsministeerium otsustas vaidlustada Harju Maakohtu kohtumääruse ulatuses, milles on vandeadvokaadi abile määratud RÕA tasu, mis on vastuolus tasude ja kulude korra sätetega. 18.04.2016 tegi Tallinna Ringkonnakohus määruse tsiviilasjas nr 2-15-7767 ja rahuldab Justiitsministeeriumi määruskaebuse täies ulatuses ja vähendas tasu. Ühtlasi märkis kohus, et advokaat oli kohtule esitatud tasutaotluses ekslikult käsitanud kõiki õigusabi osutamisel tehtud toiminguid peale kohtuistungil osalemise kohtulikus menetluses osalemisena.

RÕA taotluse automaatne läbi vaatamata jätmine üksnes taotluse keelenõude täitmata jätmise tõttu

01.06.2016 esitas advokatuur justiitsministrile arvamuse RÕS muutmise seaduse (210 SE) kohta. Advokatuur on seisukohal, et RÕA taotluse automaatne läbi vaatamata jätmine üksnes taotluse keelenõude täitmata jätmise tõttu võib olla vastuolus Eesti põhiseaduse ja Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooniga. Samale probleemile on osundanud ka endine õiguskantsler Indrek Teder, kes viitega Euroopa Inimõiguste Kohtu (EIK) praktikale leidis, et RÕA-d tuleks anda ka isikutele, kellel on keelelised raskused. EIK praktikas on üldiseks reegliks, et RÕA taotlusele esitavad nõuded ei tohiks muuta RÕA taotlemist keeruliseks ega muuta võimatuks isiku kohtusse pöördumist. EIK on leidnud, et RÕA taotluse lahendamisel on oluline arvestada mh ka isiku sotsiaalse ja isikliku olukorraga – võtta arvesse nt isiku riigikeeleoskust, päritolu, staatust, elukeskkonda jmt, mis võib olla oluline õigusabi andmise otsustamisel. Tõlgendus, mille kohaselt jäetakse võõrkeeles esitatud RÕA taotlus automaatselt läbi vaatamata üksnes taotluse keelenõude täitmata jätmise tõttu, ei ole kooskõlas EIÕK art 6 eesmärkidega ega EIK senise praktikaga.

07.01.2017 jõustunud RÕS muudatustega sätestati, et kui RÕA taotlus (mis reeglina peab olema esitatud eesti keeles) on esitatud mõnes muus Eestis enamlevinud keeles, korraldab taotluse tõlkimise RÕA taotluse menetleja.

RÕA osutamisest haldusasjades, mis on seotud rahvusvahelise kaitse menetlusega ja sellele järgneva halduskohtumenetlusega

Muudatus RÕA osutamisel rahvusvahelise kaitse taotlejatele

01.05.2016 jõustus välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seaduse (VRKS) muudatus, millega muudeti RÕA andmise seniseid põhimõtteid rahvusvahelise kaitse

taotlejatele. Muudetud süsteemi kohaselt hakkavad nii Politsei- ja Piirivalveameti kinnipidamiskeskuses kui ka rahvusvahelise kaitse taotlejate majutuskeskuses viibivad nõustajad osutama taotlejatele nõustamisteenust haldusmenetluses ning RÕA korras esindamine hõlmab alates seadusemuudatuse jõustumisest üksnes halduskohtumenetlust ja sellega seonduvaid toiminguid.

Uus konkurss rahvusvahelise kaitse taotlejatele RÕA osutamiseks

03.11.2016 kuulutas advokatuur välja konkursi rahvusvahelise kaitse menetlusele järgnevas halduskohtumenetluses ja rahvusvahelise kaitse taotlejate kinnipidamise asjades (haldusasjades) RÕA osutajate leidmiseks. Konkursi võitis Advokaadibüroo LMP OÜ, kes oli ka eelmise samasisulise konkursi võitja ja lepingupartner. Advokaadibürooga sõlmiti leping kehtivusega 31.12.2017.

Rahvusvahelise kaitse taotlejatele õigusabi osutamise vahendite planeerimine 2018. ja järgnevateks aastateks

Siseministeeriumi ja Eesti Advokatuuri vahel 1. oktoobril 2015. a sõlmitud toetuslepingu nr 14-8.6/94-1 kohaselt eraldab Siseministeerium Eesti Advokatuurile Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi (edaspidi *AMIF*) projekti AMIF2015-20 „Riigi õigusabi osutamine rahvusvahelise kaitse menetluses ja sellele järgnevas halduskohtumenetluses“ raames tegevuste elluviimiseks Euroopa Liidu (edaspidi *EL*) toetust ja kaasfinantseeringut kokku kuni 199 734 eurot. Toetuslepingus määrati projekti kulude abikõlblikkuse perioodiks 1. oktoober 2015. a kuni 31. detsember 2016. a. 2016. a oktoobris leppisid Siseministeerium ning Eesti Advokatuur kokku, et projekti vahendite alakasutuse tõttu pikendatakse projekti perioodi kuni 31. detsembrini 2017. a. Toetuslepingu sellekohane muudatus allkirjastati 19. detsembril 2016. a.

Siseministeerium on enda kirjas Justiitsministeeriumile juhtinud tähelepanu, et projekti „Riigi õigusabi osutamine rahvusvahelise kaitse menetluses ja sellele järgnevas halduskohtumenetluses“ AMIF-ist rahastamine kavandati Siseministeeriumi ja Justiitsministeeriumi kokkuleppel ajutise lahendusena ning riigi õigusabi rahvusvahelise kaitse menetlusega seoses ei saa pikemas perspektiivis jääda Siseministeeriumi poolt EL vahenditest finantseeritavaks. Arvestada tuleb siinjuures seda, et EL vahendite kasutamine on piiratud finantsperioodi kestvusega, uueks perioodiks vahendite eraldamine Eestile ei ole veel otsustatud ning õigusabi tagamine on vastavalt RÕS-le Justiitsministeeriumi ülesanne. Seega on alates 2018. aastast vajalik planeerida rahvusvahelise kaitse taotlejatele RÕA osutamise vahendid täies mahus Justiitsministeeriumi eelarvesse ühtselt muu RÕA planeerimisega.

RÕA osutamisest haldusasjades

Advokatuuri juhatus otsustas 18.10.2016. a toimunud istungil kuulutada välja konkursi RÕA osutaja leidmiseks haldusasjades. Kutse konkursil osalemiseks saadeti kõigile advokaadibüroodele. Konkursile ei laekunud ühtegi pakkumist. 31. detsembrini 2016 (kaasa arvatud) osutas RÕA-d haldusasjades OÜ Advokaadibüroo RASK. Juhatus otsustas lugeda konkurss RÕA osutaja leidmiseks haldusasjades nurjunuks ning

mitte kuulutada välja uut konkursi. Edaspidi lähtutakse RÕA tellimuste jagamisel üldkorrast, mille alusel lähevad tellimused RIS-is jagamisele kõikide advokaatide vahel, kellel on valmisolek osutada RÕA-d haldusajades.

Esmatasandi õigusabi

06.12.2016 avaldas advokatuur arvamust ja esitas ettepanekud justiitsministri määruse „Üldise õigusnõustamise sihtgrupp ja õigusvaldkonnad ning selle nõustamise kättesaadavuse parandamiseks antava toetuse jagamise tingimused ja kord“ (n-ö esmatasandi õigusabi) eelnõu kohta. Advokatuur juhtis muu hulgas tähelepanu, et konkursi eesmärk on Eesti elanikele võimalikult soodsa hinnaga kvaliteetse õigusabi osutaja leidmine. Parima hinna ja kvaliteedi suhte peavad tagama konkursi tingimused ja vaba konkurents. Seetõttu ei pea advokatuur õigeks konkursi tingimustes kohtumisega õigusnõustamise tunnitasu piirmäära kehtestamist. Advokatuur juhtis tähelepanu, et taotluste sisulise hindamise kriteeriumid (eelnõu § 12 lg 3) ja nende osakaalud (eelnõu § 12 lg 4) käsitlevad peasjalikult hinda ja kvantiteeti. Advokatuuri arvates tuleb hinnale eelistada teenuse kättesaadavust ja kvaliteeti iseloomustavaid kriteeriume – lisaks õigusnõustamise teavitustööle tuleks hinnata ka õigusnõustajate kogemust, taotleja tegevuskava asjakohasust määrusest tulenevate nõuete täitmisel, õigusnõustamise kvaliteedi tagamisel ja teenuse arendamisel ning kliendihaldustarkvara nõuetele vastavust.

Määruse eelnõule arvamuse saatmise eelselt paluti 30.11.2016 kõikidelt advokaadibüroodelt teavet, kas nad oleksid potentsiaalselt valmis eelnõus toodud tingimustel esmatasandi õigusnõustamist osutama. Tagasiside põhjal võis järeldada, et tol hetkel potentsiaalseid soovijaid ei olnud.

Määrus võeti vastu 05.01.2017 ja jõustus 09.01.2017. Üldise õigusnõustamise kättesaadavuse parandamise tagamiseks toetuse jagamise konkurs kuulutati välja justiitsministri 11.01.2017 määrusega nr 12. Advokatuuri juhatus jätkab ka 2017. aastal tööd sellega, et selgitada välja parim võimalik viis, kas ja kuidas osaleda nimetatud konkursil.

ÜLEVAADE EESTI ADVOKATUURI REVISJONIKOMISJONI TEGEVUSEST 2016. AASTAL

Eesti Advokatuuri revisjonikomisjoni kuulusid 2016. aastal vandeadvokaadid Alla Jakobson, Ene Ahas ja Marko Tiiman. Revisjonikomisjoni esimeheks oli Ene Ahas ja asendusliikmeteks Sirje Must ja Jüri Sirel.

Revisjonikomisjon kontrollis advokatuuri majandustegevust ning esimehe, juhatuse ja kantsleri asjaajamist. Aruandeperioodil kontrollis revisjonikomisjon Eesti Advokatuuri 2015. a neljanda kvartali andmeid, 2015. a majandusaasta aruannet ning 2016. a kolme esimese kvartali majandustegevust. 2016. a neljanda kvartali andmed ning Eesti Advokatuuri 2016. a majandusaasta aruanne on revisjonikomisjoni liikmetele kättesaadavad alles 2017. aastal.

Aruandeperioodil ei tuvastanud revisjonikomisjon minetusi Eesti Advokatuuri esimehe, juhatuse ja kantsleri asjaajamises. Samuti ei esinenud rikkumisi advokatuuri tavapärasel majandustegevuses. Väga positiivne ja innovaatiline oli juhatuse poolt väljasõiduistungite pidamine Tartus, mis andis võimaluse juhatusel otse suhelda liikmetega ja toimus aktiivne mõttevahetus. Liikmete tagasisidest tulenes, et tegemist oli vajaliku uuendusega ning ka edaspidi on liikmete huvides väljasõiduistungite pidamine Tallinnast väljaspool. Kokkuvõttes paranes 2016. aastal tervikuna nii sise- kui ka väliskommunikatsioon.

2016. a jätkus advokatuuri sisemiste regulatsioonide korrastamine, mis ilmselgelt oli ja on vajalik. Arvestades erinevate regulatsioonide hulka, on otstarbekas koondada regulatsioonid kas teemade või mõnel muul sobilikul viisil, et oleks tagatud paremini regulatsioonide eesmärk – käitumine vastavuses nõuetega.

Väga palju tähelepanu nõuab endiselt riigi õigusabi osutamise seondud probleemistik, mida saab pidada jätkuvalt suurimaks väljakutseks jooksval ja loodetavasti mitte enam järgnevatel aastatel.

Vastavalt advokatuuriseadusele loetakse advokatuuri majandustegevuseks ka riigi õigusabi osutamise korraldamist ja riigieelarvest eraldatud raha kasutamist. Revisjonikomisjoni käsutuses ei olnud 2016. a majandusaasta lõpu seisuga lõplikke andmeid 2016. a riigi õigusabi tellimuste esitamise ja täitmise kohta, mistõttu lõplik seisukoht juhatuse tegevusele riigi õigusabi korraldamisega seonduvalt on võimalik võtta pärast Eesti Advokatuuri poolt koostatava detailse aruandega tutvumist 2017. aastal. Olemasoleva teabe alusel ei tuvastanud revisjonikomisjon riigi õigusabi korraldamisel rikkumisi. Samuti ei tuvastatud minetusi riigieelarvest saadud rahade kasutamisel.

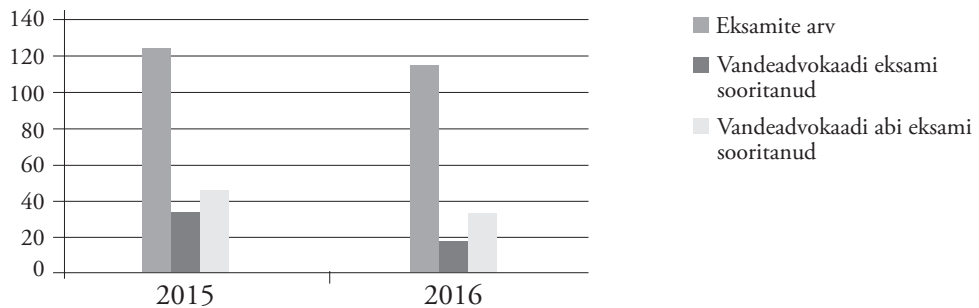
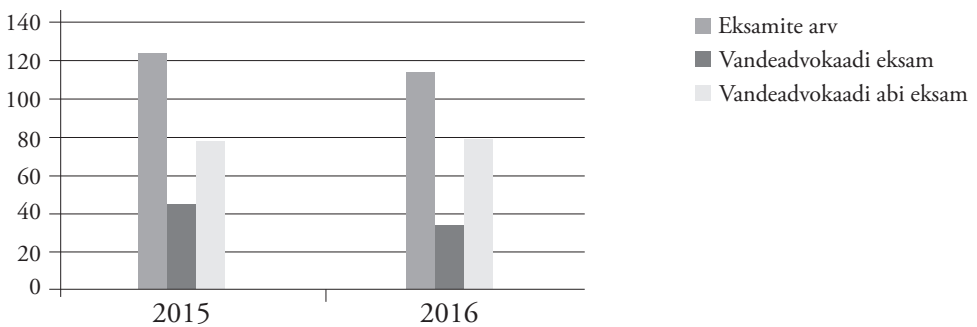
ÜLEVAADE EESTI ADVOKATUURI KUTSESOBIVUSKOMISJONI TEGEVUSEST 2016. AASTAL

Eesti Advokatuuri kutseobivuskomisjoni 2016. aasta koosseisu kuulusid vandeadvokaadid Urmas Ustav (komisjoni esimees), Aadu Luberg, Toomas Tamme, Toomas Taube, Alice Salumets ja Kadri Michelson; asendusliikmetena Tanel Mällas ja Kalev Saare. Justiitsministeeriumi esindas komisjonis Gunnar Vaikmaa ning Tartu Ülikooli õigusteaduskonda Karin Sein, kelle asendusliikmeteks olid vastavalt Alar Must ja Ülle Madise. Kohtunikest olid komisjoni liikmeteks Iko Nõmm Tallinna Ringkonnakohtust ja Meeli Kaur Harju Maakohtust, asendusliikmeteks Urmas Reinola Tallinna Ringkonnakohtust ja Velmar Brett Harju Maakohtust. Prokuratuuri esindas Tristan Ploom.

Advokaadiksamite korraldamine

2016. aastal toimusid korralised advokaadiksamid 18. jaanuaril ja 15. augustil. Advokaadiksamit tegi 114 isikut. Eksami sooritas positiivsele tulemusele 50 isikut, s.o 44% eksamineeritavatest. 2015. aastal oli eksami sooritanute osakaal 63%, 2014. aastal 62%.

Vandeadvokaadi eksamit tegi 35 isikut, neist 17 (49%) sooritas eksami positiivsele tulemusele. Vandeadvokaadi abi eksamit tegi 79 isikut, neist 33 (42%) sooritas eksami positiivsele tulemusele. Testi tulemuse vaidlustas 1 isik. Kaasuse tulemuse vaidlustasid 5 isikut. Vaidlustusi ei rahuldatud.

2015. aasta lõpus ja 2016. aasta alguses viidi läbi konsultatsioonid advokaadieksamiks valmistumiseks. 2016. aasta juulis, enne augustikuist eksamit, viidi samuti läbi advokaadieksami eelne konsultatsioon eksamiks valmistujatele. 2017. aasta jaanuaris viidi samuti läbi advokaadieksami eelne konsultatsioon enne jaanuarikuist eksamit. Kavas on konsultatsioon läbi viia ka enne 2017. aasta augustikuist eksamit.

Hindamiste korraldamine

14.03.2016 jõustunud advokatuuriseaduse muudatustest tulenevalt koostas kutseobivuskomisjon 2016. aastal uue advokaadieksami ja hindamise korra. Kui eelnevalt korraldati advokaadiga hindamisvestlus, siis uue korra järgi kutsutakse advokaat hindamisele. Hindamise läbiviimise vahendiks on advokaadieksami kirjalik test.

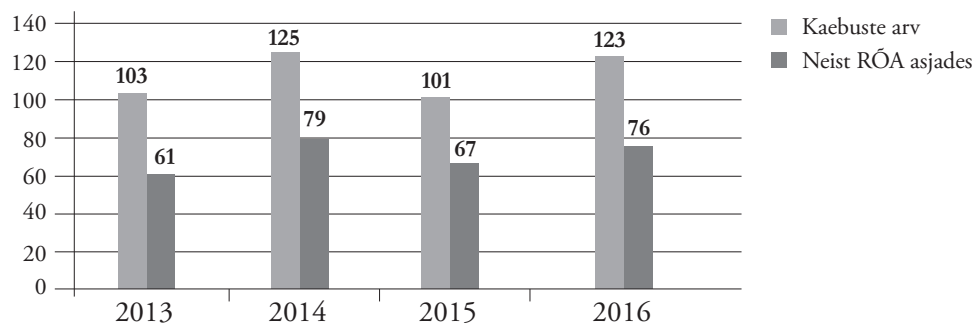
2016. aasta augustis viidi läbi üks hindamine, mille isik sooritas positiivselt. 2017. aasta jaanuariks saadeti kaks kutset hindamisele.

ÜLEVAADE EESTI ADVOKATUURI AUKOHTU TEGEVUSEST 2016. AASTAL

Aukohtu esimeheks oli 2016. a vandeadvokaat Andres Aavik ja liikmeteks vandeadvokaadid Liina Linsi, Priit Manavald, Leino Biin, õigusteadlane Raul Narits ning kohtunikud Indrek Parrest ja Imbi Sidok-Toomsalu. Asendusliikmeteks olid vandeadvokaatidest Raivo Laus, Tõnis Tamme, Leon Glikman ja kohtunikest Anu Tammeniit.

2016. a toimus 24 aukohtu istungit. Kokku arutati aukohtumenetluses 123 pöördumist 137 advokaadi tegevuse peale. 2016. aastal kaevati kokku 96 erineva advokaadi tegevuse peale. Nendest 102 korral tegid aukohtule ettepaneku aukohtumenetluse algatamiseks eraisikud, 14 korral erinevad kohtud ja kohtunikud, ühel korral vangla, ühel korral Politsei- ja Piirivalveamet ning viiel korral Eesti Advokatuur. Arutatud kaebustest 76 olid seotud riigi õigusabi asjadega ning üks oli seotud pankrotihalduri tegevusega.

Võrdluseks, et 2015. aastal arutas aukohus 101 kaebust, 2014. aastal 125 kaebust, 2013. aastal 132 kaebust, 2012. aastal 65 kaebust, 2011. aastal 71 kaebust ja 2010. aastal 69 kaebust. Eeltoodud arvudest nähtub, et kaebuste arv on 2016. aastal võrreldes 2015. aastaga olulises ulatuses kasvanud.

Aukohus arutas 2016. aastal kahte 2015. aastal menetlusse võetud kaebust ning algatas aukohtumenetluse 33 korral. Nendest 7 korral otsustati advokaati karistada noomitusega, 21 korral lõpetati menetlus advokaati karistamata, juhtides 13 korral advokaadi tähelepanu tema tegevuses esinenud minetustele ning kutsudes advokaati üles kutse-eetika nõuete hoolsamale järgimisele, 1 menetlus lõpetati, kuna kaebuse esitanud isik võttis oma kaebuse tagasi ning 6 kaebuse menetlus jätkub 2017. aastal. 102 korral otsustas aukohus menetlust mitte algatada, millest 12 korral juhtis aukohus advokaadi tähelepanu tema tegevuses esinenud minetustele ning kutsus advokaati üles kutse-eetika nõuete hoolsamale järgimisele.

Peamised etteheited advokaadi tegevusele on rahulolematuse kohtuotsusega, mida seostatakse ebarahuldava kaitsjatöö või esindusega, rahulolematuse õigusteenuse kva-

liteediga (kliendiülesande täitmata jätmine või selle ebapiisav täitmine, asjatundmatu õigusabi osutamine, kliendi huvides apellatsioon- või kassatsioonkaebuse esitamata jätmine jne), lugupidamatu suhtumine kohtu või kliendi suhtes, erinevad kommunikatsiooniprobleemid (sh kliendi kõnedele ja e-kirjadele mittevastamine), huvide konfliktis tegutsemine, riigi õigusabi korras õigusabi osutamisel lisaraha võtmine, advokaadi tasuvaidlused jms.

Lühiülevaade mõningatest aruandeperioodil aukohtu poolt tehtud otsustest.

14.01.2016

Pärnu Maakohus heitis vandeadvokaadile ette eetikakoodeksi § 20 lõike 1 rikkumist, kuna advokaat ei ilmunud Pärnu Maakohtus 28.10.2015 toimunud eelistungile ega esitanud kaitseakti. Eetikakoodeksi § 20 lõike 1 kohaselt on advokaat kohustatud kohtus käituma väärikalt, korrekselt ja kohtu suhtes lugupidavalt nii kõnes, kirjas kui ka teos. Advokaadi selgitustest nähtuvalt teavitas advokaat 27.10.2015 prokurööri asjaolust, et tema raske tervislik seisund ei võimalda 28.10.2015 toimuvast eelistungist osa võtta. Advokaadi väidet kinnitas ka kohus oma teates. Samuti nähtus advokaadi selgitustest, et päev enne eelistungit helistas advokaadile kohtuistungil sekretär, kes küsis advokaadilt kinnitust prokurörielt saadud info kohta. Advokaat kinnitas kohtusekretärile, et on haige ega saa järgmisele päevale määratud kohtuistungile minna ning tal ei ole võimalik tegeleda asenduskaitse otsimisega, kuna on haige ja kõrge palavikuga voodis ning tervislikust seisundist tulenevalt võimetu tööülesandeid täitma ja arvutit kasutama. Seega on advokaat prokurööri vahendusel kohut teavitanud ning info on kohtuni jõudnud. Aukohtu hinnangul ei oma tähtsust, mil moel advokaat kohut istungil osalemist takistavate asjaolude ilmnemisest teavitab. Arvestades advokaadi raskest tervislikku seisundit, leidis aukohus, et advokaat tegi endast oleneva, et info tema tervislikust seisundist ning võimatusest istungil osaleda jõuaks ka kohtuni. Eeltoodust tulenevalt ei tuvastanud aukohus, et advokaat oleks oma käitumisega näidanud kohtu vastu üles lugupidamatust ning rikkunud eetikakoodeksi § 20 lõiget 1.

21.01.2016

Vandeadvokaadile heideti ette eetikakoodeksi § 9 lõike 1 rikkumist, kuna advokaadibüroo töötaja jurist-assistent esitas registripidajale saadetud kirjas valeinformatsiooni, kui kinnitas, et OÜ X on advokaadibüroo klient. Eetikakoodeksi § 9 lõike 1 kohaselt peab advokaat suhtlemisel klientide, kohtu, kolleegide ja avalikkusega käituma ausalt ja väärikalt ning kooskõlas heade kommetega ja tavadega ning kutse-eetika nõuetega. Advokaat selgitas aukohtule, et registripidajale päringu koostamisel märgiti advokaadibüroo kliendiks ekslikult OÜ X, kuid vea avastamisel saadeti viivitamata uus taotlus õigete andmetega. Advokaat kinnitas, et tegemist oli puhtalt eksitusega ning bürool puudus igasugune tahe eelnimetatud andmeid ebaseaduslikul teel hankida. Aukohus leidis, et arvestades asjaolu, et advokaadibüroo poolt saadeti 20.11.2015 uus taotlus, kus olid kliendi andmed parandatud, on usutav, et jurist eksis esialgse taotluse koostamisel kliendi andmete sisestamisel. Kuivõrd viga parandati advokaadibüroo poolt järgmisel päeval, ei tuvastanud aukohus advokaadibüroo ja selle pidaja tegevuses distsiplinaarsüüteo tunnuseid. Siiski juhib aukohus advokaadi tähelepanu, et edaspidi tuleks advokaadibüroo juristide tegevuse üle pidada paremat kont-

rolli ning tagada, et büroost ei väljuks kirjad juristide allkirjadega. Tulenevalt advokaaturiseaduse § 40 lõikest 3 ei tohi juristid advokaadibüroo nimel esineda.

11.02.2016

Vandeadvokaatidele heideti ette advokatuuriseaduse § 44 lõike 4 ja eetikakoodeksi § 13 lõike 1 rikkumist, kuna advokaadibüroo ja selle vandeadvokaadid tegutsesid huvide konfliktis. Aukohus ei tuvastanud advokaatide tegevuses distsiplinaarsüüete tunnuseid. Kaebusest nähtuvalt seisnes huvide konflikt selles, et advokaadibüroo vandeadvokaat A esindas töövaidlustes OÜ Y endiseid töötajaid D.B-d ja J.H-d, kes vallandati seoses tööandjapoolse usalduse kaotusega. Advokatuuriseaduse § 44 lõike 4 kohaselt ei või advokaat õigusteenust osutada, kui ta samas asjas on osutanud või osutab õigusteenust kliendi huvidega vastuolus olevate huvidega isikule. Eetikakoodeksi § 13 lõike 1 kohaselt ei tohi advokaat samas asjas esindada või kaitsta kahte või enam klienti või osutada neile muud õigusteenust, kui nende isikute huvid on vastuolus. Advokaat ei või osutada kliendile õigusteenust juhul, kui esineb asjaolu, mis kahjustab või võib kahjustada advokaadi võimet täita eetikakoodeksi § 8 lõike 1 nõudeid ja tegutseda üksnes kliendi huvides, välja arvatud juhul, kui advokaat on sellisest asjaolust klienti teavitatud ja klient siiski soovib, et advokaat talle õigusteenust osutaks. Ka kaebaja ja advokaadibüroo vahel sõlmitud kliendilepingu kohaselt on advokaadibürool keelatud osutada lepingu esemega samas asjas õigusteenust isikule, kelle huvid selles asjas on vastuolus kliendi huvidega juhindudes advokatuuriseaduse ja advokaadi kutse-eetika nõuetest. Aukohtule antud seletustest ning esitatud tõenditest ei nähtu, et advokaadibüroo ja selle advokaadid oleks esindanud OÜ-d Y ja selle endisi töötajaid D.B-d ja J.H-d samas vaidluses. Advokaatide selgitustest nähtuvalt osutati OÜ-le Y õigusabi viimati 2013. aastal, D.B-ga ja J.H-ga algas vaidlus alles 2015. aastal. Seega ei ole advokaadibüroo kaebajale samas asjas õigusabiteenust osutanud. Aukohus leidis, et selleks, et tegemist oleks huvide konfliktiga AdvS § 44 lõike 4 mõistes, peab poolte huvides esinema selge vastuolu. Aukohtu hinnangul ei piisa huvide konflikti tuvastamiseks asjaolust, et advokaadibürool oli sõlmitud 2006. aastal kaebajaga üldsõnaline leping õigusteenuse osutamiseks. Kliendilepingust nähtuvalt vormistatakse teenuse osutamine eraldi lepingu lisana. Aukohtule esitatud materjalidest ei nähtunud, et advokaadibüroo ja kaebaja vahel oleks sõlmitud kokkulepe, mille kohaselt esindab advokaadibüroo kaebajat D.B ja J.H töövaidluses. Seega ei tuvastanud aukohus advokaatide tegevuses sellist vastuolu, mis viitaks huvide konflikti olemasolule. Aukohtu hinnangul ei ole võimalik huvide konflikti tuvastada ka asjaolust, et advokaadibüroo on osutanud õigusabi kaebajaga samasse kontserni kuuluvatele ettevõtetele. Aukohtu hinnangul ei olnud kaebuses välja toodud selliseid asjaolusid, mis viitaks pooltevahelisele selgele vastuolule nimetatud töövaidluses.

18.02.2016

Vandeadvokaadile heideti ette eetikakoodeksi § 8 lõike 2 rikkumist, kuna advokaat esitas EIK-ile puuduliku kaebuse, mis jäeti EIK poolt läbi vaatamata ning mille tulemusel jäid kaebaja õigused EIK-is kaitseta. Samuti eetikakoodeksi § 14 lõike 4 rikkumist, kuna advokaat ei vastanud kaebaja teabenõudele. Eetikakoodeksi § 8 lõike 2 kohaselt kasutab advokaat kliendi ülesande täitmisel neid seadusega kooskõlas olevaid

viise ja vahendeid, mis võimaldavad kliendi huve paremini kaitsta. Seejuures lähtub advokaat seadusest, oma teadmistest ja kogemustest ning südametunnistusest. Kaebaja heitis advokaadile ette, et advokaat jättis EIK-ile nõuetekohased dokumendid esitamata, mistõttu jäi tema kaebus menetlusse võtmata ning kaebaja õigused kaitsmata. Advokaat põhjendas EIK-ile esitatud kaebuse juurde apellatsioonkaebuse ja kassatsioonkaebuse esitamata jätmist ja uue kaebuse koostamata jätmist asjaoluga, et ta ei olnud teadlik, et need tuleb kaebusele lisada ning kohtu kirja, kus nende puudumisele viidati, advokaat kätte ei saanud. Samuti viitas advokaat asjaolule, et kui advokaat tegi ettepaneku tähtaja ennistamise taotlemiseks, siis kaebaja advokaadile vajalikke kohtuotsuseid ei edastanud. Aukohus leiab, et advokaat peab kliendi ülesande täitmisel näitama üles hoolsust ja asjatundlikkust ning veenduma, et tema poolt esitatud kaebus vastaks nõuetele. Aukohtu hinnangul ei oma tähtsust, et advokaat ei olnud EIK-isse pöördumise protseduuridest enne ülesande saamist teadlik. Kui advokaat täidab kliendi ülesannet esmakordselt, tuleks tal end ülesande täitmisega seotud protseduuridega kurssi viia. Nõuetekohase kaebuse tähtaegne esitamata jätmine ei ole vabandata ka asjaoluga, et kaebaja ei esitanud advokaadile õigeaegselt vajalikke dokumente. Advokaat peab täitma kliendi ülesande korrektselt ning näitama ise aktiivsust, et vajalikud materjalid hankida. Kuivõrd kohtuotsused on ka advokaadile kättesaadavad, siis ei ole nende kohtule esitamata jätmine etteheidetav kaebajale. Eetikakoodeksi § 14 lõike 4 kohaselt peab advokaat klienti regulaarselt teavitama ülesande täitmisega seonduvatest asjaoludest ning vastama kliendi järelepärimistele asjakohaselt ja õigeaegselt, võimalusel pöördumises kasutatud keeles. Kaebaja heidab advokaadile ette kaebaja teabenõudele vastamata jätmist. Advokaat põhjendas kaebaja pöördumisele vastamata jätmist asjaoluga, et advokaadi postkast on II korrusel ja kontoriruum on III korrusel, mistõttu ta iga päev postkasti ei vaata ega jõudnud koheselt vastata. Aukohtu istungil selgitas advokaat, et vaatab postkasti kord või paar korda nädalas. Aukohtu hinnangul ei saa kord nädalas postkasti vaatamist pidada piisavaks. Postkasti tuleks vaadata igapäevaselt, vastasel juhul võivad jääda mõned olulised dokumendid märkamata. Kokkuvõtvalt leidis aukohus, et minetused advokaadi tegevuses olid sedavõrd suured, et advokaat väärrib noomitust.

10.03.2016

Vandeadvokaadile heideti ette RÕS § 19 lõike 1 ja eetikakoodeksi § 14 lõike 3 rikkumist, kuna advokaat ei asunud rohkem kui poole aasta jooksul pärast riigi õigusabi korras määratud kohustuse vastuvõtmist õigusabi osutama. RÕS § 19 lõike 1 kohaselt kui advokaat on asunud riigi õigusabi korras õigusteenust osutama, on ta kohustatud seda tegema kuni asja lõpliku lahendamiseni, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti. Eetikakoodeksi § 14 lõike 3 kohaselt täidab advokaat kliendi ülesande mõistliku aja jooksul või õigusteenuse lepingus kokkulepitud tähtpäevaks ning hoidub kliendile põhjendamatute kulutuste tekitamisest. Aukohus leidis, et advokaadi poolt riigi õigusabi korras määratud ülesande täitmata jätmine ligikaudu poole aasta jooksul on taunitav, kuid kuna advokaat on oma viga tunnistanud ning asunud klienti nõustama ja advokaadipoolse viivituse tagajärjel ei ole kliendile kahju tekitatud, siis ei pidanud aukohus otstarbekaks advokaati karistada. Küll aga juhtis aukohus advokaadi tähelepanu, et edaspidi tuleb advokaadil oma töö korraldamisel olla hoolikam, et ühegi kliendi pöördumine ei jääks tähelepanuta.

10.03.2016

Vandeadvokaadile heideti ette eetikakoodeksi § 8 lõike 2 rikkumist, kuna advokaat ei pöördunud hagiaga Harju Maakohtu poole. Eetikakoodeksi § 8 lõike 2 kohaselt kasutab advokaat kliendi ülesande täitmisel neid seadusega kooskõlas olevaid viise ja vahendeid, mis võimaldavad kliendi huve paremini kaitsta. Seejuures lähtub advokaat seadusest, oma teadmistest ja kogemustest ning südametunnistusest. Kui see pole vastuolus seadusega, kutse-eetika nõuetega või kliendi huvidega, arvestab advokaat kaitsmis- või esindusviiside ja vahendite valikul kliendi soove. Advokaadi selgitustest nähtuvalt selgitas advokaat kliendile korduvalt, et kohtusse pöördumiseks on vajalik koguda täiendavaid tõendeid, mille kaebaja lubas esitada, kuid jättis tegemata. Samuti nähtus advokaadi selgitustest, et advokaat on püüdnud tõendeid iseseisvalt koguda, kuid tõendeid, mille olemasolule kaebaja viitas, ei õnnestunud advokaadil leida. Kuivõrd kaebaja advokaadile tõendeid ei esitanud, lõpetas advokaat RIS-is tellimuse. RÕS § 19 lõike 1 teise lause kohaselt, kui riigi õigusabi saaja taotleb seadusega vastuolus oleva huvi kaitset või kui riigi õigusabi saaja väidetav nõue ei põhine seadusel või kui puudub protsessuaalne võimalus kaitsta riigi õigusabi saaja õigusi ja huve, piirdub riigi õigusabi osutamine sellega, et advokaat põhjendab kirjalikult nimetatud asjaolusid riigi õigusabi saajale. Aukohus leidis, et kuigi advokaadi selgitustest nähtuvalt puudus ilma tõenditeta protsessuaalne võimalus kaebaja huvide kaitsmiseks ning advokaat on sellest kaebajat korduvalt teavitanud, tulnuks seda RÕS § 19 lõikest 1 tulenevalt teha kirjalikult või võtta kirjalik kinnitus, et kaebajat on sellest teavitatud. Aukohus ei pidanud siiski otstarbekaks advokaati karistada, kuna advokaati ei ole varasemalt distsiplinaarkorras karistatud.

07.04.2016

Advokaadile heideti ette eetikakoodeksi § 8 lõike 2 rikkumist, kuna advokaat esitas kaebuse Euroopa Inimõiguste Kohtule ilma originaalallkirjata, mistõttu jäi kaebus menetlusse võtmata ning kaebaja kaebeõigus realiseerimata. Kaebusest nähtuvalt oli advokaat esitanud kaebaja esindajana EIK-ile kaebuse skaneeritult, ilma originaalallkirjata, mistõttu jäi see EIK-i poolt menetlusse võtama, kuivõrd esitatud kaebus ei vastanud kohtureeglite reegli 47 nõuetele. Aukohus leidis, et advokaat on käitunud õigusabi osutamisel hooletult, jättes EIK-ile kaebuse esitamisel kaebusele esitatavad nõuded täitmata, kuid arvestades advokaadi siirast kahetsust, asjaolu, et advokaat on teinud tekkinud olukorrast oma järeldused ning et advokaati ei ole varasemalt distsiplinaarkorras karistatud, ei pidanud aukohus vajalikuks advokaati karistada. Siiski pidas aukohus vajalikuks juhtida rangelt advokaadi tähelepanu, et formaalsuste eiramine võib tuua endaga kaasa pöördumatud tagajärjed, mistõttu peab advokaat edaspidi õigusteenust osutades olema oma tegevuses hoolikam ning end ülesande täitmisega seotud protseduuridega kurssi viima.

07.04.2016

Kaebaja tõi kaebuses välja, et sõlmis advokaadi vahendusel lepingu advokaadibürooga, kuid tööd tegi isik X. Kaebaja heitis ette, et X ei ole tööd teinud ega kaebajale dokumente tagastanud. Samuti ei vastanud X kõnelele. Kaebusest nähtuvalt on

kaebaja korduvalt püüdnud advokaadilt ja X-ilt dokumente kätte saada, kuid tulutult. Aukohus märkis, et X ei ole Eesti Advokatuuri liige, mistõttu puudub Eesti Advokatuuri aukohtul tulenevalt AdvS §-st 15 pädevus X-i tegevuse üle järelevalve teostamiseks. Analüüsisides kaebuses toodud asjaolusid seoses advokaadi tegevusega, ei tuvastanud aukohus minetusi tema tegevuses. Advokaadi selgitustest nähtuvalt sõlmis advokaat kaebajaga õigusabilepingu, mille sisuks oli teistmisavalduse koostamine ning advokaat ei ole teadlik, millised suhted on kaebaja ja X-i vahel ning milliseid teenu-seid on viimane kaebajale osutanud või osutamata jätnud. Advokaadi selgitustest nähtuvalt ei ole tema valduses kaebaja poolt soovitud dokumente ning neid dokumente, mis kaebaja teistmisavalduse koostamiseks esitas, pole kaebaja tagasi saada soovinud. Samuti nähtub advokaadi selgitustest, et ta on kõik kaebaja teated X-ile edastanud. Seega on advokaat teinud endast oleneva, et kaebaja teated jõuaks X-ini.

14.04.2016

Advokaadile heideti ette eetikakoodeksi § 8 lõike 1 ja § 14 lõike 2 rikkumist, kuna advokaat ei tegutsenud kaebaja huvides ning jättis kaebaja hinnangul asjas tähendust omavad olulised asjaolud tähelepanuta. Samuti eetikakoodeksi § 9 lõike 1 rikkumist, kuna advokaat nimetas kaebajat idioodiks. Aukohus ei tuvastanud advokaadi tegevuses eetikakoodeksi § 8 lõike 1 ja § 14 lõike 2 rikkumist. Advokaadi seletustest nähtuvalt on ta kaebajale korduvalt vaidluse sisu ja protsessuaalseid võimalusi selgitanud ega ole tegutsenud kaebaja teadmata ning vastuolus kaebaja huvidega. Advokaadi selgitustest nähtuvalt oli kompromiss sõlmitud kaebaja huvides ning parim võimalik lahendus. Aukohtul puudus alus advokaadi väidetes kahtlemiseks. Küll aga leidis aukohus, et selliste kaebuste vältimiseks tuleks advokaadil teha edaspidi kliendiga suhtlemisel rohkem selgitus- ja koostööd ning väljasaadetavad dokumendid kliendiga kirjalikult kooskõlastada. Lisaks heitis kaebaja advokaadile ette kliendi suhtes ebaviisakate väljendite kasutamist, mida ei eitanud ka advokaat. Aukohtu hinnangul ei ole selline käitumine advokaadi poolt aktsepteeritav ning edaspidi tuleb advokaadil hoiduda klientide suhtes kohatute väljendite kasutamisest. Aukohus arvestas asjaolu, et advokaati ei ole varasemalt distsiplinaarkorras karistatud ning advokaat on kliendi ees oma käitumise pärast vabandanud ega pidanud vajalikuks advokaati karistada.

14.04.2016

Advokaadile heideti ette § 20 lõike 1 rikkumist. Kohus heitis advokaadile ette tunnistajana ütluste andmisest keeldumist ja kohtu korralduste eiramist. Kohtu hinnangul puudusid advokaadil takistused ütluste andmiseks. Aukohus leidis, et kohtu poolt advokatuurile esitatud märgukirja põhjal ei ole võimalik advokaadi tegevuses kohtu korraldustest üleastumist näha. Halduskohtumenetluse seadustiku § 56 lõike 2 kohaselt võivad halduskohtumenetluses tõenditeks olla kõik TsMS §-de 251-305 kohaselt tsiviilkohtumenetluses lubatud tõendid ja HKMS-is lubatud tõendid. Tulenevalt HKMS § 1 lõikest 3 kohaldatakse HKMS-is sätestatud juhtudel halduskohtumenetluses TsMS-i, arvestades halduskohtumenetluse erisusi. Kuna HKMS ei reguleeri teisiti, siis laienevad halduskohtumenetluses tunnistaja ülekuulamisele TsMS-i sätted. TsMS § 256 lõike 2 punkti 3 kohaselt ei või selle isiku loata, kelle huvides saladuse hoidmise kohustus on kehtestatud, tunnistajana üle kuulata isikut, kellele on tema ameti või

kutse- või majandustegevuse tõttu usaldatud teavet, mille saladuses hoidmine on talle seaduse kohaselt kohustuslik. Seega on advokaadil TsMS § 256 lõike 2 punktist 3 ja AdvS § 45 lõikest 1 tulevalt õigus keelduda ütluste andmisest. Tulenevalt TsMS § 259 lõikest 3 teeb kohus tunnistaja ütluste andmisest keeldumise õiguspärasuse kohta määruse pärast menetlusosaliste ärakuulamist. Kui kohus ei pea ütluste andmisest keeldumist õiguspäraseks, kohustab ta määrusega tunnistajat ütlusi andma. Tunnistajal on õigus esitada määruse peale määruskaebus. Määruskaebuse kohta tehtud ringkonnakohtu määruse peale ei saa Riigikohtule edasi kaevata. Seega näeb TsMS ette tekkinud olukorra lahendamise kohtu poolt. Kuna aukohtu nägemusel ei ole kohus läbinud TsMS-is ettenähtud eelpool kirjeldatud menetlust, ei saanud aukohus võtta seisukohta, kas advokaat käitus ütluste andmisest keeldumisel vastavuses eetikakoodeksiga.

26.05.2016

Advokaat jättis korduvalt advokatuuri pöördumistele vastamata ning advokatuuriseaduse § 48 lõikest 1 tuleneva kohustuse täitmata ega ole vastanud advokatuuri pöördumistele. Eesti Advokatuur pöördus advokaadi poole e-kirja teel 22.12.2015, 19.01.2016 ning 01.02.2016 seoses advokaadibüroo kutsekindlustuslepingu lõppemisega 09.11.2015 uuest kutsekindlustuslepingust ärakirja saamiseks. 22.12.2015 ja 19.01.2016 pöördumistele advokaat ei vastanud. Advokatuuri 01.02.2016 pöördumise järel lubas advokaat oma 01.02.2016 e-kirjas, et esitab ärakirja uuest poliisist viivitamatult. 10.02.2016 seisuga ei olnud advokaat kindlustuspoliisi esitanud. 10.02.2016 pöördus advokatuuri jurist advokaadi poole neljandat korda ning palus lisaks kutsekindlustusele esitada ka selgitus seoses advokatuuri pöördumistele mittevastamisega. 11.02.2016 edastas advokaat Eesti Advokatuurile samal päeval, s.o 11.02.2016, sõlmitud kutsekindlustuslepingu, kuid jättis palutud selgitused esitamata. Seoses asjaoluga, et advokaat oli jätnud Eesti Advokatuuri pöördumistele korduvalt vastamata, pöördus advokatuuri aukohus 18.02.2016 advokaadi poole ning palus advokaadi selgitusi, mis põhjustel on jätnud advokaat advokatuuri pöördumistele korduvalt vastamata. Selgituste esitamise tähtaeg oli 03.03.2016. 04.03.2016 seisuga ei olnud advokaat aukohtu pöördumisele vastanud. 04.03.2016 pöördus advokatuuri jurist e-kirja teel taaskord advokaadi poole ning tuletas talle meelde, et advokaat ei ole aukohtu pöördumisele tähtaegselt vastanud. 04.03.2016 vastuses märkis advokaat, et aukohtu pöördumist ei ole temani jõudnud ning palus selle uuesti edastada. Seega jättis advokaat korduvalt advokatuuri poolt nõutud dokumendid ning selgitused esitamata ning rikkus sellega advokatuuriseaduse § 47 lõike 2 tulenevat kohustust.

28.03.2016 pöördus Eesti Advokatuuri poole kindlustusseltsi esindaja ning teavitas, et kindlustusselts on advokaadi poolt advokatuurile 11.04.2016 esitatud kutsekindlustuse poliisist taganenud, kuivõrd advokaat on jätnud kindlustuslepingust tulenevad kohustused täitmata ning kindlustusmaks tähtaegselt tasumata. Advokaat ei teavitanud advokatuuri kindlustuslepingu kehtetusest ega esitanud kehtivat poliisi. Kuigi advokaat selgitas aukohtu istungil, et ta ei olnud kindlustuspoliisist taganemisest teadlik, ei pidanud aukohus advokaadi selliseid väiteid usutavaks. Kindlustusseltsi esindaja poolt advokatuurile telefoni teel edastatud info kohaselt suhtles kliendihaldur advokaadiga kindlustuse osas ning väidet, et kindlustusandja ei teavita klienti lepingust taganemisest, ei saa pidada eluliselt usutavaks. Lisaks pidi advokaat ka ise aru saama,

et kindlustusmakse tähtaegselt tasumata jätmisel on kindlustusandjal õigus lepingust taganeda. Seega leidis aukohus, et advokaat on rikkunud advokatuuriseaduse § 48 lõikest 1 tulenevat kohustust. Aukohtu veendumust ei muutnud ka asjaolu, et otsuse tegemise ajaks oli advokaat esitanud kehtiva kindlustuspoliisi. Kokkuvõtvalt leidis aukohus, et minetused advokaadi tegevuses olid sedavõrd suured, et advokaat väärrib noomitust.

26.05.2016

Advokaadile heideti ette eetikakoodeksi § 21 lõike 2 rikkumist, kui võrd advokaat jättis kaitseaktid tähtaegselt esitamata ning kohtu poolt määratud eelistungile ilmumata. Kohtu poolt esitatud teadetest nähtuvalt on advokaat jätnud kaitseaktid esitamata ning eelistungile ilmumata. Advokaat põhjendas 09.02.2016 istungile ilmumata jätmist asjaoluga, et kohus ei ole arvestanud eelistungi aja määramisel advokaadi poolt toodud asjaoludega ning määras eelistungi advokaadile mitesobivale ajale. Kui võrd advokaat ei saanud eelistungil osaleda, polnud advokaadi hinnangul sisulist mõtet ka kaitseakti esitamisel. Aukohtu hinnangul ei ole advokaadi sellised põhjendused kooskõlas KrMS § 227 lõikes 1 ega eetikakoodeksi § 21 lõikes 2 sätestatuga. Mõjuvad põhjused istungil mitteosalemiseks ja kaitseakti esitamata jätmiseks advokaadil puudusid. Kohtuistungid peetakse kohtute seaduse § 6 lõike 2 järgi üldjuhul tööpäevadel kell 9 kuni kell 18 ning kaitseülesande vastuvõtmisel tuleb advokaadil sellega arvestada. Advokaat ei ole esitanud ühtegi mõjuvat põhjust, miks ta ei saanud kohtu poolt määratud eelistungil osaleda. Asjaolu, et kohtuistung algas kell 9 ning advokaat oleks pidanud Tallinnast kella 9 Tartusse jõudmiseks hakkama enne kella 6 sõitma, ei ole aukohtu hinnangul mõjuv põhjus istungile mitteilmumiseks. Aukohus leiab, et kui advokaat on võtnud endale kaitsekohustuse, siis on ta sellega võtnud endale kohustuse jõuda ka Tartus kell 9 algavale kohtuistungile ning esitada tähtaegselt kaitseakt. Kui võrd kohus eelistungi aja muutmise taotlust ei rahuldanud, oleks tulnud kaitseaktid esitada hiljemalt 04.02.2016, kuid seda advokaat ei teinud. Aukohus juhtis advokaadi tähelepanu, et advokaat peab kliendi huvide kaitsmisel lähtuma seadusest ning kutseetika nõuetest, mida advokaat aukohtu hinnangul käesoleval juhul teinud ei olnud. Minetused advokaadi tegevuses olid sedavõrd suured, et advokaat väärrib aukohtu hinnangul noomitust.

26.05.2016

Advokaadile heideti ette eetikakoodeksi § 8 lõike 2 rikkumist, kuna advokaat jättis EIK-ile saadetud kaebuse juurde olulised dokumendid esitamata, millega on tekitanud kaebajale moraalset kahju. Kaebaja heitis advokaadile ette EIK-ile esitatud kaebuse juurde oluliste dokumentide lisamata jätmist, mistõttu ei võetud kaebust menetlusse. Advokaadi selgitustest nähtuvalt oli kaebaja nõue perspektiivitu ning advokaat oli seda kaebajale korduvalt selgitanud. Sellest hoolimata otsustas advokaat kaebuse koostada. Aukohus märkis, et juhul, kui advokaat leiab, et riigi õigusabi saaja nõue ei põhine seadusel või puudub protsessuaalne võimalus isiku õigusi ja huve kaitsta, tuleb seda isikule RÕS § 19 lõike 1 kohaselt kirjalikult selgitada. Olukorras, kus advokaat on otsustanud kaebuse siiski esitada, tuleb teha seda seaduses sätestatud nõudeid järgides. Arvestades asjaolu, et advokaati ei ole varasemalt karistatud, advokaat vabandas

kaebaja ees ning kuna kaebaja nõue oli sisuliselt perspektiivitu, ei pidanud aukohus vajalikuks advokaati sellel korral karistada.

09.06.2016

Advokaadile heideti ette eetikakoodeksi § 8 lõigete 1 ja 2 rikkumist, kuna advokaat ei kaitsnud kliendi huve vähemalt mõistliku advokaaditeenuse piires. Pärnu Maakohtu määrusest nähtuvalt jättis advokaat kohtule esitamata asjas tähendust omada võivad tõendid, mille esitamist oli kohus palunud, jättes nende esitamata jätmise kliendiga kooskõlastamata. Samuti ei veendunud advokaat tunnistajale saadetud teate kättesaamises. Aukohus märkis, et advokaat peab õigusteenuse osutamisel kasutama kliendi huvides kõiki võimalikke vahendeid, mis võimaldavad kliendi huve paremini kaitsta, ning hoidma klienti asjaga seotud asjaoludega pidevalt kursis. Jättes asjas tähendust omada võivad tõendid esitamata, võttis advokaat riski, et kliendi huvid võivad jääda kaitseta. Jättes need asjaolud kliendiga kooskõlastamata, tekitab advokaat aga olukorra, kus ka kliendil endal puudus võimalus oma huvide kaitsmiseks kohtule tõendeid esitada. Aukohus nõustus Pärnu Maakohtu määrukses avaldatuga, et advokaat on käitunud õigusteenust osutades vähemalt hooletult ning väärrib karistust. Kuivõrd Pärnu Maakohtus on oma määrukses kõiki asjaolusid põhjalikult analüüsinud, ei pidanud aukohus vajalikuks neid seisukohti korrata ning määras advokaadile karistuseks noomituse.

09.06.2016

Advokaadile heideti ette eetikakoodeksi § 8 lõigete 1 ja 2 rikkumist, kuna advokaat jättis apellatsioonkaebuse esitamata seda kliendiga kooskõlastamata. Viru Maakohtu määrusest nähtuvalt on isik A esitanud kohtule taotluse oma kaitsja kõrvaldamiseks, kuna advokaat on näidanud end asjatundmatu või hooletuna. Kohus tuvastas, et A soovis apellatsioonkaebuse esitamist ja advokaat oli sellest teadlik, kuid jättis teadmatutel asjaoludel apellatsioonkaebuse tähtaegselt esitamata. Advokaadi selgituste kohaselt koostas advokaat kaebajaga kooskõlastatult apellatsiooniteate ning saatis selle 10.03.2016 e-postiga kohtule, kuid 02.04.2016 selgus, et apellatsiooniteade polnud kohtusse jõudnud. Aukohus leidis, et advokaat oli käitunud kliendi ülesande täitmisel hooletult ning väärrib karistust. Aukohus märkis, et advokaat peab kohtule dokumentide edastamisel veenduma, et need jõuavad tähtaegselt kohtuni. Jättes kohtu poolt menetluskäikude vastuvõtmise kohta edastatava automaatteavituse ära ootamata, võttis advokaat riski, et advokaadi poolt kohtule saadetud apellatsiooniteade ei pruugi kohtuni jõuda. Seega on advokaat käitunud õigusabiteenuse osutamisel vähemalt hooletult. Kuivõrd advokaat on oma viga tunnistanud, teinud sellest oma järeldused ning muutnud oma töökorraldust selliselt, et selliseid eksimusi enam tulevikus ei tekiks ning advokaadil puuduvad varasemad karistused, piirdus aukohus noomitusega.

09.06.2016

Advokaadile heideti ette eetikakoodeksi § 8 lõigete 1 ja 2 rikkumist, kuna advokaat ei esitanud tähtaegselt kassatsioonkaebust. Advokaadi selgitustest nähtuvalt arvutas ta ekslikult, et kassatsiooni esitamise viimane päev on 12.01.2016, mitte 11.01.2016, ning haigestumise tõttu ei suutnud advokaat keskenduda kassatsiooni koostamisele

ja õigeaegsele esitamisele. Aukohus leidis, et advokaat on käitunud õigusteenuse osutamisel hooletult, jättes kassatsioonkaebuse tähtaegselt esitamata ning kliendi huvid kaitseta, mistõttu väärrib advokaat karistust. Aukohtu hinnangul ei vähenda advokaadi haigestumine advokaadi vastutust ega vabasta teda seadusest tulenevate nõuete täitmisest. Kui advokaadil ei ole võimalik haigestumise tõttu oma tööülesandeid täita, tuleb advokaadil oma töö korraldada selliselt, et kliendi huvid ei saaks kahjustada. Kuivõrd advokaati ei ole varasemalt distsiplinaarkorras karistatud, piirdus aukohus sel korral noomitusega.

16.06.2016

Kahele advokaadile heideti ette eetikakoodeksi § 21 lõike 2 rikkumist, kuna advokaadid ei esitanud kaitseakte tähtaegselt. Aukohus juhtis advokaatide tähelepanu, et kohtule tuleb menetlusdokumendid esitada tähtaegselt. Arvestades advokaatide pikaajalist kohusetundlikku tööd, oma vigade tunnistamist, kahetsust ning asjaolu, et advokaatide poolne eksimus ei tinginud istungite edasilükkamist, ei pidanud aukohus vajalikuks advokaate sellel korral karistada.

14.07.2016

Aukohus tuvastas, et vandeadvokaadile heideti ette eetikakoodeksi § 21 lõike 2 rikkumist, kuna advokaat jäi eelistungile ilmutamata mõjuva põhjusega. Kuigi kohtu hinnangul vastas kaitsja poolt esitatud tõend sotsiaalministri määrusega kehtestatud tõendile esitatavatele sisu ja vormi nõuetele, leidis kohus, et tõendis esitatud haigestumine ei ole kohtuistungile mitteilmumise mõjuvaks põhjuseks KrMS § 170 lg 2 p 3 mõttes ehk raskeks haigestumiseks, mis ei võimalda isikul ilmuda menetleja juurde. Aukohus ei tuvastanud advokaadi tegevuses distsiplinaarsüüteo tunnuseid. Aukohtule esitatud materjalidest nähtuvalt oli perearst advokaadi tervislikku seisundit hinnates asunud seisukohale, et advokaat on töövõimetu ega saa kohtuistungil osaleda. Aukohus leidis, et kui arst on tuvastanud advokaadi töövõimetuse ning see on nõuetekohaselt tõendatud, puudub aukohtul alus ning pädevus selle seisukoha ümber hindamiseks. Sellele, et aukohtule ja kohtule esitatud tõend vastab sotsiaalministri määrusega kehtestatud tõendile esitatavatele sisu ja vormi nõuetele, ei vaidle vastu ka kohus.

11.08.2016

Vandeadvokaadile heideti ette eetikakoodeksi § 14 lõike 4 rikkumist, kuna advokaat ei olnud kaebajale kättesaadav. Samuti heitis kaebaja advokaadile ette eetikakoodeksi § 8 lõike 2 rikkumist, leides, et advokaat oli käitunud lohakalt. Aukohus ei tuvastanud advokaadi tegevuses distsiplinaarsüüteo tunnuseid. Advokaadi poolt aukohtuistungil antud selgituste kohaselt ei ole tal oma töökohustuste tõttu võimalik igal ajal telefonikõnedele vastata. Samuti ei ole võimalik vanglast tehtud vastamata kõnedele tagasi helistada, kuna advokaadil on mitmeid vanglas viibivaid kliente ning advokaadil puudub võimalus tuvastada, kes neist temale helistanud on. Seega ei tuvastanud aukohus, et advokaat oleks kaebajat tahtlikult vältinud. Kaebusest nähtuvalt on samale seisukohale jõudnud ka kohus. Advokaadi selgitustest nähtuvalt sai ta advokaat X-i ja kaebaja sugulase poolt saadetud e-kirjad kätte ning esitas nende alusel kaebaja nimel

määruskaebuse ringkonnakohtule. Kuigi advokaadi sõnul võttis ta e-kirjadega saadetud info teadmiseks ega pidanud vajalikuks nendele vastata, leiab aukohus, et kaebaja asjaga kursis hoidmiseks oleks advokaat võinud kaebajat läbi advokaat X-i ja kaebaja sugulase teavitada, et sai kaebaja edastatud info kätte ning edastab määruskaebuse ringkonnakohtule. Kuivõrd advokaat on oma kohustuse täitnud, advokaat ei ole kaebajat tahtlikult vältinud ning kaebaja huvid ei ole jäänud kaitseta, ei pidanud aukohus vajalikuks advokaati karistada. Aukohtu hinnangul ei leidnud tuvastamist ka asjaolu, et advokaat oleks näidanud end õigusteenuse osutamisel asjatundmatu või hooletuna. RÕS § 20 lõike 3¹ kohaselt kõrvaldab kohus riigi õigusabi saaja taotlusel või omal algatusel määrusega advokaadi riigi õigusabi osutamisest, kui advokaat on end näidanud asjatundmatuna või hooletuna. Kaebusest nähtuvalt on kaebaja esitanud korduvalt kohtule taotluse advokaadi kõrvaldamiseks. Seega on kohus neid asjaolusid kontrollinud, kuid ei ole tuvastanud, et advokaat oleks käitunud asjatundmatult.

11.08.2016

Aukohus tuvastas, et vandeadvokaadile heideti ette eetikakoodeksi § 14 lõike 2 rikkumist, kuna advokaat ei esitanud kindlustusele kahjunõuet ega viinud end asjaoludega kurssi. Aukohus ei tuvastanud advokaadi tegevuses distsiplinaarsüüteo tunnuseid. Advokaadi selgitustest ning Viru Maakohu määrusest nähtuvalt anti kaebajale riigi õigusabi õigusnõustamise ja muu esindamisena, mille käigus võib antud õigusabi üle kanduda muuks RÕS § 4 lõikes 3 sätestatud riigi õigusabi liigiks vastavalt RÕS §-s 17 sätestatule. Advokaat on kaebajaga kohtunud ning selgitanud, et hagemenetluse alustamises ta perspektiivi ei näe, vaid mõistlik on alustada kohtueelsest menetlusest ning pöörduda kaebajale kahju tekitanud advokaadibüroo poole ettepanekuga olukorda arutada ja hüvitada võimalik kahju kokkuleppel. Samuti selgitas advokaat, et kaebaja saab pöörduda kindlustusandja poole ja teatada võimalikust nõudest kaebajale kahju tekitanud advokaadibüroo vastu. Seega on advokaat kaebajat kahju hüvitamise nõude osas nõustanud ning oma kohustuse täitnud. Kuivõrd kaebajale kahju tekitanud advokaadibürool puudus kahju tekitamise hetkel kehtiv vastutuskindlustuse leping kindlustusandjaga, kelle poole advokaat kaebaja suunas, juhtis aukohus advokaadi tähelepanu, et advokaadil tuleb edaspidi õigusnõustamise käigus informatsiooni andmisel olla hoolsam ning veenduda antava informatsiooni õigsuses. Arvestades, et advokaadipoolne eksimine kindlustusfirma nimega ei ole võtnud kaebajalt võimalust soovitud eesmärgi saavutamiseks, ei pea aukohus vajalikuks advokaati karistada.

11.08.2016

Vandeadvokaadi abile heideti ette eetikakoodeksi § 8 lõike 1 ja riigi õigusabi seaduse § 18 lõike 1 rikkumist, kuna advokaat ei esitanud kaebaja nimel kuriteoteadet. Aukohus ei tuvastanud advokaadi tegevuses distsiplinaarsüüteo tunnuseid. Kohtumäärusega määrati kaebajale riigi õigusabi vanglas toimuvaks vaidemenetluseks. Maakohus põhjendas riigi õigusabi määramist asjaoluga, et kaebaja õigused võivad olla rikutud ning kaebajal puudub oskus vaide täiendamiseks ja puuduste kõrvaldamiseks. Maakohu määrusest ei nähtu, et kaebajale oleks määratud riigi õigusabi kuriteoteate esitamiseks, selles osas tuleb kaebajal esitada kohtule uus taotlus. Aukohus ei nõustunud kaebaja tõlgendusega, nagu pidanuks advokaat esitama kuriteoteate riigi õigusabi korras RÕS

§ 17 lõikest 1 tuleneva riigi õigusabi jätkuvuse alusel. RÕS § 17 lõike 1 kohaselt säilib riigi õigusabi saanud isiku õigus riigi õigusabile asja ülekandumisel mõneks teiseks riigi õigusabi liigiks. Aukohus märkis, et tegemist ei ole asja ülekandumisega teiseks riigi õigusabi liigiks, vaid uues menetluses uue toiminguga tegemise sooviga kaebaja poolt, millele RÕS § 17 lõige 1 ei laiene.

18.08.2016

Aukohus tuvastas, et vandeadvokaadi abile heideti ette AdvS § 40 lõike 2 rikkumist, kuna advokaat ei täitnud oma kohustusi riigi õigusabi osutamisel nõuetekohase hoolsusega. Aukohtule esitatud asjaoludest nähtuvalt jättis maakohus advokaadi tasutaotluse rahuldamata, leides, et advokaat ei ole näidanud üles nõuetekohast hoolsust, kui esitas kohtule seisukoha, jättes eeskostetava ja eestkostja kandidaadi ära kuulamata. Ringkonnakohus viitas oma määruses TsMS § 520 lg-le 4, mis sätestab, et esindaja peab muu hulgas isikuga, kellele eestkoste seadmist menetletakse, isiklikult kohtuma ja ta ära kuulama kohtuniku juuresolekuta. Kohus asus seisukohale, et ka enne ekspertiisi määramise taotluse esitamist tuli esindajal veenduda vastavasisulise taotluse põhjendatusest ning selleks tuli esindajal esindatavaga kohtuda. Eeltoodust tulenevalt mõõnis aukohus, et advokaat on rikkunud TsMS § 520 lõikest 4 tulenevat kohustust, kuid kuna tegemist ei olnud pahatahtliku venitamise ja advokaati ei ole varasemalt karistatud, ei pidanud aukohus vajalikuks advokaati sellel korral karistada. Küll aga juhtis aukohus advokaadi tähelepanu, et edaspidi tuleks advokaadil sarnase ülesande täitmisel juhendada TsMS § 520 lg 4 ülalviidatud tõlgendusest.

18.08.2016

Aukohus tuvastas, et vandeadvokaadi abi on tasu taotlemisel lähtunud tasude ja kulude korra punktist 38, kasutades tasu liiki „kohtulikus menetluses osalemine“ kõikide õigusabi osutamisel tehtud toimingute osas, sh tsiviilasja kohtulikuks menetluseks ettevalmistamisel hagimenetluses. Eesti Advokatuur on advokaadile selgitanud riigi õigusabi aruande esitamise korda ning tasuliikide tähendust nii 02.06.2015-06.07.2015 kui ka 06.08.2015-08.10.2015 peetud kirjavahetustes, selgitades, et tasu liiki „kohtulikus menetluses osalemine“ on korrektne kasutada üksnes kohtuistungite puhul. Eeltoodud seisukoht tuleneb ka advokatuuri poolt välja töötatud dokumendist „Abimaterjal õigete tasu liikide valimiseks tasutaotluse koostamisel riigi õigusabi infosüsteemis (RIS) kooskõlas tasude ja kulude korraga“ ning advokatuuri juhatuse 07.08.2012 otsusest. Sellest hoolimata on advokaat jätkanud kohtutelt tasu taotlemist vale õigusabi liigi alt. Ka Tallinna Ringkonnakohus on oma otsuses leidnud, et advokaat on tasutaotluse koostamisel eksinud tsiviilasja kohtumenetluses riigi õigusabi korras isiku esindamise kohta tasude ja kulude korra punktides 37, 37¹ ja 38 kehtestatud tasuregulatsiooni vastu. Kohus asus seisukohale, et tasutaotluses on õigesti arvestatud tasu üksnes kohtuistungil osalemise kui kohtulikus menetluses osalemise eest, mille eest kuulub vastavalt korra punktile 38 hüvitamisele tasu 20 eurot iga poole tunni kohta. Ülejäänud toiminguid ei ole alust käsitada kohtulikus menetluses osalemisena korra punkti 38 tähenduses, vaid tsiviilasja kohtulikuks menetluseks ettevalmistusena hagimenetluses, mille eest tasu ja kulude hüvitamisel tuleb lähtuda korra punktist 37¹. Aukohus leidis, et kuivõrd advokaadile on korduvalt selgitatud tasude ja kulude korra rakendamise õiget korda, on advokaat esitanud teadlikult

tasutaotlusi vale tasuliigi alt. Advokaat on aukohtule esitatud selgitustes põhjendanud tasude ja kulude korra ning advokatuuri juhatuse 07.08.2012 otsuses toodud seisukohtade eiramist peamiselt TsMS-ist lähtuva grammatilise tõlgendamisega. Aukohus leidis, et olukorras, kus riigi õigusabi aruande esitamise abimaterjalis on tasuliikide kasutamise kord põhjalikult lahti seletatud, samasugust käsitlust on toetanud advokatuuri juhatuse oma 07.08.2012 otsuses ning neid asjaolusid on advokaadile korduvalt selgitatud, ei ole grammatilise tõlgendamise alusel eeltoodust erinevale käsitlusele tuginemine põhjendatud.

Advokaat põhjendas oma teguviisi muuhulgas sellega, et tasulimiidid ning tasude ja kulude kord on põhiseadusega vastuolus ning et tegemist on põhiõiguste ebaproportsionaalse riivega ning võrdse kohtlemise põhimõtte rikkumisega. Aukohtu hinnangul ei ole advokaadi viited korra põhiseadusvastasusele asjakohased. Kuigi Riigikohus tuvastas asjas nr 3-2-1-40-15 tasude ja kulude korra formaalse vastuolu põhiseadusega ning tunnistas selle kehtetuks, on Riigikohtu otsus tehtud pärast advokaadi poolt tasutaotluse esitamist. Seega ei olnud advokaadi poolt tasutaotluse esitamise hetkel tasude ja kulude korra vastuolu põhiseadusega tuvastatud ning see oli kehtiv vaatamata selle võimalikule õigusvastasusele. Eeltoodust tulenevalt leidis aukohus, et vandeadvokaadi abi on tasutaotluste esitamisel eiranud teadlikult tasude ja kulude korda ja selle rakendamise praktikat, rikkudes sellega Eesti Advokatuuri kodukorra § 20. Aukohus tunnistas vandeadvokaadi abi süüdi distsiplinaarsüüteo ning määras karistuseks noomituse.

15.09.2016

Aukohus tuvastas, et vandeadvokaadile heideti ette eetikakoodeksi § 4 lõike 1 ning § 14 lõigete 3 ja 4 rikkumist, kuna advokaat nõudis tasu ilma sellekohase kokkuleppeta ning ei ole edastanud kaebajale arveid õigeaegselt. Samuti leidis kaebaja, et advokaat on jätnud kutse-eeetika nõudeid rikkudes kaebajale esitamata pooltevahelist kokkulepet tõendavad dokumendid. Kaebaja seisukohtadest nähtuvalt ei vaielnud kaebaja vastu, et advokaat on kaebajale õigusteenust osutanud, poolte vaheline vaidlus seisnes selles, kas õigusabi on osutatud tasu eest või *pro bono*. Aukohus märkis, et ei võta seisukohta tasu vaidluses. Tasu puudutavad vaidlused on pooltel võimalik lahendada tsiviilkohtus. Aukohus hindas üksnes advokaadi kutse-eeetika nõuete järgimist ega tuvastanud advokaadi tegevuses selliseid rikkumisi, mis võimaldaks võtta advokaati distsiplinaarvastutusele. Seoses asjaoluga, et advokaat ei ole esitanud kaebajale arveid igakuiselt, nagu oli kokku lepitud aukohtule esitatud kliendilepingus, vaid alles pärast kliendisuhete lõppemist, pidas aukohus vajalikuks juhtida advokaadi tähelepanu, et kliendisuhete tuleb vormistada selliselt, et vaidluste tekkimise võimalus oleks viidud miinimumini. Lepingupoolte õigused ja kohustused tuleb fikseerida selliselt, et need oleksid kõikidele osapooltele arusaadavad ning jälgitavad ning nendest tuleb ka advokaadil kinni pidada.

22.09.2016

Aukohus tuvastas, et advokaadibüroo ei esitanud pärast kutsekindlustuspoliisi kehtivuse lõppu advokatuuri juhatusele uut kutsekindlustuslepingu ärakirja. Nõutud dokumenti ei esitanud advokaat ka pärast advokatuuri assistendi poolt saadetud korduvaid meeldetuletusi. Kuivõrd advokaadi selgituste kohaselt ei jõudnud ükski advokatuuri

kirjadest advokaadini, juhtis aukohus advokaadi tähelepanu, et advokaat peab korraldama oma asjaajamise selliselt, et advokaadibüroo posti ja e-posti aadressil saadetavad dokumendid jõuaksid advokaadini. Samuti peab büroopidaja jälgima, et advokaadibüroo tegevuseks vajalikud dokumendid oleksid korras ning seadusest tulenevad nõuded täidetud.

23.11.2016

Vandeadvokaadile heideti ette eetikakoodeksi § 8 lõike 3 rikkumist, kuna advokaat edastas oma kliendile ebaseaduslikult koopia kannatanu ülekuulamise protokollist. KrMS § 224 lõikest 10 tulenevalt otsustab prokuratuur kaitsjale toimiku ja sellest kõrvaldatud materjali tutvustamisel, kas ja millises ulatuses on kaitsjal lubatud teha toimikust või esitatud materjalidest täiendavaid koopiaid, arvestades isikuandmete kaitse vajadust. Prokuröri selgitustest nähtuvalt ei ole advokaat oma kliendile toimiku materjalidest koopiade edastamise osas prokuratuuri poole pöördunud. Aukohus juhtis advokaadi tähelepanu, et koopiade edastamine toimub prokuröri nõusolekul ning edaspidi tuleb advokaadil õigusteenust osutades lähtuda seadusest. Arvestades, et tegemist oli jõustunud asja materjalidega ning advokaati ei ole varasemalt karistatud, piiridus aukohus seekord vaid advokaadi tähelepanu juhtimisega.

23.11.2016

Riigikohus esitas Eesti Advokatuurile märgukirja, millest nähtuvalt on üheksa advokaadi poolt esitatud kassatsioonkaebustes esinenud alates 2015. Aastast korduvaid puudusi. Riigikohus tõi välja, et advokaatide enamlevinud puudusteks on kaitsjoni tasumata jätmine, advokaadist esindajale dokumendi edastamata jätmine ja kaebuses märkimata jätmine, kellele ja millisele pangakontole tagastada kaitsjon. Aukohus algatas kõikide advokaatide suhtes aukohtumenetluse ning palus Riigikohtul täpsustada, milles iga advokaadi minetused täpselt seisnevad. Riigikohtu vastuse kohaselt on kõik advokaatide puudused seotud kaitsjoni tasumata jätmisega või vähem maksimisega. Aukohus leidis, et distsiplinaarsüüteo tunnused advokaatide tegevuses ei ole esitatud ja kogutud andmete põhjal tuvastatavad. Kassatsioonkaitsjoni tasumise kohustus on TsMS § 138 lg-st 2 ja § 146 lg 1 p-st 1 tulenevalt kassatsioon- või määruskaebuse või teistmise avalduse esitanud menetlusosalisel, mitte tema esindajal. Kassatsioonkaitsjoni tasumist puudutavaid advokaadi ja tema kliendi vahelisi kokkuleppeid ning iga üksikjuhtumi muid olulisi asjaolusid teadmata ei ole võimalik aukohutul kutse-eeetika nõuete rikkumise osas lõplikku seisukohta kujundada. Küll aga juhtis aukohus advokaatide tähelepanu, et advokaat peaks tegema kõik endast oleneva, et koos kassatsioonkaebusega esitataks ka kaitsjoni tasumist tõendav maksekorraldus või märgitaks menetluskohandis kaitsjoni tasumise kontrollimist võimaldavad andmed (TsMS § 339 lg 3).

24.11.2016

Vandeadvokaadi kliendi lähikondne heitis advokaadile ette eetikakoodeksi § 17 lõike 5 rikkumist, kuna advokaat väidetavalt nõudis talle riigi õigusabi korras määratud kliendi lähikondselts lisa raha. Samuti heideti advokaadile ette, et advokaat ei selgitanud advokaadi vahetamise võimalusi ning väitis, et see ei ole võimalik. Eetikakoodeksi

§ 17 lõike 5 kohaselt ei ole advokaat õigustatud võtma kliendilt advokaaditasuna või kulude hüvitusena muid rahasummasid, kui õigusabi eest on tasunud riik. Aukohus ei tuvastanud advokaadi tegevuses distsiplinaarsüüteo tunnuseid. Advokaadi kinnituste kohaselt ei ole ta kliendilt ega ka tema lähikondsetelt õigusabi osutamise eest lisaraha küsinud ning keegi ei ole talle midagi maksnud. Advokaadi selgitustest nähtuvalt tuli kliendilepingu sõlmimise soov kaebajalt, kuid advokaat ei pidanud seda vajalikuks. Aukohus, analüüsid esitatud tõendeid ja selgitusi, ei leidnud kinnitust kaebaja väitele, et advokaat küsib klientidelt riigi õigusabi korras õigusteenust osutades lisaraha ning sellest on teadlikud ka teised advokaadid. Seoses kaebaja väitega, et advokaadi kinnitusel ei ole advokaadi vahetamine võimalik, märkis advokaat, et on kaebajale selgitanud, et advokaadi töö lõpeb hetkel, kui palgatakse uus kaitsja, kuid ise advokaat tööst loobuda ei saa, seda enam, et klient soovib advokaadi poolt teenuse osutamise jätkamist. Aukohus ei tuvastanud ka selles osas minetusi advokaadi tegevuses. Siiski pidas aukohus vajalikuks rõhutada, et suhtluses klientidega tuleb advokaadil väljendada end selgelt, et ei tekiks väärarusaamu.

15.12.2016

Vandeadvokaadi abile heideti ette, et ta pole olnud Eesti Advokatuuri töötajatele korduvalt kättesaadav, kuigi ta on märkinud end RIS-is Tallinna piirkonnas kiireloomuliste tellimuste täitjaks. Eesti Advokatuuri pöördumisest nähtuvalt ei ole advokaat olnud korduvalt telefoni teel kättesaadav ega vastanud advokatuuri e-kirjale. Samuti ei ole korduvalt keegi vastanud advokaadibüroo üldnumbrile. Advokaadi kirjalikest selgitustest nähtuvalt ei ole ta advokatuurilt ühtegi e-kirja saanud ning perioodil 14.08.–28.08.2016 viibis advokaat töökohustustest eemal ning tal puudus nimetatud ajavahe- mikul objektiivsetel põhjustel võimalus oma e-kirju lugeda või neile vastata. Aukohus juhtis advokaadi tähelepanu, et tulenevalt AdvS § 40 lõikest 2 peab õigusteenus olema õigeaegne ja asjatundlik ning põhinema asjaolude, tõendite, õigusaktide ja kohtupraktika põhjalikul uurimisel. Advokatuuri eetikakoodeksi § 14 lg 4 kohaselt peab advokaat klienti regulaarselt teavitama ülesande täitmisega seonduvatest asjaoludest ning vastama kliendi järelepärimistele asjakohaselt ja õigeaegselt, võimalusel pöördumises kasutatud keeles. Tagamaks õigusteenuse õigeaegne täitmine ning klientide regulaarne teavitamine ülesande täitmisega seonduvatest asjaoludest, tuleb advokaadil puhkusele suundudes hoolitseda, et klientide, nende vastaspoolte ning kohtute pöördumised ei jääks advokaadi puhkusel viibimise ajal mitmeks nädalaks vastusteta ning advokaadi kohustused oleksid täidetud ka sellel ajal, kui advokaat viibib töökohustustest eemal. Kuivõrd aukohus on advokaadiga vestelnud, tema tähelepanu nimetatud asjaoludele juhtinud ning advokaati ei ole varasemalt karistatud, ei pidanud aukohus vajalikuks aukohtumenetlust algatada ega advokaati karistada ning piirdus üksnes tähelepanu juhtimisega.

21.12.2016

Vandeadvokaadi abile heideti ette eetikakoodeksi § 14 lõigete 3 ja 4 rikkumist, kuna advokaat venitas asjaga tegelemisega ega vastanud kaebaja pöördumistele, mis võib olla põhjustanud kaebaja hinnangul temale kahju. Eetikakoodeksi § 14 lõike 3 kohaselt täidab advokaat kliendi ülesande mõistliku aja jooksul või õigusteenuse lepingus

kokkulepitud tähtpäevaks ning hoidub kliendile põhjendamatute kulutuste tekitamisest. Sama sätte 4. lõike kohaselt peab advokaat klienti regulaarselt teavitama ülesande täitmisega seonduvatest asjaoludest ning vastama kliendi järelepärimistele asjakohaselt ja õigeaegselt, võimalusel pöördumises kasutatud keeles. Aukohtule esitatud materjalidest nähtuvalt viibis advokaat pikalt töölt eemal, mille ajal ei olnud tal võimalik oma tööülesandeid täita. Aukohus kuulas advokaadi ära ning juhtis advokaadi tähelepanu, et töö peab olema nii korraldatud, et kui advokaadil ei ole võimalik mingil perioodil oma tööülesandeid täita, ei jääks klient ilma õigusabita. Advokaadi kinnitusele on büroosiseselt seda probleemi arutatud ning võetud tarvitusele meetmed, et sellised olukorrad tulevikus ei korduks. Kuivõrd advokaat sai eksimusest aru, kahetses ning büroos on kasutusele võetud meetmed analoogsete probleemide vältimiseks, ei pidanud aukohus vajalikuks advokaati sellel korral karistada.

ÜLEVADE EESTI ADVOKATUURI EETIKA- JA METOODIKAKOMISJONI TEGEVUSEST 2016. AASTAL

Eetika- ja metoodikakomisjoni esimeheks oli 2016. a Martin Tamme ja liikmeteks Pirkko-Liis Harkmaa, Kaupo Lepasepp, Mari Männiko, Elmar Muna, Tõnis Tamme, Aare Tark. Omal soovil kutsuti komisjonist 22.03.2016 tagasi Kaupo Lepasepp ja Toomas Vaher. Komisjoniga liitus uue liikmena Andres Simson.

Eetika- ja metoodikakomisjoni põhifookuses olid 2016. a kutsetegevuse ja -eetikaga seotud koolitused, juriidilise isiku juhtorganisse kuulumise ja osaluse omamise korra ning kohtumenetluse parima praktika edendamise suuniste vastuvõtmine ja rakendamine.

08.01.2016 ja 01.07.2016 toimusid juba traditsiooniks saanud eetikakoolitused eksamiks valmistujatele, 22.04.2016 tankismi ja rahapesu vältimise koolitus seoses juriidilise isiku juhtorganisse kuulumise ja osaluse omamise korra jõustumisega 12.01.2016.

Kohtumenetluse parima praktika suuniste osas toimusid 2016. a tutvustavad koolitused, suuniste lõppredaktsiooni koostamine ning tsiviilkohtumenetluses soovituslike menetlusdokumentide vormide väljatöötamine. Suunised avalikustati 20.12.2016 ning Harju Maakohtu tööpiirkonna kohtunikud prokurörid ja advokaadid on kutsutud üles neid järgima ja rakendama alates 01.01.2017.

Lisaks eelnimetatule tegeles eetika- ja metoodikakomisjon 2016. a järgmiste üksikküsimustega:

- emeriitadvokaadi statuudi väljatöötamine koostöös juhatusega;
- juhendite ja kordade muudatused seoses 14.03.2016 advokatuuriseaduse muudatustega (advokaadibüroo pidamise juhend; advokaadi ja advokaadiühingu reklaami juhend; advokaadibüroode kontrollimise juhend; Eesti Advokatuuri täiendusõppe alused ja kord; õigusteenuse osutamise kord seoses kliendi huvides juriidilise isiku juhtorganisse kuulumise ja osaluse omamisega);
- advokatuuriseaduse võimalikud muudatused seoses kuriteos süüdimõistetud advokaadi väljaarvamisega advokatuurist ning seoses kustunud karistusega isikute vastuvõtmisega advokatuuri;
- kriminaalmenetluse aluse advokaadi aktiivse kaitse raames tekkinud tõendus- teabe kasutamine;
- advokaadibüroo pidamine seltsingu poolt, milles on seltsinglasteks omakorda advokaadibürood;
- isikuliste tõendiallikate ettevalmistamise piirid;
- eestkostetasutuse õigused eestkostele eelnenud perioodil osutatud õigusteenuse sisu osas informatsiooni saamiseks;
- juriidilise isiku juhtorganisse kuulumise ja osaluse omamise korra täiendamine seoses pilveteenustega;
- osalemine advokatuuri arengukava koostamise töögrupis.

ÜLEVAADE EESTI ADVOKATUURI PÕHIÕIGUSTE KOMISJONI TEGEVUSEST 2016. AASTAL

Põhiõiguste komisjon tegutses aruandeperioodil järgmises koosseisus: Aivar Pilv – komisjoni esimees, Sille Allikmets, Leon Glikman, Allar Jõks, Rait Kaarma, Vahur Kivistik, Urmas Kukk, Maarja Kärson, Heidi Rajamäe-Parik.

Põhiõiguste komisjon (edaspidi ka PÕK) lähtus 2016. a töökorralduses, sisuliste küsimuste arutamisel ja seisukohtade kujundamisel Eesti Advokatuuri juhatuse poolt edastatud seisukohtadest ja ettepanekutest. Seejuures arutas PÕK ka komisjoni enda poolt oluliseks peetud küsimusi ja arenguid nii õigusloomes kui ka Eesti õigussüsteemis, sh ka kohtupraktikas tähelepanu väärivaid menetluspõhimõtteid.

PÕK püüdis ka möödunud aruandeperioodil keskenduda eelkõige komisjoni tegevuse põhieesmärkidega seotud probleemide analüüsile ning mitte dubleerida teiste advokatuuri komisjonide tööd nende pädevusse kuuluvates küsimustes.

Põhiõiguste komisjoni olulisemad toimingud aruandeperioodil olid järgmised:

- PÕK andis 26. jaanuaril 2016. a arvamuse justiitsministri 5. augusti 2011. a määruse nr 40 „Kaitsjast loobumise taotluse näidisvormi kehtestamine“ muutmise määruse eelnõu kohta.
- PÕK esitas 26. jaanuaril 2016. a Eesti Advokatuuri juhatusele arvamuse advokaadi suhtes tehtud süüdimõistva kohtuotsuse alusel advokatuuri diskretsiooni kohta advokaadi advokatuurist välja heitmise kohta. PÕK leidis, et konkreetse kaasuse puhul esinevad sedavõrd erandlikud asjaolud, et advokaadi advokatuurist väljaarvamise küsimuse haldusmenetlus tuleks peatada kuni EIK poolt asjas otsuse tegemiseni.
- PÕK andis 16. märtsil 2016. a toetava arvamuse psühhiaatrilise ravi seaduse ja sellega kaasnevate õigusaktide muutmise seaduse eelnõule. Samuti andis komisjon toetava arvamuse karistusseadustiku muutmise eelnõule, mis konkretiseeris ja täpsustas blanketseid süütekoosseise.
- PÕK andis 21. märtsil 2016. a Eesti Advokatuuri juhatusele arvamuse seoses advokaat X suhtes toimuva aukohtumenetlusega. advokatuuri kantselei tuvastas riigi õigusabi tasu ja kulude väljamaksmise taotluse asjaolude kontrollimisel, et advokaadi tegevuses võivad ilmneda distsiplinaarsüüteo tunnused. Kokkuvõtvalt asus PÕK seisukohale, et RÕS § 21 lg 3 on põhiseadusega vastuolus ning tasude ja kulude korra p 37¹ tasumäära piirang on ebaproportsionaalne ja ebamõistlik. Viidatud regulatsioonid ei vasta advokaadi kutsetegevusele esitatavate elementaarsete nõuete täitmiseks vajalike tingimuste tagamise põhimõttele ning on seetõttu vastuolus põhiseadusega.
- 14. aprillil 2016. a toimus PÕK-i ettepanekul komisjoni liikmete kohtumine

Eesti Advokatuuri juhatusega ning arutusel olid küsimused, mis tulenevad otseselt RÕA kehtivast regulatsioonist, praktikas kerkinud küsimustest ning riigi õigusabi ebapiisavast rahastamisest riigi poolt.

- PÕK andis 26. augustil 2016. a Eesti Advokatuuri juhatusele arvamuse RÕS ja KrMS muutmise seaduse eelnõu kohta. Komisjon asus seisukohale, et nimetatud seaduste muutmise eelnõuga kavandatavad muudatused riivavad oluliselt isikute põhiõigusi ning ei taga kriminaalmenetluses igakülget ja piisavat kaitseõigust.
- PÕK arutas 14. septembril 2016. a toimunud komisjoni istungil karistus-seadustiku ja teiste seaduste muutmise (nn „suhtumise karmistamine joores juhtimise suhtes“) eelnõu põhiõiguste riive aspektist ja andis juhatusele oma arvamuse. Komisjon märkis, et põhiseaduse § 11 kohaselt õigusi ja vabadusi tohib piirata ainult kooskõlas põhiseadusega. Need piirangud peavad olema demokraatlikus ühiskonnas vajalikud ega tohi moonutada piiratavate õiguste ja vabaduste olemust. PÕK ei toetanud eelnõus välja pakutud nn „kohustusliku vangistuse“ kohaldamist joores juhtimise eest ning pidas vajalikuks rõhutada, et nii nagu kõikide teiste süütegude puhul tuleks ka joores juhtimise eest süü hindamine ja karistuse mõistmine jätta kohtute pädevusse.
- PÕK andis 21. septembril 2016. a arvamuse karistus-seadustiku muutmise ja sellega seondvalt teiste seaduste muutmise seaduse (suhtumise karmistamine sõiduki joores juhtimisse) eelnõu kohta. Komisjon oli seisukohal, et eelnõuga kavandatavad mõningad muudatused riivavad isikute põhiõigusi ebaproportsionaalselt ning ei ole kooskõlas põhiõigustega.
- PÕK andis 25. oktoobril 2016. a arvamuse kriminaalmenetluse seadustiku ja riigisaladuse ning salastatud välisteabe seaduse muutmise seaduse eelnõu kohta. Komisjon asus seisukohale, et sedavõrd olulise seaduse nagu kriminaalmenetluse seadustik kaasajastamine (revisjon) peab toimuma terviklikult ja süsteemselt, mitte üksikute sätete täiendamise või muutmise kaudu. Sellest tulenevalt ei pidanud PÕK õigeks toetada üksikute KrMS sätete muutmist eelnõus esitatud kujul olukorras, kus Justiitsministeeriumi poolt moodustatud töörühm on samal ajal kõnesoleva seaduse osas läbi viimas mahukat revisjoni.
- 15. novembril 2016. a esindas PÕK-i esimees vandeadvokaat Aivar Pilv Eesti Advokatuuri Riigikogu õiguskomisjonis eespool viidatud kriminaalmenetluse seadustiku ja riigisaladuse ning salastatud välisteabe seaduse muutmise seaduse eelnõu kohta toimunud arutelul.
- PÕK andis 7. detsembril 2016. a arvamuse tulumaksuseaduse ja sotsiaalmaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu 302 kohta. Eelnõu kohaselt edastatakse maksuhaldurile informatsioon kõikide aastatel 2015-2021 väljastatud haiguslehtede kohta isikustatult. PÕK asus seisukohale, et selliste andmete edastamine MTA-le on ebaproportsionaalne ja seetõttu mitte ainult riivab, vaid ka rikub isikute privaatsusõigust. Töötajate tervisele avaldava mõju järelehindamise aruande koostamise kohustus peaks PÕK-i arvates jääma vastavat valdkonda kureeriva ministeeriumi ehk Sotsiaalministeeriumi pädevusse.

ÜLEVAADE EESTI ADVOKATUURI RIIGI ÕIGUSABI KOMISJONI TEGEVUSEST 2016. AASTAL

Riigi õigusabi komisjoni liikmete seast astusid 2016. a välja Urmas Simon ja Kaupo Lepasepp. Uuteks liikmeteks nimetas Eesti Advokatuuri juhatus Keijo Lindebergi, Eva Tibari ja Anti Aasmaa. Muutus ka komisjoni esimees ning seda juhib Anti Aasmaa.

Kesksemad teemad, mida arutati, olid riigi õigusabi uue kontseptsiooni võimalik kehtestamine, riigi õigusabi tasustamine, advokaatide ja erinevate Eesti Advokatuuri organite pöördumised seisukohtade saamiseks. Samuti on komisjon olnud oma jõu ja nõuga abiks igapäevases töös ka Eesti Advokatuuris vastavas valdkonnas tegelevatele juristidele keerulisemate küsimuste lahendamisel ja seisukohtade kujundamisel.

Kokkuvõtvalt oleks mõistlik valikuliselt ka mõningaid teemasid, mis eelduslikult omavad tähendust ka tulevikus komisjoni töös ja laiemates diskussioonides, siinkohal käsitleda.

I

Viimastel aastatel on advokaatide arv küll Eesti Advokatuuris oluliselt tõusnud, kuid samas proportsioonis ei ole tõusnud riigi õigusabi osutavate advokaatide arv. Noored advokaadid võiksid osutada riigi õigusabi palju ulatuslikumalt kui seda käesoleval ajal tehakse. Tuleb märkida, et tihti peale just riigi õigusabi osutades on võimalik sattuda tegelema tõeliselt harukordsete kaasustega ning läbi pretsedentide loomise arendada edasi Eesti õigussüsteemi. Tunnustatud juristide poolt on väljendatud ka seisukohti, et alustavatele advokaatidele võiks taas kehtestada kohustuslikus korras mingis ulatuses riigi õigusabi osutamise. Ei saa välistada, et kas ja kuidas seda rakendada on järgnevate aastate diskussioonide teema.

II

Mõistlik ei ole pikalt peatuda riigi õigusabi tasustamise alarahastusel. Sellele on Eesti Advokatuur aastaid tähelepanu juhtinud ning nimetatud teema käsitlemine täidaks edukalt kogu aastaraamatu mahu. Aasta jooksul on olnud ka advokaatide pöördumisi, mis kohati on äärmuslikult emotsionaalsed ning soovivad, et Eesti Advokatuur muunduks sisuliselt ametiühinguks ning hakkaks ennekõike nimetatud organisatsioonidele omastest tegevusviisidest lähtuma. Teadaolevalt ei ole ühegi huvigrupi, kelle sissetulekud sõltuvad otseselt või kaudselt riigi eelarve või avaliku sektori eraldistest, valdav osa liikmetest rahul oma töötasuga. Näidetena võib tuua nii politseinikke, õpetajaid kui ka meditsiiniõdesid. Nimetatud ametite esindajate puhul räägitakse erialavaliku puhul tihti ka missioonitundest. Teadaolevalt ei ole siiski ükski riigi õigusabi osutav advokaat avalikult väljendanud, et ta on valinud oma ameti ja selles tegevusvaldkonna missioonitundest, kuid loodetavasti lähtutakse sellest vähemalt osaliselt siiski sisimas. Demo-

kraatliku ühiskonna toimimisel ei ole advokaatidel mingilgi määral vähemtähtsam roll kui eelpool mainitud ametite esindajatel. Oleks äärmiselt kurb kui riigi õigusabi osutavast advokaadist kujuneks välja kuvand kui ameti esindajast, kelle iga vähegi tööga puutumuses olev pisiliigutus peaks olema minuti pealt rahalise mõõtmega. Osundatu on siinkohal väljendatud ennekõike toimuva diskussiooni tasakaalustamise eesmärgil ning ei väära mõistagi tõsiasja, et riigi õigusabi tasu on ebamõistlikult madal.

III

Enneolematult palju on aasta jooksul Riigikohtu praktikas leidnud käsitlemist ka riigi õigusabi tasu temaatika. Riigikohtu üldkogu 26. aprilli 2016. a otsusega asjas nr 3-2-1-40-15 tunnistati põhiseadusvastaseks nii RÕS § 21 lg 3 laused 1–3 kui ka Eesti Advokatuuri kehtestatud tasude ja kulude korrad. Riigikohtu kriminaalkolleegiumi 30.05.2016. a otsusega asjas nr 3-1-1-33-16 leiti, et põhjendatud on vähendada ka juba riigi õigusabi osutatavatele advokaatidele väljamakstud kuluhüvitisi. Kuni 1. augustil 2016 jõustunud RÕS § 38¹ valitses advokaatidele sõiduauto kasutamise kulude hüvitamisel kohtupraktikas segadus, kus seisukohad varieerusid nii erinevate kohtumajade kui ka neis tegutsevate kohtunike lõikes. Hüvitati kilomeetri eest nii 0,08 senti, 0,13 senti, 0,20 senti kui ka varem kehtinud 0,30 senti. 18. november 2016 tegi Riigikohus otsuse asjas nr 3-1-1-89-16 kus leidis, et enne 1. augustit 2016. a advokaatidele hüvitatud sõidukuludest on alus süüdimõistetutelt välja mõista üksnes 0,08 senti kilomeetri kohta. Nimetatud argumendile on mõistlik tugineda ka riigi õigusabi osutavate advokaatide poolt võimalikes tulevastes korralistes kaebustes, kuna Riigikohus osundatud asjas leidis ka, et esineb alus advokaadile makstava tasu vähendamiseks kui ta vastavale õiguslikule olukorrale jätab reageerimata. Asi päädis lõpuks Riigikohtu 20. jaanuaril 2017. a tehtud otsustega asjades nr 3-1-2-2-16 ja 3-1-2-3-16, kus teistmismenetluste raames uuendati kriminaalmenetlus riigi õigusabi tasu ja kulude menetluskulu hulka arvamist ja hüvitamist puudutavas osas ning vähendati ülaltoodud põhimõtetele tuginedes süüdimõistetutelt aastate eest välja mõistetud menetluskulusid. Seeläbi saab järeldada, et alates 26. aprillist 2016. a tekkis põhimõtteliselt kõigil isikutel, kellelt on alates 2010. a riigi õigusabi osutamisega seotud vastav kuluhüvitis välja mõistetud, õigus nimetatud otsustused teistida ja saavutada riigi kasuks välja mõistetud summade vähendamine. Mõistagi oleks ulatuslikult selline tegevus võinud olulises osas halvata Riigikohtu kriminaalkolleegiumi tegevuse, kuid teistmistähtaja jooksul jõudis menetlusse neist eelduslikult tuhandetest potentsiaalsetest asjadest üksnes kaks. Ülalviidatud kohtuasjad näitlikustavad ilmekalt, milline segadus võib tuleneda seadusandja poolt ebakorrekse ja järelemõtlematu õigusliku regulatsiooni kehtestamisest veel aastaid hiljem. Käesoleval juhul mõjutas see ka riigi õigusabi osutavaid advokaate.

ÜLEVAADE EESTI ADVOKATUURI KONKURENTSIÕIGUSE KOMISJONI TEGEVUSEST 2016. AASTAL

Eesti Advokatuuri konkurentsioiguse komisjon (edaspidi: komisjon) loodi 27. jaanuaril 2015. 2016. aastal osalesid komisjoni tegevuses järgmised vandeadvokaadid (liikmed): Risto Rüütel (esimees), Triinu Järviste, Elo Tamm, Rene Frolov, Tanel Kalas, Margus Reiland, Piibe Lehtsaar, Mariana Hagström ja Martin Männik.

1. Istungid

Komisjoni liikmete osalusel toimus 2016. aastal kaks istungit.

Esimene komisjoni istung toimus 1. märtsil 2016 ja teine 12. augustil 2016. Mõlema istungi korraldamise eesmärgiks oli arutada konkurentsioiguse rikkumisega tekitatud kahjude hüvitamise direktiivi ülevõtmisega seonduvat. Kuna kõnealuse direktiivi ülevõtmiseks koostatud seaduseelnõu oli väga mahukas, siis esimesel istungil kooskõlastati omavahel ära põhilised seisukohad eelnõule, lepiti kokku eelnõudokumendi läbitöötamise ajakavas ja seisukoha koostamise tööjaotuses. Teisel istungil arutati täiendavate seisukohtade koostamist seonduvalt Justiitsministeeriumi poolt täiendatud eelnõuga.

2. Advokatuuri nimel esitatud arvamused

Komisjon esitas 2016. aasta jooksul advokatuuri nimel kolm arvamust. 26. aprillil 2016 ja 1. septembril 2016 esitas komisjon Justiitsministeeriumile arvamused seoses Justiitsministeeriumi poolt väljatöötatud seaduseelnõuga, mis puudutas direktiivi 2014/104/EL harmoniseerimist. Komisjon koostas eelnõudokumendile põhjalikud seisukohad ning omapoolsed muudatusettepanekud. Komisjoni seisukohtade kokkupanekus osalesid järgmised komisjoni liikmed: Risto Rüütel, Margus Reiland, Triinu Järviste, Elo Tamm, Mariana Hagström, Piibe Lehtsaar, Rene Frolov ja Tanel Kalas.

21. oktoobril 2016 edastati Rahandusministeeriumile komisjoni seisukohad seoses konkurentsiseaduse muutmise eelnõu väljatöötamiskavatsusega, mis puudutas ebaseadusliku riigiabi tagasinõudeid. Kokkuvõtvalt oli komisjon eelnõu osas seisukohal, et see reguleeris ebaseadusliku riigiabi tagasinõudmisega seonduvat pinnapealselt ja lünklikult. Seisukohtade omavaheline kooskõlastamine toimus komisjoni liikmete vahel e-kirja teel. Kirjalikud seisukohad panid kokku Risto Rüütel, Triinu Järviste ja Margus Reiland.

3. Komisjoni tegevus 2017. aastal

2017. aastal jätkab komisjon komisjoni tegevusvaldkonda puudutavates küsimustes arvamuste andmist ning vastavalt vajadusele advokatuuri juhatuse nõustamist ja abistamist.

ÜLEVAADE EESTI ADVOKATUURI ÄRIÕIGUSE KOMISJONI TEGEVUSEST 2016. AASTAL

Komisjoni kuuluvad: Karin Madisson, Kaarel Tammar, Sven Papp, Annika Vait, Heleri Tammiste, Peeter Kutman, Piret Jesse ja Leonid Tolstov. Komisjoni liikmed on kõik osalenud aktiivselt ja konstruktiivselt komisjoni töös. Komisjoni regulaarsed istungid toimusid neli korda aastas. Komisjoni protokollid ja esitatud seisukohad on tutvumiseks esitatud advokatuuri siseveebis.

Komisjon osales Justiitsministeeriumi poolt algatatud ühinguõiguse revisjonis, kus advokatuuri esindajana osalevad revisjonikomisjoni põhiliikmena Karin Madisson ja asendusliikmena Heleri Tammiste. Kuna tegemist on väga suuremahulise ja pikaajalise reformiga, siis on esimehe palvel saadetud 17.11.2016 üleskutse kõigile advokatuuri liikmetele teavitada probleemidest ja ettepanekutest ühinguõiguse osas. Revisjoni käigus on võetud kaalumisele ka ettepanekuid, mida komisjon on juba eelnevatel aastatel teinud (nt võimalus teha registrikannet kindlal kuupäeval, võimalus teha ettevõtjatel teatud registrikandeid ilma äriregistripoolse menetluseta, võimalus broneerida äri-nime, kaotada vastuolud mudelpõhikirjast jne).

Komisjon on 2016. aasta jooksul andnud arvamusi ja seisukohti järgmistes küsimustes:

- 1) 28. jaanuaril esitati arvamused ja ettepanekud Rahandusministeeriumile seoses Eesti väärtpaberite keskregistri seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõule pandikirjade seaduse eelnõu väljatöötamiskavatsuse osas. Oma arvamuses edastas komisjon ministeeriumile järgmised ettepanekud: (1) kaaluda võimalust, et pandikirjade emiteerimiseks oleksid õigustatud üksnes pangad ja (2) kaaluda ka EVKS-i muutmist selliselt, et kohustuslikus korras registreerimisele kuuluvate õiguste ja kohustuste hulka lisatakse eraldiseisvalt ka pandikirjad. Arvamuse allkirjastajad: Sven Papp ja Karin Madisson.
- 2) 3. veebruaril esitas komisjon vastuses Justiitsministeeriumile näiteid ja praktilisi probleeme seoses ühingute piiriülese liikumisega Euroopa Liidus. Samuti esitati ettepanekuid liikumise efektiivsemaks muutmiseks. Arvamuse allkirjastaja: Karin Madisson.
- 3) 21. mail esitati Justiitsministeeriumile oma seisukohad äriseadustiku ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (nn e-residentsuse eelnõu) kohta. Oma seisukohas toetab komisjon üldiselt e-residentsuse ideed ja äriühingu juhatuse Eestis asumise nõude kaotamise eesmärki. Siiski esitas komisjon ka mitmeid omapoolseid ettepanekuid eelnõu suhtes (juhatuse asukoha määratlus registris, ühingu aadressi tõendava dokumendi esitamine, kohtualluvuse ja välismaa õiguse kohaldamise problemaatika, teavitustöö jne). Arvamuse allkirjastajad: Annika Vait ja Karin Madisson.
- 4) 22. septembril pöördus komisjon Justiitsministeeriumi poole ettepanekuga muuta justiitsministri määrust nr 97, mis puudutab välisriigi ametiisikute loetelu, kelle tõestatud volikiri on võrdne Eesti notari tõestatud volikirjaga. Eelkõige leiab

komisjon, et määruses loetletud riikide valim on ebamõistlikult väike ja põhjendamata. Seetõttu tegi komisjon ettepaneku kaaluda volikirjade tõestamisnõude leevendamist. Arvamuse allkirjastaja: Karin Madisson.

- 5) 8. novembril esitas komisjon vastusena Rahandusministeeriumile arvamuse Eesti väärtpaberite keskregistri seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõule. Komisjon toetab üldjoontes eelnõuga seatud eesmärgi. Arvamus tegi komisjon ettepaneku kaaluda võimalusi väärtpaberikontode lihtsustatud avamiseks ning toonitas probleeme, mis on tekkinud seoses välismaistele isikutele väärtpaberikontode avamisega. Arvamuse allkirjastajad: Peeter Kutman ja Karin Madisson.
- 6) 11. novembril esitas komisjon Justiitsministeeriumile täiendava arvamuse e-residentsuse eelnõu märkuste tabeli kohta. Arvamuse allkirjastajad: Annika Vait ja Karin Madisson.
- 7) 15. novembril esitas komisjon arvamuse TsÜS § 157 muutmise seaduse väljatöötamiskavatsuse kohta. Komisjon ei toetanud aegumistähtaegade regulatsiooni muutmist. Arvamuse allkirjastajad: Leonid Tolstov ja Karin Madisson.
- 8) 19. detsembril saadeti märgukiri majandus- ja taristuministri ning ettevõtlus- ja infotehnoloogiaministrile, milles juhiti tähelepanu sellele, et Justiitsministeerium ei saanud kaaluda ega arvestada (komisjoni) viimaseid ettepanekuid seoses e-residentsuse programmiga ning paluti neid võtta arvesse seaduse menetlemise käigus Riigikogus. Märgukirja allkirjastajad: Annika Vait ja Karin Madisson.

ÜLEVAADE EESTI ADVOKATUURI PEREKONNAÕIGUSE KOMISJONI TEGEVUSEST 2016. AASTAL

Advokatuuri perekonnaõiguse komisjoni kuulusid 2016. aastal järgmised advokaadid: Ene Ahas, Helen Tomberg, Senny Pello, Helen Hääl, Eha Lillsaar, Li Uiga ja esimesel poolaastal Katrin Orav, teisel poolaastal Katrin Orava asemel Karina Lõhmus-Ein. Komisjoni esimeheks oli esimesel poolaastal Katrin Orav ja teisel poolaastal Ene Ahas.

2016. aastal tegeles komisjon põhiliselt nelja alljärgneva projektiga:

1. Perekonnaõiguslane seminaride sari „Samal poolel – lapse poolel“

Komisjon jätkas 2016. aastal koostööd MTÜ-ga Lastekaitse Liit, Tallinna Ülikooli Sotsiaaltöö Instituudi, Notarite Kojaga ning koostööpartnerite koosseisu lisandus Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koda. Viidi läbi lastekaitsetöötajatele ja lastekaitsetöötaja ülesandeid täitvatele sotsiaaltöötajatele suunatud tasuta perekonnaõiguslaseid seminare, mille eesmärgiks oli tõsta lastega töötavate spetsialistide kvaliteeti esmatasandi nõustamisel ja kohtumenetlustes. Ühtsed arusaamad sisu mõistmiseks ja lahendusteks lapse huvidest lähtuvalt tagavad paremad eeldused koostööks erinevate osapoolte vahel ja suurema teadlikkuse kohalikul tasandil.

7. juunil 2016 toimunud seminaril keskenduti rahvusvahelisele elemendile hooldusõiguse vaidlustes. 8. detsembril oli seminari alateemaks lapse õigus olla ära kuulatud. Kogunes üle 100 lastekaitsetöötaja üle Eesti. Ühtlasi tutvustati seminaril MTÜ Lastekaitse Liit eestvedamisel eesti keelde tõlgitud ÜRO Lapse Õiguste Komitee üldkommentaari nr 12, mis avab – lapse õigus olla ära kuulatud – tähenduse. Komisjon jätkab koostööd ka 2017. aastal.

2. „Hea nõu lastega peredele“

Advokatuuri ja MTÜ Lastekaitse Liit ühisprojekti „**Hea nõu lastega peredele**“ raames andsid 2016. aastal tasuta õigusabi järgmised komisjoni liikmed: Helen Tomberg, Senny Pello, Helen Hääl, Ene Ahas ja Katrin Orav. Kokku on projekti raames nõustatud üle 1200 abivajaja. Alates 2016. aastast toimuvad nõustamised lisaks Tallinnale ja Hiiumaale ka Skype'i teel Sillamäel. Komisjoni liikmed jätkavad tasuta õigusabi andmist ka 2017. aastal.

3. Perekonnaõiguslaste artiklite avaldamine veebiajakirjas Märka Last ja ajakirjas Pere ja Kodu

Artiklid tõlgitakse ja avaldatakse ka vene keeles. 2015. aasta sügisest ilmub advokatuurile lastega perede juriidilise nõustamise rubriik ajakirjas Pere ja Kodu.

4. Laste esindamine riigi õigusabi korras

2015. a advokaatide seas läbiviidud küsitlusest selgus, et osade advokaatide hinnangul oleks abi soovituslikust juhendist, mis aitaks nii neid advokaate, kes alles alustavad laste esindajatena tegutsemist, kui ka neid advokaate, kes juba pikemalt seda tööd teevad, eelkõige praktika ühtlustamiseks. Sama seisukohta juhendi vajalikkuses on avaldanud ka MTÜ Lastekaitse Liit. Komisjon alustas juhendi välja töötamisega.

ÜLEVAADE EESTI ADVOKATUURI TÖÖÕIGUSE KOMISJONI TEGEVUSEST 2016. AASTAL

Advokatuuri tööõiguse komisjoni kuulusid 2016. a järgmised vandeadvokaadid: Anne Värvimann (esimees), Indrek Ergma, Karina Paatsi, Katrin Sarap, Kristi Sild, Ljudmila Tamar, Rando Maisvee, Senny Pello ja Triinu Hiob.

Komisjoni põhitegevused

Tööõiguse komisjoni põhitegevused 2016. aastal olid eelkõige Sotsiaalministeeriumiga koostöös töövaidluse lahendamise seaduse eelnõu täiendamine ning ettepanekute tegemine Sotsiaalministeeriumile töölepingu seaduse muutmise seaduse eelnõu osas.

Istungid ja kohtumised

Tööõiguse komisjon pidas 2016. a viis istungit. Lisaks osalesid komisjoni liikmed Anne Värvimann, Triinu Hiob, Katrin Sarap ja Rando Maisvee Sotsiaalministeeriumis peetud kolmel kohtumisel, millel arutati töövaidluse lahendamise seaduse eelnõu küsimusi, Eesti Kaubandus- ja Tööstuskoja ettepanekuid tööaja regulatsiooni osas, töövõime reformi, lähetatud töötajate regulatsiooni sätteid ning muid tööõiguse teemasid.

Komisjoni tegevused seadusandluse osas

Tööõiguse komisjon esitas Sotsiaalministeeriumile ettepanekud töölepingu seaduse muutmise seaduse eelnõu ja töövaidluse lahendamise seaduse eelnõu täiendamise osas. Komisjoni poolt tehtud ettepanekutest enamused sätestati eelnimetatud eelnõudes. Lisaks andis tööõiguse komisjon Euroopa Komisjonile tagasisidet Euroopa sotsiaalõiguste samba konsulteerimise käigus küsitluse vormis.

Komisjon analüüsis tervise- ja tööministri 07.09.2015. a määruse nr 39 „Töövõime hindamise taotlusele kantavate andmete loetelu, töövõime hindamise tingimused ja töövõimet välistavate seisundite loetelu“ mõju töötaja töövõime hindamisele.

Komisjon analüüsis Eestisse lähetatud töötajate töötingimuste seaduse ning täitemenetluse seadustiku ja töölepingu seaduse muutmise seaduse eelnõusid.

Komisjon arutas komisjoni istungil Eesti Kaubandus- ja Tööstuskoja poliitikajundamise ja õigusosakonna juhataja Marko Udrasega noorte tööhõive ning töö- ja puhkeaja regulatsioonide paindlikumaks muutmist ning toetas Eesti Kaubandus- ja Tööstuskoja poolt Sotsiaalministeeriumile 01.04.2016. a esitatud ettepanekuid töö- ja puhkeaja regulatsiooni paindlikumaks muutmise osas.

2017. a jätkub komisjoni töö tööõiguslasel õigusloome suunamisel ja arendamisel nii Eesti õiguse kui ka Euroopa Liidu õiguse osas.

ÜLEVAADE EESTI ADVOKATUURI MAKSUÕIGUSE KOMISJONI TEGEVUSEST 2016. AASTAL

Maksuõiguse komisjoni liikmed määrati 06.08.2014 ning nendeks on vandeadvokaadid Elvira Tulvik, Egon Talur, Priit Raudsepp, Tuuve Tiivel, Marek Herm, Kaido Loor, Rolan Jankelevitš. Komisjoni töös on osalenud aktiivselt ka vandeadvokaat Ants Karu. Komisjoni esimees on vandeadvokaat Kaspar Lind.

Maksuõiguse komisjon on jätkanud tavapärast tegevust. 2016. a toimus neli istungit, kus arutati aktuaalseid maksuõiguse probleeme. Lisaks istungitele osalesid komisjoni liikmed kohtumisel Maksu- ja Tolliameti ja Rahandusministeeriumi ametnikega. Maksu- ja Tolliameti juhtkond tutvustas osalejatele senist tegevust varimajandusega võitlemisel ning esitles tulevikuplaane, mille eesmärk on anda maksumaksjatele õiguskindlus. Samuti teenuste loomine, et lihtsustada maksude tasumist. Samal kohtumisel toimus arutelu seoses maksukorralduse seaduse kitsaskohtadega (deklaratsioonide edasiulatav ja tagasiulatav parandamine, maksuintressi diferentseerimine, vastutusotuse aegumise küsimused). Käsitleti mitmeid probleeme, mis muuhulgas muudaksid ladusamaks ka advokaatide töö maksumenetluses (näiteks maksumenetluses kogutud dokumentide kättesaadavaks tegemine veebikeskkonnas ehk ligipääs kontrollitoimikule ilma, et materjalide väljastamist peaks eraldi iga kord taotlema, maksuhalduri tegevuste logi avaldamine).

Komisjon pöördus 2016. a Maksu- ja Tolliameti poole selgituste saamiseks seoses siduvate eelotsustega, mis puudutavad äriühingute jagunemise maksunduslikku tagajärgi. Nimelt on Maksu- ja Tolliamet avalikustanud eelotsuste kokkuvõtted, kus on majanduslikust sisust lähtuvalt asutud jagunemist tõlgendama likvideerimisena, mitte äriühingu jagunemisena. Selle tagajärjeks on maksukohustuse tekkimine. Maksu- ja Tolliamet on selgitustaotlusele vastanud, kuid komisjoni hinnangul puudub nimetatud küsimuses jätkuvalt õiguskindlus.

Komisjon jätkab oma tegevust 2017. a.

ÜLEVAADE EESTI ADVOKATUURI MAKSEJÕUETUSÕIGUSE KOMISJONI TEGEVUSEST 2016. AASTAL

Eesti Advokatuuri maksejõuetusõiguse komisjoni eesmärgiks on advokatuuri orga-
nite ning liikmete abistamine ja nõustamine maksejõuetusõiguse õigusloome ja -prak-
tikaga seonduvates küsimustes, vastava seadusandluse ja õiguspraktika analüüsimine
ja muudatusettepanekute koostamine. Komisjon võib avaldada arvamust ka muudes
õigusloomet või -praktikat puudutavates küsimustes. Komisjon juhindub oma tegevu-
ses komisjoni töökorrast.

Komisjoni koosseis on 9-liikmeline: Jüri Sirel (esimees), Maire Arm, Magnus Braun,
Terje Eipre, Kersti Kägi, Andrias Palmits, Siret Siilbek, Üllar Talviste ja Veikko Too-
mere. Komisjoni koosseisus 2016. aastal muutusi ei toimunud.

2016. aastal kogunes komisjon istungitele neljal korral, kuid täiendavalt arutati ja
otsustati mitmeid aktuaalseid küsimusi ka ilma istungeid pidamata e-posti teel ning
Eesti Advokatuuri poolt korraldatud koosviibimiste raames.

Olulisematest küsimustest tegeles komisjon 2016. aastal kokkuvõtlikult järgmisega.

- 1) Ettepanekute esitamine maksejõuetusõiguse revisjoni lähteülesande projekti
kohta

Justiitsministeerium edastas veebruaris 2016 komisjonile arvamuste ja ettepanekute
esitamiseks maksejõuetusõiguse revisjoni lähteülesande projekti (edaspidi lähteüles-
anne). Komisjon töötas välja ja esitas lähteülesande kohta oma arvamuse, pidades
muu hulgas vajalikuks esile tuua vajaduse võimaldada vandeadvokaatidel tegutseda
pankrotihalduritena ilma Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Kotta kuulumata, juhtis
tähelepanu pankrotimenetlustega seonduva infovahetuse parandamiseks kavandatava
platvormi võimalikele murekohtadele, rõhutas pankrotihaldurite tasumäärade suuren-
damise vajadust, tõi esile erinevad pankrotiseaduse senisel rakendamisel esilekerkinud
murekohad ning taotles oma esindajate püsivat kaasamist edasise maksejõuetusõiguse
revisjoni juurde läbi Justiitsministeeriumi juurde moodustatava erikomisjoni.

- 2) Ettepanekute esitamine e-residentsuse projektist tulenevalt äriseudustiku ja
sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõule

Justiitsministeerium edastas aprillis 2016 komisjonile arvamuste ja ettepanekute aval-
damiseks äriseudustiku ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu
seoses e-residentsuse projektiga (edaspidi eelnõu). Komisjon juhtis muu hulgas tähele-
panu sellele, et eelnõu seletuskirjas ei ole välja pakutud konkreetseid lahendusi, kuidas
e-teenuste kuritegelikel eesmärkidel kasutamise seonduvaid riske maandada ning

kuidas teostada efektiivset kontrolli e-residentsust taotleivate isikute suhtes kehtida võivate ärikeeldude üle. Kontaktisiku regulatsioon on problemaatiline ning vajab täiendamist eeskätt andmete õigsuse eest vastutavate isikute kohustuste täitmise tagamisega seonduvalt. Komisjon selgitas, et Eesti majanduskeskonnas on murekohaks pankrotimenetluste raugemised ja kuritarvitused äriühingute juhtimisel. Enne Eesti ettevõtluskeskkonna avamist oluliselt laiemale kasutajaskonnale pidas komisjon vajalikuks välja töötada ja töösse rakendada konkreetseid ja tõhusad lahendused juba eksisteerivate probleemide lahendamiseks. Pankrotimenetlustes on raskusi võlgnike raamatupidamisdokumentide ülevõtmisel ja juhatuse liikmete asumisel veelgi kaugemates välisriikides süveneb nimetatud probleem veelgi. Komisjon leidis, et vähemalt E-ühingu raamatupidamise eest vastutava isiku asu- või elukoht peaks olema Eestis ning nimetatud isiku kohta tuleks teha kanne ka äriregistrisse. Kohtualluvusse puutuvalt leidis komisjon, et eelnõu soodustab foorumijahti ning suurendab ebaselge kohtualluvusega maksejõuetusmenetluste hulka. Komisjon oli selle poolt, et Eesti vajab e-residentsuse projekti elluviimist, kuid mitmetel põhjustel ei saanud komisjon eelnõu vastuvõtmist maksejõuetusõiguse aspektist toetada esitatud kujul ilma majanduskeskkonnale olulisi riske kujutavaid aspekte maandamata.

- 3) Arvamuse esitamine pankrotiseaduse muutmise seaduse eelnõu väljatöötamiskavatsusele seoses pankrotihaldurite tasu küsimusega varatute pankrotimenetluse korral ja probleemidega töötajate pankrotiavaldustega maksejõuetute tööandjate vastu

Komisjon analüüsis maksejõuetusõiguse laiema revisjoni käigus ettevalmistatud pankrotiseaduse muutmise seaduse eelnõu väljatöötamiskavatsust ja kiitis heaks kõik kolm väljapakutud viisi, mis aitaksid lahendada pankrotihaldurite tasu küsimuse varatute pankrotimenetluste korral: erireeglite ja meetodika kehtestamine juhtudeks, mil pankrotivarast ei jätku haldurile tasu maksmiseks raha; pankrotihaldurile tasu maksmise ajaline nihutamine ettepoole ja pankrotihalduritele tasu ositi maksmine; ja pankrotihaldurile tasu maksmise nihutamine pankrotimenetlusega seonduvate väljamaksete järjekorras kõige ette. Komisjon toetas ka ettepanekut, millega hõlbustataks töötajatel oma töötasuõuete esitamist ja seeläbi raha saamist Töötukassast.

- 4) Osalemine Justiitsministeeriumi juurde loodud maksejõuetusõiguse revisjoni komisjoni töös

Justiitsministeeriumi poolt algatatud maksejõuetusõiguse revisjoni raames loodi 2016. aastal maksejõuetusõiguse revisjoni töörühm ja maksejõuetusõiguse revisjoni komisjon. Töörühma ülesandeks on maksejõuetusõiguse valdkonna põhjalik analüüs ja lõpptulemusena vajaliku muudatuste rakendamiseks vastava seaduseelnõu ettevalmistamine. Komisjoni ülesandeks on maksejõuetusõiguse valdkonna praktikutena revisjoni läbiviimiseks üldiste poliitikasuuniste andmine ja laiema avalikkuse esindamine. Justiitsministeeriumi kantsleri 17. augusti 2016 käskkirjaga määrati maksejõuetusõiguse revisjoni komisjoni liikmeteks maksejõuetuse valdkonna eksperdid erinevatest organisatsioonidest, sealhulgas Eesti Advokatuurist, kohtutest, ministeeriumitest, Politsei- ja Piirivalveametist, Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Kojast, Kaubandus- ja Tööstuskojast, Eesti Pangaliidust ja mujalt. Eesti Advokatuuri esindavad komisjoni

töös põhiliikmena vandeadvokaat Jüri Sirel ja asendusliikmena vandeadvokaat Andrias Palmits. Augusti lõpus toimunud komisjoni esimesel istungil arutati peamiselt Soome (aga ka Rootsi ja Läti) eeskujul maksejõuetuste menetlemise efektiivsemaks muutmise võimalusi ning sellel eesmärgil võimaliku uue maksejõuetusinstituudi (nt „pankrotiombudsman“) loomist ja sellega seonduvaid küsimusi.

5) Üldtegevused

Seoses Justiitsministeeriumi poolt ettevalmistatava maksejõuetusõiguse laiema revisjoniga jätkab komisjon informatsiooni kogumist maksejõuetusõiguse valdkonnas valitsevate tähtsamate probleemide kohta eesmärgiga juhtida kõikidele vastavatele probleemidele tähelepanu ja neile mõistlikud lahendused välja pakkuda. Seoses muudatustetpanekute koostamisega saneerimisseadusele teeb komisjon koostööd Justiitsministeeriumi juurde loodud muudatusi väljatöötava töörühmaga. Komisjon jätkab ja hoiab aktiivset koostööd Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Kojaga ning kõigi samas valdkonnas tegutsevate teiste organisatsioonidega ja töögruppidega. Komisjon tegi aktiivselt koostööd teiste advokatuuri komisjonidega ja vastas jooksvalt ka nende poolt komisjonile esitatud valdkonnapõhistele päringutele. Komisjoni esindajad osalesid advokatuuri poolt veebruaris korraldatud strateegiakoosolekul ja andsid seeläbi oma panuse ka advokatuuri üldisi arenguid puudutavatele diskussioonidele. Komisjonil on pidev valmisolek advokatuuri organite ning liikmete abistamiseks ja nõustamiseks maksejõuetusõiguse õigusloome ja -praktikaga seonduvates küsimustes ning komisjon hoiab pidevalt silma peal kõikidel oma tegevusvaldkonnas toimuvatel olulisematel sündmustel.

ÜLEVAADE EESTI ADVOKATUURI INTELLEKTUAALSE OMANDI JA IT-ÕIGUSE KOMISJONI TEGEVUSEST 2016. AASTAL

Intellektuaalse omandi ja IT-õiguse komisjon tegutses aastal 2016 koosseisus Anneli Aab, Ants Nõmper, Ave Piik, Jaanus Kasevits, Kairi Kurisoo, Karmen Turk, Mihkel Miidla, Priit Lätt, Tambet Toomela.

1. 2016. aastal jätkas komisjon peamiselt varasematel aastatel algatatud projektidega, sealhulgas:
 - a) IT-law lab. Koostöös Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ja Tartu Ülikooliga läbiviidav innovaatiliste õiguslahenduste labor. IT-law lab'i üldisem eesmärk on tuvastada, kas ja millisel viisil kehtiv õiguskord võib takistada innovaatiliste tehnoloogiliste lahenduste väljatöötamist ja elluviimist ning leida võimalused selliste takistuste kõrvaldamiseks. Komisjoni eesmärk projektis osalemisel on anda omapoolne sisend ja panus IT-õiguse õppekava arendamise tagamaks suurema hulga IT-õiguse pädevusega juristide koolitamine, mis omakorda vähendaks advokaadibüroodes juba täna tuntavat selle valdkonna spetsialistide suurt puudust.

Peale edukat pilootprojekti 2015. aastal otsustati IT-law lab'iga 2016. aastal jätkata senisel viisil ehk anda TÜ IT-õiguse magistriõppe üliõpilastele magistrrieksami ühe osana lahendamiseks komisjoni liikmete ja MKM-i välja pakutud teemad, mis puudutavad praktikas tekkinud tehnoloogiaõigusega seonduvaid probleeme. Kõik komisjoni liikmed osalesid teemade tõstatamises ja valimises ning magistrandide tööde analüüsimises ja hindamises.

Nii komisjoni liikmed kui ka MKM ja TÜ partneritena leiavad, et tegemist on väga põneva koostööga ning seda tuleks jätkata ka edaspidi. 2017. a alguseks on planeeritud kõigi partnerite vaheline nõupidamine projekti edasise arendamise osas.

- b) Tööstusomandi alane esindamine. 03.07.2014 tegi komisjon Justiitsministeeriumile „Ettepaneku õigusaktide muutmiseks seoses õigusteenuse osutamisega tööstusomandi vallas“, mille sisuks oli muuta Eesti õigusruumi selliselt, et advokaadid saaksid osutada õigusteenust kaubamärgi, disaini ja tööstuslahendi valdkonnas.

Justiitsministeeriumi esindajate põhimõtteline seisukoht oli, et vandeadvokaatide esindusõigust kõnealusel valdkonnas tuleks laiendada. Justiitsministeeriumi juures tegutseva intellektuaalse omandi seadustiku eelnõu väljatöötamise kodifitseerimiskomisjoni (tööstusomand) 27.08.2014 koosolekul otsus-

tati aga, et vandeadvokaat võiks vabaneda patendivoliniiku juures stažeerimise nõudest, kui ta on omandanud umbes 2-aastase tööstusomandi alase töö kogemuse valdkonnas, milles kutset taotleb (kaubamärk, disain, geograafiline tähis) ja põhistab seda (tööde nimekiri). Seejärel lubatakse eksamil ja võib omandada patendivoliniiku kutse.

Vastavalt koosoleku protokollile oli peamiseks murekohaks sellise otsuse tegemisel asjaolu, et advokaatidel ei ole intellektuaalomandi alast teadmiste kontrolli advokatuuri eksamil.

Eeltoodust tulenevalt tegeles komisjon 2015. aastal koostöös kutsesobivuskomisjoni ja advokatuuri juhatusega advokatuuri eksami korra muutmisega selliselt, et eksam hõlmaks ka intellektuaalse omandi valdkonda. Kordamisküsimused hõlmavad alates 2015. a juulist ka intellektuaalse omandi alaseid küsimusi. Sellest tulenevalt teavitas komisjon 2016. a märtsis Justiitsministeeriumi, et peamine tõstatatud takistus advokaatidele esindusõiguse andmiseks on kõrvaldatud ning enam ei ole põhjust vandeadvokaadi täiendavaks eksamineerimiseks patendivoliniiku eksami käigus nagu pandi ette tööstusomandi komisjoni poolt.

17.10.2016 esitas komisjon Justiitsministeeriumile korduva ettepaneku õigusaktide muutmiseks seoses õigusteenuse osutamiseiga tööstusomandi vallas.

Komisjoni esindajad koos advokatuuri kantsleriga kohtusid 31.10.2016 Justiitsministeeriumi esindajaga kõnealusel teemal. Ministeerium tegi advokatuurile ettepaneku (mida kinnitas oma 14.11.2016 komisjonile saadetud vastuses) kaaluda võimaliku lahendusena muudatust, mille kohaselt tänased patendivoliniikud saaksid advokatuuri liikmeteks ning sellega seondult avataks vandeadvokaatidele võimalus tegutseda tööstusomandi kaitse valdkonnas õigusteenuse osutamiseks.

Nimetatud ettepanek advokatuurile aktsepteeritav ei ole. Vastus põhjendustega ning ettepanekuga teema edasiseks arutamiseks on koostamisel.

2. Sarnaselt 2015. aastaga iseloomustas ka 2016. aastat Euroopa ühtse siseturu (*Digital Single Market*) initsiatiivi raames rohkete avalike konsultatsioonide algatamine ning õigusaktide projektide avaldamine Euroopa Komisjoni poolt. Komisjon kaalus erinevate aktide ja konsultatsioonide puhul vajadust ühise seisukoha esitamiseks. Komisjon esitas Justiitsministeeriumile arvamuse Euroopa Komisjoni poolt tehtud ettepanekule Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määruse kohta veebisisuteenuste piiriülese kaasaskantavuse tagamise kohta siseturul. Ülejäänud 2016. a algatuste osas ei pidanud komisjon arvamuse esitamist vajalikuks.
3. Komisjon koostas advokaadibüroodele pilveandmete teenuste ja pilveteenuste kasutamise soovitusliku juhendi, mille eesmärk on advokaadibüroodele soovitude ja juhiste andmine pilveteenuste kasutamiseiga seotud lepingute sõlmimisel.

ÕNNITLEME

Auväärseid juubilare, advokaate

Jugans Grossmann	80
Sulev Raudsepp	75
Annemarie Kunila	70
Leonid Olovjanišnikov	70
Vladimir Rogulski	70
Nikolai Rõžov	70
Natalia Suvorova	70
Talvi Vaske	70
Igor Belugin	60
Aivar Ennok	60
Mare Laur	60
Raivo Laus	60
Madis Mahlapuu	60
Otto Preem	60
Nigul Saar	60
Üllar Talviste	60
Aet Bergmann	50
Irina Gromtsev	50
Aare Kaldma	50
Henn Koduvere	50
Meelis Masso	50
Margus Mugu	50
Aivar Pihlak	50
Meelis Pirn	50
Kersti Pöld	50
Madis Päts	50
Piret Simm	50
Kaidar Sultson	50
Eva Tibar	50
Helen-Lumelille Tomberg	50
Mariann Tusti	50
Alar Urm	50
Andres Veski	50

Kauaaegseid advokaate, pensionäre:

Ellinora Mänd	90
Antonina Beloševa	75
Neeme Leok	75

TEENETEMEDALID

Andres Aavik
Jaak Oja
Üllar Talviste
Toomas Vaher

KULDMÄRGID

Oleg Gorškaljov
Tiina Mare Hiob
Liina Linsi
Ann Saar

HÓBEMÄRGID

Kalev Aavik
Piret Blankin
Carri Ginter
Tanel Kalaus
Kari-Paavo Koch
Risto Käbi
Eve Laine
Toomas Liiva
Indrek Lillo
Monica Pihlak
Alo Pormeister
Leonid Tolstov
Erki Vabamets
Anne Vissak

AUNIMETUSE AASTA ADVOKAAT LAUREAADID

Organisatsiooni ehk advokatuuri kategooria – emeriitadvokaat **Kaido Pihlakas**

Kutsetegevuse ehk nn klassikalise advokaaditöö kategooria –
vandeadvokaat **Gerli Kilusk**

Ühiskondliku- ja vabatahtliku tegevuse kategooria – vandeadvokaat **Elise Vasamäe**

ADVOKATUURI KVALITEEDIJUHTIMISE TUNNISTUS

Advokaadibüroo LMP (väljastatud 12.01.2016)

Raidla Ellex Advokaadibüroo (väljastatud 09.02.2016)

Vladimir Sadekov Advokaadibüroo (väljastatud 22.02.2016)

Advokaadibüroo Heringson GLO (väljastatud 22.03.2016)

Advokaadibüroo Jesse & Kalas (väljastatud 17.05.2016)

Advokaadibüroo Glimstedt (väljastatud 23.08.2016)

ÜLIÕPILASTÖÖDE KONKURSI LAUREAADID

Stipendiumid:

Janar Pilve

„Kohtueelses menetluses kaitsjale jälitustoimiku tutvustamise regulatsiooni kooskõla
Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooniga“

Piret Kivisaar

„Meedia mõju advokaadikutse mainele Eestis“

IN MEMORIAM

Lea Mandel
Anton Frosch

MAJANDUSAASTA ARUANNE

Nimi	EESTI ADVOKATUUR
Registrinumber	74000027
Aadress	Rävala pst 3, Tallinn 10143
Telefon	+372 662 0665
Faks	+372 662 0677
Elektronpost	advokatuur@advokatuur.ee
Interneti kodulehekülg	www.advokatuur.ee
Majandusaasta algus	01.01.2016
Majandusaasta lõpp	31.12.2016
Audiitor	Villems & Partnerid OÜ Toomas Villems
Lisatud dokumendid	Sõltumatu vandeaudiitori aruanne

Sisukord

Tegevusaruanne 2016.....	98
Bilanss	103
Tulude ja kulude aruanne	105
Rahavoogude aruanne.....	106
Netovara muutuste aruanne	107
Raamatupidamise aastaaruande lisad.....	108
Lisa 1. Raamatupidamise aastaaruande koostamisel kasutatud arvestusmeetodid ja hindamisalused	108
Lisa 2. Raha ja pangakontod.....	109
Lisa 3. Nõuded liikmete vastu	109
Lisa 4. Riigi õigusabi	109
Lisa 5. Sihtfinantseerimine riigi õigusabiks rahvusvahelise kaitse menetluses.....	111
Lisa 6. Sihtfinantseerimine arengukoostööks.....	111
Lisa 7. Muud lühiajalised nõuded.....	112
Lisa 8. Ettemaksed teenuste eest	112
Lisa 9. Immateriaalne põhivara.....	112
Lisa 10. Lühiajalised laenud.....	113
Lisa 11. Võlad osutatud riigiõigusabi eest	113
Lisa 12. Võlad töövõtjatele.....	113
Lisa 13. Maksukohustised.....	113
Lisa 14. Muud viitvõlad.....	113
Lisa 15. Sihtfinantseerimise kohustis stipendiumiteks.....	114
Lisa 16. Tulud	114
Lisa 17. Tegevuskulude sihtfinantseerimine	115
Lisa 18. Sihtfinantseeritud projektide otsesed kulud	115
Lisa 19. Mitmesugused tegevuskulud.....	116
Lisa 20. Tööjõukulud	117
Lisa 21. Toetused.....	117
Lisa 22. Muud kulud.....	117
Lisa 23. Kasutusrent	117
Lisa 24. Tehingud seotud osapooltega.....	118
Sõltumatu vandeaudiitori aruanne	119
Juhatuse allkirjad 2016. aasta majandusaasta aruandele.....	121

TEGEVUSARUANNE 2016

Sissejuhatus

Eesti Advokatuur on advokaatide omavalitsuslikel põhimõtetel tegutsev kutseühendus õigusteenuse osutamise korraldamiseks era- ja avalikes huvides ning advokaatide kutsealaste õiguste kaitsmiseks. Eesti Advokatuur on avalik-õiguslik juriidiline isik. Oma tegevuses juhindub kutseühendus seadustest, advokatuuri organite õigusaktidest ja headest tavadest, samuti Euroopa Liidu õigusaktidest, CCBE (*The Council of Bars and Law Societies of Europe*) aktidest, mh viimase poolt vastuvõetud eetikakoodeksist Euroopa advokaatidele ning Euroopa õiguskutse tuumpõhimõtete hartast.

Advokatuuri pädevuses on:

- advokatuuri vastuvõtmine ja sealt väljaarvamine;
- järelevalve advokatuuri liikmete kutsetegevuse ja kutse-eetika nõuete täitmise üle;
- järelevalve Eestis tegutsevate välisriigi advokaatide kutsetegevuse ja kutse-eetika nõuete täitmise üle;
- advokaatide täiendusõppe korraldamine;
- riigi õigusabi osutamise korraldamine ning oma liikmete kaudu riigi õigusabi osutamise tagamine;
- advokatuuri vara valitsemine;
- advokaatide muude kutseküsimuste lahendamine.

Advokatuuri struktuur

Advokatuur tegutseb oma organite kaudu. Advokatuuri organid on üldkogu, esimees, juhatus, revisjonikomisjon, aukohus ja kutsesobivuskomisjon. Advokatuuri kõrgeim organ on üldkogu, kuhu kuuluvad kõik advokatuuri liikmed.

Põhjalikum ülevaade kõigi organite tegevusest on esitatud advokatuuri 2016. aasta aastaraamatus.

Advokatuuri juhatuse otsusega on loodud ja tegutsesid ka 2016. aastal kokku kümme teemakomisjoni:

- Etika- ja metoodikakomisjon
- Põhiõiguste komisjon
- Äriõiguse komisjon
- Perekonnaõiguse komisjon
- **Riigi õigusabi komisjon**
- **Intellektuaalse omandi ja IT-õiguse komisjon**
- **Maksejõuetusõiguse komisjon**
- **Maksuõiguse komisjon**
- Tööõiguse komisjon
- Konkurentsioiguse komisjon

Põhjalikud ülevaated komisjonide tegevusest on esitatud advokatuuri 2016. aasta aastaraamatus.

Advokatuuri liikmeskond

Seisuga 31.12.2016. a oli Eesti Advokatuuris 988 liiget, neist:

- vandeadvokaate 640
- vandeadvokaadi vanemabisid 93
- vandeadvokaadi abisid 248
- assotsieerunud liikmeid 7

Seisuga 31.12.2016 oli 209 advokaati, kelle liikmesus advokatuuris oli peatatud erinevatel põhjustel (õppima asumine, suundumine avalikku teenistusse, rasedus- ja sünnituspuhkusele suundumine jm advokatuuriseaduses sätestatud alused).

Advokatuuri liikmetest oli seisuga 31.12.2016 naisi 45,84% ning mehi 54,16%.

Vanuselisel jagunes advokatuuri liikmeskond järgmiselt:

- üle 60aastased 8,6 %
- 51-60aastased 13,8 %
- 35-50aastased 48,4 %
- kuni 35aastased 29,2 %

Advokatuurist arvati välja kokku 15 advokaati (advokaadi avalduse alusel, mh seoses vanaduspensionile jäämisega jm). Advokatuurist heideti välja 2 advokaati.

14.03.2016 jõustunud advokatuuriseaduse muudatuste kohaselt võib emeriitadvokaadi nimetuse anda vanaduspensioniealiseks saanud, advokatuurist välja arvatud isikule. Emeriitadvokaadid on advokatuurist välja arvatud isikud, kes ei või osutada õigusteenust advokaadina, kuid kes emeriitadvokaadi staatuse kaudu saavad kaasa rääkida advokatuuri arengut puudutavates küsimustes. Advokatuuri kodukorra § 18 lg 7 kohaselt sätestab emeriitadvokaadi nimetuse andmise ja äravõtmise korra ning emeriitadvokaadi õigused ja kohustised suhetes advokatuuriga emeriitadvokaadi statuut. Advokatuuri juhatus kinnitas emeriitadvokaadi statuudi 5.04.2016.

Juhatuse 31.05.2016 otsusega anti emeriitadvokaadi nimetus Aleksander Glikmanile ja Kaido Pihlakasele ning juhatuse 14.06.2016 otsusega Monika Mägile.

Advokatuuri juhtimine

03.03.2016. a valiti advokatuuri üldkogul advokatuuri esimeheks vandeadvokaat Hannes Vallikivi ning juhatuse liikmeteks vandeadvokaadid Imbi Jürgen, Karina Lõhmus-Ein, Katrin Orav, Maivi Ots, Madis Päts, Indrek Sirk, Jaanus Tehver ja Toomas Vaher. Juhatuse 08.03.2016. a istungil valiti advokatuuri aseesimeheks vandeadvokaat Jaanus Tehver. Seoses juhatuse liikme vandeadvokaat Katrin Orava advokatuuri liikmesuse peatamisega alates 01.06.2016. a määrati advokatuuri esimehe käskkirjaga juhatuse asendusliige Kirsti Pent juhatuse liikmeks kuni uue juhatuse valimiseni.

2016. aastal toimus 24 juhatuse istungit, sh 1 elektrooniline istung. Istungitel olid päevakorras advokatuuri kui kutseorganisatsiooni igapäevatööd puudutavad küsimused, advokaadi kutse-eeskriitika põhimõtete järgimine kutsetegevuses, advokatuuri puudutavate eelnõude ja seadusloome küsimused. Suurima osa juhatuse poolt arutatud teemadest moodustasid riigi õigusabi korraldamisega seotud küsimused.

Väga positiivse tagasiside sai juhatuse väljasõiduistungi läbiviimine Tartus, mis andis juhatusele võimaluse otse suhelda Tartu piirkonna advokaatidega. Toimus aktiivne mõttevahetus. Osalejate hinnangul oli tegemist vajaliku uuendusega juhatuse istungite formaadis ning väljasõiduistungite pidamist Tallinnast väljaspool jätkatakse ka edaspidi.

Advokatuuri kantslerina jätkas 2016. aastal Kristel Voltenberg, bürojuhina Anu Kaup, assistendina Maris Lallo. Pearamatupidajana jätkas Sirje Martin, juristi abina Reelika Paart. Advokatuuri juristina õigusloome ja välissuhtluse valdkonnas töötas 2016. a Merit Aavekukk-Tamm, juristina järelevalvetegevuse korraldamisel ja aukohtu abistamisel Jane Rõuk. Riigi õigusabi juristi ülesandeid täidab seoses eelmise töötaja lapsehoolduspuhkusele suundumisega al. 2016. a juunist Leen Eenpalu. Jurist-koolitusspetsialistina asus 2016. a alguses tööle Ketlin Peterson. Riigi õigusabi infosüsteemi halduritena jätkasid Maarja Pender ning Nele Šavlin.

Kvaliteedijuhtimisest advokatuuris

Eesti Advokatuurile väljastati 2014. aastal ISO 9001:2008 kvaliteedijuhtimise sertifikaat. Sertifikaat on väljastatud kehtivusega kuni 25.08.2017 tingimusega, et organisatsioon jätkuvalt täidab heakskiidetud juhtimissüsteemi nõudeid.

11. augustil 2016. a viis Bureau Veritas Estonia Eesti Advokatuuris läbi korralise auditi ning leidis, et advokatuuri juhtimissüsteem on loodud ja rakendatud arvestades auditi aluseks olevate standardite nõudeid, juhtimissüsteem aitab kaasa organisatsiooni poliitika ja eesmärki-de saavutamisele ning on suunatud pidevale parendamisele, siseaudit ja juhtkonnapoolne ülevaatus on usaldusväärset läbi viidud. Mittevastavusi auditi käigus ei leitud.

2015. aastal andis juhatus välja esimese advokatuuri kvaliteedijuhtimise tunnistuse ehk AKT-i. AKTi väljastamise raames hinnatakse konkreetse advokaadibüroo teeninduskvaliteedi taset, eeskätt läbi advokatuuriseaduses, kodukorras, eetikakoodeksis ja advokatuuri juhendites–kordades kehtestatud nõuete. 2016. aastal jätkus AKT-i taotlenud büroode hindamine ning tunnistuste väljastamine. 2016. aasta jooksul väljastati 6 kvaliteedijuhtimise tunnistust:

- Advokaadibüroo LMP (väljastatud 12.01.2016)
- Raidla Ellex Advokaadibüroo (väljastatud 09.02.2016)
- Vladimir Sadekov Advokaadibüroo (väljastatud 22.02.2019)
- Advokaadibüroo Heringson GLO (väljastatud 22.03.2019)
- Advokaadibüroo Jesse & Kalaus (väljastatud 17.05.2019)
- Advokaadibüroo Glimstedt (väljastatud 23.08.2019)

Tunnustused

Advokatuuri üldkogul 03.03.2016 anti välja kokku 4 Eesti Advokatuuri teenetemedit: vandeadvokaatidele Andres Aavik, Jaak Oja, Üllar Talviste ja Toomas Vaher.

Advokatuuri 95ndal juubeliaastal (2014) taastatud aunimetuse „Aasta advokaat“ välja andmist jätkati ning võitjad kuulutati välja advokatuuri pidulikul jõuluõhtul 16.12.2016 kolmes kategoorias:

- organisatsiooni ehk advokatuuri kategoorias – laureaat vandeadvokaat Gerli Kilusk;
- kutsetegevuse ehk nn klassikalise advokaaditöö kategoorias – laureaat emeriitadvokaat Kaido Pihlakas;
- ühiskondliku- ja vabatahtliku tegevuse kategoorias – laureaat vandeadvokaat Elise Vasamäe.

Jätkuvast strateegilisest koostööst Lastekaitse Liiduga

Eesti Advokatuuri ja MTÜ Lastekaitse Liit koostööprojekti „Hea nõu lastega perele“ (alates 01.06.2010) raames nõustati 2016. a tasuta 147 inimest.

Aastate jooksul on advokaadid tasuta nõustanud üle 1100 inimese. Nõustamised toimuvad eesti ja vene keeles Lastekaitse Liidu büroos eelregistreerimisega iga nädala kolmapäeval ning nõustamine on kõikidele tasuta. Nõustamise teemad on perekonnaõigust puudutavad küsimused, lapse õigused, laste õigused suhetes vanematega, vanemate kohustised suhetes lastega, erinevad peremudelid – õigused ja kohustised, üksikvanema õigused, hooldus, eestkoste, lapsendamine.

Nõustamine hõlmab perekonnaõigusega otseselt seonduvaid õigusvaldkondi, näiteks pärimisõigust. Nõustamisel tutvustatakse ka riigi õigusabi olemust ja pakutavaid võimalusi ning vajadusel abistab advokaat abitaotluste vormistamisel. Kõige enam vajavad pered nõu hooldusõiguse, suhtluskorra ja elatise teemadel. Lisaks tasuta nõustamistele Tallinnas on loodud Skype sillad ka Hiiumaa ja Sillamäega Lastekaitse Liidu kohalike liikmesorganisatsioonide vahendusel.

Jätkuvalt panustatakse seminaride ja õppepäevade korraldamisse kohalike omavalitsuste sotsiaal- ja lastekaitsetöötajatele (seminar nimetusega „Samal poolel – lapse poolel“). Jätka-takse nõuandvate artiklite kirjutamist Lastekaitse Liidu ajakirjas „Märka Last“ (tõlgitud ka vene keelde; populaarseimad artiklid ajakirja veebiversioonis) ning ajakirjas „Pere ja Kodu“.

Tulud, kulud, tulem ja peamised finantsuhtarvud

Eesti Advokatuur ei ole kasumit taotlev organisatsioon. Põhilises osas moodustub advokatuuri eelarve advokaatide liikmemaksudest. 2016. aastal oli tulu liikmemaksudest 518 tuhat eurot.

Võrdlevalt kahe viimase kahe aasta advokatuuri liikmemaksudest saadava tulu kasvu suhtarvud:

	2016	2015
Tulu kasv advokatuuri liikmete liikmemaksudest (%)*	2,3	1,0

Tulu liikmemaksudest suureneb tänu liikmeskonna kasvule ja kvalifikatsiooni muutumisele. Vandeadvokaadi abide liikmemaks on väiksem võrreldes vandeadvokaadi vanemabide ning vandeadvokaatide ning assotsieerunud liikmetele kehtestatud liikmemaksudega. Viimati muudeti advokatuuri liikmemaksude suurust 2008. aastal.

Oma eelarvelisi vahendeid kasutab advokatuuri juhatus igapäevaseks majandustegevuseks ja organisatsiooni üldisteks vajadusteks ning ürituste läbiviimiseks.

Tulenevalt riigi õigusabi seadusest on Eesti Advokatuuri teiseks suureks töövaldkonnaks vähekindlustatud isikutele riigi õigusabi osutamise korraldamine, neile advokaatide määramine, õigusabi osutanud advokaadibüroodele tasu väljamaksmine ja arvestus selle üle. 2016. aastal eraldati riigieelarvega õigusabi osutavate advokaatide tasutamiseks ja avalik-õiguslike ülesannete täitmiseks kokku 3 898 tuhat eurot (2015. aastal 3 835 tuhat eurot). Vabariigi Valitsuse reservist eraldati kahe mahuka kriminaal-asjaga kaasnevate kulude katteks 255 tuhat eurot. Riigi õigusabi ostutati 2016. aastal mahus 3 605 tuhat eurot (2015. aastal 3 608 tuhat eurot). Avalik-õiguslike ülesannete täitmiseks, s.o riigi õigusabi osutamise korraldamiseks, kulus advokatuurile 274 tuhat eurot (2015. aastal 234 tuhat eurot).

Võrdlevalt kahe viimase aasta osutatud riigi õigusabi kasvu suhtarvud:

	2016	2015
Osutatud riigi õigusabi kasv (+), kahanemine (-) (%)*	0,02	-18,3

Kutseühenduse tegevuse seisukohalt oluline finantssuhtarv on lühiajaliste kohustiste kattekordaja, mis näitab käibevarade suhet lühiajalistesse kohustistesse:

	2016	2015
Lühiajaliste kohustiste kattekordaja (kordades)*	1,6	1,4

* Suhtarvude arvutamisel kasutatud valemid:

- $\text{Tulu kasv liikmemaksudest (\%)} = (\text{tulu liikmemaksudest 2016} - \text{tulu liikmemaksudest 2015}) / \text{tulu liikmemaksudest 2015} * 100$
- $\text{Osutatud riigi õigusabi kasv (+), kahanemine (-)} = (\text{osutatud riigi õigusabi 2016} - \text{osutatud riigi õigusabi 2015}) / \text{osutatud riigi õigusabi 2015} * 100$
- $\text{Lühiajaliste kohustiste kattekordaja (kordades)} = \text{käibevara} / \text{lühiajalised kohustised}$

Personal

Eesti Advokatuuri liikmed töötavad iseseisvates äriühingutes (advokaadibüroodes). Advokatuuris töötas 2016. aasta detsembrikuu seisuga 12 palgalist töötajat ning advokatuuri esimees ja aseesimees, kellede põhitöökoht on advokaadibüroos. Juhatuse liikmete ametikoht ei ole palgaline. Advokatuuri tööorganitele – juhatusele, aukohtule, kutsesobivuskomisjonile ja revisjonikomisjonile ning advokatuuri eetika- ja metoodikakomisjonile on 2016. aastal makstud preemiat. Kogu palgakulu 2016. aastal oli 307 tuhat eurot, mis jaotub vastavalt (tuh / €):

Koosseisuliste töötajate palk	231
<i>sh esimees</i>	12
<i>sh aseesimees</i>	9
Lepinguline töö advokatuuri huvides	7
Puhkusetasud ja haigushüvitised	24
Lisatasud- ja preemiad	45

Bilanss

Varad	Lisa	31.12.2016	31.12.2015
Käibevara			
Raha ja pangakontod	2	574 039	311 889
Nõuded ja ettemaksud			
Nõuded liikmete vastu	3	33 138	27 059
Nõuded riigieelarvest õigusabiks	4	37 751	311 618
Sihtfinantseerimise nõuded arengukoostöök	6	0	11 350
Sihtfinantseerimise nõuded rahvusvahelise			
kaitse menetluseks	5	0	99 867
Muud lühiajalised nõuded	7	708	1 172
Ettemaksud teenuste eest		6 053	7 773
Ettemaksud tarnijatele	8	0	146
Kokku		77 650	458 985
Käibevara kokku		651 689	770 874
Põhivara			
Immateriaalne põhivara			
Tarkvara		29 895	48 404
Kokku	9	29 895	48 404
Vara kokku		681 584	819 278

Kohustised ja netovara	Lisa	31.12.2016	31.12.2015
Kohustised			
Laenukohustised			
Lühiajalised laenud	10	0	1 751
Võlad ja ettemaksed			
Võlad tarnijatele		4 048	3 601
Võlad advokaadibüroodele osutatud riigi õigusabi eest	4; 5; 11	241 631	314 920
Võlad töövõtjatele	12	16 081	14 652
Maksuvõlad	13	0	17 396
Saadud ettemaksed liikmemaksude eest		265	440
Muud viitvõlad	14	0	32
Kokku		262 025	351 041
Sihtfinantseerimine			
Sihtfinantseerimise kohustis arengukoostööks	6	0	11 440
Sihtfinantseerimise kohustis rahvusvahelise kaitse menetluseks	5	138 758	196 306
Sihtfinantseerimise kohustis stipendiumiteks	15	0	3 333
Kokku		138 758	211 079
Lühiajalised kohustised kokku		400 783	563 871
Netovara			
Eelmiste perioodide akumulieeritud tulem		255 407	250 405
Aruandeaasta tulem		25 394	5 002
Netovara kokku		280 801	255 407
Kohustised ja netovara kokku		681 584	819 278

Tulude ja kulude aruanne

Tulud	Lisa	2016	2015
Annetused ja toetused	16	3 882 100	3 857 425
Tulu liikmemaksudest	16	517 781	505 923
Muud tegevustulud	16	12 200	9 158
Muud tulud	16	20	0
Tulud kokku		4 412 101	4 372 506
Riigi õigusabi kulud advokaatidele	4;16	3 605 099	3 604 492
Sihtfinantseeritud projektide otsesed kulud	18	55 339	19 099
Mitmesugused tegevuskulud	19	280 842	306 506
Tööjõukulud			
Palgakulu		311 314	306 547
Sotsiaalmaksud		104 143	103 271
Tööjõu kulud kokku	18; 20	415 457	409 818
Toetused	21	11 671	9 394
Kulum	9	18 509	18 509
Muud kulud	22	24	12
Kulud kokku		4 386 941	4 367 830
Põhitegevuse tulem		25 160	4 676
Finantstulud ja -kulud			
Intressikulu		-357	0
Intressitulud		591	326
Finantstulud ja -kulud kokku		234	326
Aruandeaasta tulem		25 394	5 002

Rahavoogude aruanne

	Lisa	2016	2015
Rahavood põhitegevusest			
Põhitegevuse tulem		25 160	4 676
Põhivara kulum		18 509	18 509
Põhitegevusega seotud nõuete ja ettemaksete muutus	9	381 335	-160 454
Põhitegevusega seotud kohustiste ja ettemaksete muutus		-163 088	223 062
Kokku rahavood põhitegevusest		261 916	85 793
Rahavood investeerimistegevusest			
Saadud intressid		591	326
Makstud intressid		-357	0
Kokku rahavood investeerimistegevusest		234	326
Kokku rahavood		262 150	86 119
Raha ja raha ekvivalendid perioodi alguses		311 889	225 770
Raha ja raha ekvivalentide muutus		262 150	86 119
Raha ja raha ekvivalendid perioodi lõpus	2	574 039	311 889

Netovara muutuste aruanne

	Tulem	Netovara kokku
Saldo 31.12.2014	250 405	250 405
Aruandeperioodi tulem	5 002	5 002
Saldo 31.12.2015	255 407	255 407
Aruandeperioodi tulem	25 394	25 394
Saldo 31.12.2016	280 801	280 801

Raamatupidamise aastaaruande lisad

Lisa 1. Raamatupidamise aastaaruande koostamisel kasutatud arvestusmeetodid ja hindamislused

Üldpõhimõtted

Eesti Advokatuuri 2016. aasta raamatupidamise aastaaruanne on koostatud kooskõlas Eesti hea raamatupidamistavaga, mis tugineb rahvusvaheliselt tunnustatud arvestuse ja aruandluse põhimõtetele. Hea raamatupidamistava põhinõuded on kehtestatud Raamatupidamise seadusega ning seda täiendavad Raamatupidamise Toimkonna poolt väljaantavad juhendid. Samuti juhindub Eesti Advokatuur avalik-õigusliku juriidilise isikuna Avaliku sektori finantsarvestuse ja -aruandluse juhendist ning tulude ja kulude aruande koostamisel lähtub Raamatupidamise Toimkonna juhendist RTJ 14.

Majandusaasta algas 1.jaanuaril 2016 ja lõppes 31.detsembril 2016. Raamatupidamise aastaaruanne on koostatud eurodes.

Finantsvara ja -kohustised

Finantsvaraks loetakse raha, nõudeid ostjate vastu ja muid lühiajalisi nõudeid. Finantskohustisteks loetakse tarnijatele tasumata arveid, viitvõlgasid ja muid lühiajalisi võlakohustisi.

Finantsvara ja -kohustised võetakse algselt arvele nende soetusmaksumuses, milleks on antud finantsvara või -kohustise eest makstud või saadud tasu õiglase väärtus. Algne soetusmaksumus sisaldab kõiki finantsvara või -kohustisega otseselt seotud tehingukulutusi.

Finantsvara eemaldatakse bilansist siis, kui ettevõtte kaotab õiguse finantsvarast tulevatele rahavoogudele või ta annab kolmandale osapoolele üle varast tulenevad rahavood ning enamiku finantsvaraga seotud riskidest ja hüvedest. Finantskohustis eemaldatakse bilansist siis, kui see on rahuldatud, lõpetatud või aegunud.

Finantsvara oste ja müüke kajastatakse järjepidevalt väärtuspäeval st päeval, mil ettevõtte saab ostetud finantsvara omanikuks või kaotab omandiõiguse müüdüd finantsvara üle.

Finantskohustisena on lühiajaliste laenukohustise all kajastatud krediitkaardi jäägi kohustis.

Raha ja raha ekvivalendid

Raha ja raha ekvivalentidena kajastatakse raha pangas. Rahavoogude aruandes kajastatakse rahavoogusid põhitegevusest kaudsel meetodil. Saadud intressid ja makstud intressid on kajastatud investeerimistegevuse rahavoo koosseisus.

Nõuded ostjate vastu

Nõudeid ostjate vastu kajastatakse bilansis korrigeeritud soetusmaksumuses. Ostjatelt laekumata arved on bilansis hinnatud lähtudes tõenäoliselt laekuvatest summadest. Seejuures hinnatakse iga kliendi laekumata arveid eraldi, arvestades teadaolevat informatsiooni kliendi maksevõime kohta.

Immateriaalse põhivara ja väikevara arvestus

Immateriaalse põhivara hulka kuuluvad litsentsid, kasutusõigused, tarkvara ja muud füüsilise substantsita varad, mida kutseühendus kasutab teenuste osutamisel või haldusemärkidel ja kavatseb kasutada pikema perioodi jooksul kui üks aasta ja mille soetusmaksumus on alates 25000 eurost. Immateriaalne põhivara võetakse algselt arvele soetusmaksumuses, mis koosneb ostuhinnast ja otseselt soetamisega seotud kulutustest. Immateriaalset põhivara kajastatakse bilansis selle soetusmaksumuses, millest on maha arvatud akumuleeritud kulum ja võimalikud väärtuse langusest tulenevad allahindlused. Immateriaalse põhivara kulumimäär on 20%, kasuliku eaga 5 aastat.

Väikevara on väheväärtuslik vara, mille soetusmaksumus on kuni 10000 eurot. Väikevara kantakse kulusse soetamise hetkel. Raamatupidamises peetakse väheväärtusliku, pika kasutuseaga väikevarade arvestust bilansiväliselt.

Tulude arvestus

Tulu advokatuuri liikmete liikmemaksudest kajastatakse tekkepõhiselt, see on tuluna perioodis, mille eest liikmemaksud on arvestatud. Tulu teenuste müügist kajastatakse teenuse osutamisel. Tulu kaupade müügist kajastatakse siis, kui olulised omandiga seonduvad riskid ja hüved on läinud üle ostjale ning müügitulu ja tehinguga seotud kulutusi on võimalik usaldusväärselt mõõta. Tulud kajastatakse siis kui tulude laekumine on tõenäoline ja tulu suurust on võimalik usaldusväärselt hinnata. Distsiplinaarkaristusena määratud rahatrahvid kajastatakse tuluna tekkepõhiselt määramise kuupäeval, seejuures võetakse trahvid tuluna arvele ainult juhul, kui tulu laekumine hinnatakse tõenäoliseks. Vastasel juhul kajastatakse trahvid kuni laekumiseni bilansiväliselt.

Välisvaluutas toimunud tehingud ning välisvaluutas fikseeritud finantsvarad ja -kohustised

Eesti Advokatuuri arvestusvaluutaks on euro. Välisvaluutadeks on loetud kõik teised valuutad peale arvestusvaluuta – euro. Välisvaluutas toimunud tehingute kajastamisel on aluseks võetud tehingu toimumise päeval ametlikult kehtinud Euroopa keskpanga valuutakursid.

Sihtfinantseerimine

Sihtfinantseerimisena kajastatakse sihtotstarbelisi ja teatud tingimustega seotud toetusi tegevuskulude katteks. Sihtfinantseerimist ei kajastata tuluna enne, kui eksisteerib piisav kindlus, et toetuse saaja vastab sihtfinantseerimisega seotud tingimustele ja sihtfinantseerimine leiab aset. Tegevuskulude sihtfinantseerimist kajastatakse tuluna tegevuskulude tegemise perioodil, kui sihtfinantseerimise tingimustega ei kaasne sisulisi tagasinõude või laekumata jäämise riske; kui eksisteerib sisuline tagasinõude või laekumata jäämise risk, kajastatakse sihtfinantseerimine tuluna vastava riski kadumisel.

RTJ 14 alusel kajastatakse sihtotstarbeliste stipendiumite jagamiseks laekunud toetusel tuluna samal perioodil, kui tehakse otsus vastavate stipendiumite väljamaksmiseks, kajastades samal hetkel väljamakstavad stipendiumid kuluna.

Rahavoogude aruanne

Rahavoogude aruanne on koostatud kaudsel meetodil, kus on kajastatud põhitegevusega seotud nõuete muutused ning lühiajaliste kohustiste saldode muutused.

Rendiarvestus

Kapitalirendina käsitletakse rendilepinguid, mille puhul kõik olulised vara omandiga seonduvad riskid ja hüved kanduvad üle rentnikule. Muid rendilepinguid kajastatakse kasutusrendina.

Kasutusrendimaksud kajastatakse rendiperioodi jooksul lineaarselt tulude ja kulude aruandes kuluna.

Lisa 2. Raha ja pangakontod

(eurodes)

	31.12.2016	31.12.2015
Arvelduskontod	574 039	311 889
Kokku	574 039	311 889

Lisa 3. Nõuded liikmete vastu

(eurodes)

	31.12.2016	31.12.2015
Laekumata liikmemaksud	33 138	27 059
Kokku	33 138	27 059

Lisa 4. Riigi õigusabi

(eurodes)

	2016	2015
Riigi õigusabi vahendite jääk aasta alguses	-311 618	-261 836
Riigieelarveline eraldis õigusabiks aruandeaastal VV reservist raha eraldamine	3 624 334 254 632	3 554 710 0
Advokaadibüroode poolt osutatud riigi õigusabi aruandeaastal (lisa 16)	- 3 605 099	- 3 604 492
<i>sh 31.12. seisuga advokaadibüroodele välja maksmata riigi õigusabi arved (lisa 11)</i>	<i>237 069</i>	<i>312 641</i>
Riigi õigusabi vahendite jääk aasta lõpus	-37 751	-311 618

Lisa 5. Sihtfinantseerimine riigi õigusabiks rahvusvahelise kaitse menetluses
(eurodes)

	2016	2015
Aasta alguse saldo	196 306	0
Sihtfinantseerimine riigi õigusabiks rahvusvahelise kaitse menetluses	199 734	199 734
<i>sellest 31.12. seisuga saadud sihtfinantseerimise eraldis</i>	<i>199 734</i>	<i>99 867</i>
<i>sellest 31.12. seisuga saadud sihtfinantseerimise nõue</i>	<i>0</i>	<i>99 867</i>
Advokaadibüroode poolt osutatud riigi õigusabi rahvusvahelise kaitse menetluses aruandeaastal (lisa 16;18)	-56 696	-3 428
Projektiga seotud tööjõukulud	-852	0
<i>sh 31.12. seisuga advokaadibüroodele välja maksmata arved (lisa 11)</i>	<i>4 562</i>	<i>2 279</i>
Sihtfinantseerimise jääk riigi õigusabiks rahvusvahelise kaitse menetluses aasta lõpus	138 758	196 306

Lisa 6. Sihtfinantseerimine arengukoostööks
(eurodes)

	2016	2015
Aasta alguse saldo	11 440	0
Moldova arengukoostöö sihtfinantseerimise projekti maksumus	22 700	22 700
<i>sellest 31.12. seisuga saadud sihtfinantseerimise eraldis</i>	<i>0</i>	<i>11 350</i>
<i>sellest 31.12. seisuga sihtfinantseerimise nõue</i>	<i>0</i>	<i>11 350</i>
Aruandeaastal projektiga seotud kulud (lisa 16;18)	- 6 632	-11 260
Sihtfinantseerimise nõude vähenemine	- 2 270	0
Sihtfinantseerimise ülejäägi tagasikanne	- 2 538	0
Moldova arengukoostöö sihtfinantseerimise jääk aasta lõpus	0	11 440

Lisa 7. Muud lühiajalised nõuded

(eurodes)

	31.12.2016	31.12.2015
Töövõtjatega seotud nõuded	85	50
Liikmetega seotud nõue	623	1 122
Kokku	708	1 172

Lisa 8. Ettemaksed teenuste eest

(eurodes)

	31.12.2016	31.12.2015
Ettemakstud üür (deposiit)	4 994	4 994
Ettemakstud perioodika	1 059	1 015
Ettemakstud lähetuse kulud	0	1 404
Ettemakstud üldkogu saali üür	0	360
Kokku	6 053	7 773

Lisa 9. Immateriaalne põhivara

(eurodes)

	Tarkvara	Kokku
Saldo seisuga 31.12.2015		
Soetusmaksumus	92 544	92 544
Akumuleeritud kulum	-44 140	-44 140
Jääkmaksumus	48 404	48 404

2016. a toimunud muutused

Amortisatsioonikulu	-18 509	-18 509
---------------------	---------	----------------

Saldo seisuga 31.12.2016

Soetusmaksumus	92 544	92 544
Akumuleeritud kulum	-62 649	-62 649
Jääkmaksumus	29 895	29 895

Lisa 10. Lühiajalised laenud

(eurodes)

	31.12.2016	31.12.2015
Krediitkaardi jäägi kohustis	0	1 751
Kokku	0	1 751

Lisa 11. Võlad osutatud riigiõigusabi eest

(eurodes)

	31.12.2016	31.12.2015
Advokaadibüroodele osutatud riigi õigusabi eest (lisa 4)	237 069	312 641
Advokaadibüroodele osutatud riigi õigusabi eest rahvusvahelise kaitse menetluses (lisa 5)	4 562	2 279
Kokku	241 631	314 921

Lisa 12. Võlad töövõtjatele

(eurodes)

	31.12.2016	31.12.2015
Puhkusereserv	16 081	14 652
Kokku	16 081	14 652

Lisa 13. Maksukohustised

(eurodes)

	31.12.2016	31.12.2015
Kinni peetud füüsilise isiku tulumaks	0	4 105
Sotsiaalmaks	0	8 608
Töötuskindlustuse maks	0	516
Kogumispensioni maks	0	375
Ettevõtte tulumaks	0	3 792
Kokku	0	17 396

Lisa 14. Muud viitvõlad

(eurodes)

	31.12.2016	31.12.2015
Aruandev isik	0	32
Kokku	0	32

Lisa 15. Sihtfinantseerimise kohustis stipendiumiteks

(eurodes)

	31.12.2016	31.12.2015
Riigi eelarveline eraldis üliõpilasele stipendiumi väljamakseks õppeperioodi teisel aastal	0	3 333
Kokku	0	3 333

Lisa 16. Tulud

(eurodes)

	2016	2015
Annetused ja toetused kokku	3 882 100	3 857 425
tulu riigieelarvest õigusabiks (lisa 4)	3 605 099	3 604 492
tulu riigieelarvest tegevuskulude sihtfinantseerimiseks (lisa 17)		
tulu arengukoostöö projekti sihtfinantseerimiseks (lisa 18)	217 019	233 834
tulu riigieelarvest stipendiumite sihtfinantseerimiseks (lisa 18)	6 632	11 260
tulu riigi õigusabiks rahvusvahelise kaitse menetluses (lisa 18)	-4 198	4 198
tulu riigieelarvest õppelaenude sihtfinantseerimiseks (lisa 18)	57 548	3 428
	0	213
	517 781	505 923
Liikmetelt saadud tasud		
Muud tegevustulud	12 200	9 158
tulu raamatute müügist	0	32
tulu koolitusteenusest	5 900	8 975
tulu liikmetunnistuste müügist	60	51
tulu kvaliteedijuhtimise tunnistuse väljaandmisest	2 760	100
tulu korduseksamil osalemise eest	3 480	0
Muud tulud	20	0
Menetlustulu	20	0
Kokku	4 412 101	4 372 506

Lisa 17. Tegevuskulude sihtfinantseerimine
(eurodes)

	2016	2015
Riigieelarveline eraldis avalik-õigusliku ülesande täitmiseks s.o. riigi õigusabi osutamise korraldamiseks (lisa 16)	217 019	233 834
Eraldise kasutamine		
palgakulu (sh sotsiaalmaks ja töötuskindlustusmaks)	95 877	89 476
rendi- ja kommunaalkulud	21 624	21 284
kantselei- ja halduskulud	4 360	3 701
Liivalaia tn kohtumaja ruumi üüriga seotud kulud	1 321	1 283
riigi õigusabi infosüsteemi halduskulud	93 837	118 090
Kokku	217 019	233 834

Lisa 18. Sihtfinantseeritud projektide otsesed kulud
(eurodes)

	2016	2015
Moldova arengukoostöö projekti kulud (lisa 6;16)	2 841	11 260
Ida-Viru arengukava stipendiumifondi kulu (lisa 16)	-4 198	4 198
Riigi õigusabi kulud rahvusvahelise kaitse menetluses (lisa 5;16)	56 696	3 428
Õppelaenude sihtfinantseerimise kulud (lisa 16)	0	213
Sihtfinantseeritud projektide otsesed kulud	55 339	19 099
Moldova arengukoostöö projekti tööjõukulud (lisa 6;16)	3 791	0
Riigi õigusabi tööjõukulud rahvusvahelise kaitse menetluses (lisa 5;16)	852	0
Sihtfinantseeritud projektide tööjõukulud	4 643	0
Kokku	59 982	19 099

Lisa 19. Mitmesugused tegevuskulud

(eurodes)

	2016	2015
Üür	52 966	51 479
Elekter ja küte	5 169	5 328
Kommunaalkulud	5 405	5 227
Side- ja kommunikatsioonikulud	3 588	3 812
Esinduskulud, trükised	1 301	5 066
Meediakulud	16 800	13 200
Kantselei inventar ja remont	246	620
Liivalaia kohtumaja ruumi inventar ja kulud	1 687	1 614
Koolitus- ja kutsekvalifikatsioonikulud	20 773	21 482
Advokaadieksami korraldamisega seotud kulud	4 916	4 086
Lähetuskulud	15 991	9 773
Majapidamis-, administreerimis- ja bürootarvete kulud	7 370	4 792
IT tarkvara ja hoolduskulud	6 513	7 682
Üldkogukulud	14 578	7 926
Juubeliaasta näituse kulud	0	265
Liikmete andmebaasi arenduskulud	261	330
Täiendusõppe infosüsteemi arenduskulu	10 644	858
TVT arendus seoses digidokumendi versioonimuutusega	0	3 528
TVT andmebaasi süsteemi majutus- ja sertifikaadikulud	1 148	1 120
Eksamikeskkonna arendus- ja hoolduskulud	1 848	2 220
Find-A-Lawyer arendus advokaatide andmebaasis	576	626
Rahvusvahelised liikmemaksud	10 323	10 005
Nõustamiskulud; rahulolu küsitlus	2 520	1 578
ISO kvaliteedijuhtimise kulud	1 252	1 223
Kvaliteedijuhtimise sertifikaadi väljastamise kulud	490	3 444
Riigi õigusabi infosüsteemi arendustööd	0	29 988
Tõlkekulud	380	596
Kohtukulud	3 555	5 343
Kodulehe arendus ja hoolduskulud	2 944	12 740
Meiliserveri arenduskulud	0	2 917
Vastuvõtukulud	46 406	39 524
Erisoodustused	6 249	7 398
Kulutused kingitustele ja annetustele	5 382	8 305
Maksukulud	15 229	16 497
Tööjõu otsingukulud	215	2 866
Muud	14 117	13 048
Kokku	280 842	306 506

Lisa 20. Tööjõukulud

(eurodes)

	2016	2015
Koosseisuliste töötajate palgakulu	231 474	228 905
Puhkusetasud	24 340	27 087
Haiguhüvitis	86	501
Lepinguline tasu töö eest advokatuuri huvides	6 483	11 097
Lisatasud ja preemiad	44 804	38 957
Sotsiaalmaksud	103 627	103 271
Sihtfinantseeritud projektide tööjõukulud (lisa 18)	4 643	0
Kokku	415 457	409 818
Aasta keskmine töötajate arv	12	12

Lisa 21. Toetused

(eurodes)

	2016	2015
Pensionäride toetus	4 000	4 125
Juubilaride toetus	5 250	2 850
Üliõpilaste stipendium	-399	2 099
34. Eesti Õigusteadlaste päevade toetus	2 500	0
Harjutuskohtu Seltsi toetus	320	320
Kokku	11 671	9 394

Lisa 22. Muud kulud

(eurodes)

	2016	2015
Kahjum valuutakursi muutustest	24	12
Kokku	24	12

Lisa 23. Kasutusrent

(eurodes)

	2016	2015
Üüripinnad	53 021	52 570
Koopiamasina kasutusrent	173	0
Kasutusrendikulu kokku	53 194	52 570

Eesti Advokatuur rentis aruandeperioodil kasutusrendi tingimustel kontoripinda. Kontoripinna üürileping on tähtjaline ja kehtib:

- III korrusel kuni 31.05.2017. a.
- IV korrusel kuni 01.12.2019. a.

Eesti Advokatuur üürib allüüri tingimustel pinda Liivalaia 24 asuval kinnistul. Üürileping on tähtjaline ja kehtib 01.04.2018. a.

Eesti Advokatuur rendib kasutusrendi tingimustel koopiamašinat. Leping on tähtjaline ja kehtib 31.10.2018. a.

Lisa 24. Tehingud seotud osapooltega

Kõik ostetud teenused advokatuuri liikmetega seotud äriühingutelt on tehtud juhatuse poolt kooskõlastatud hindadega. Kõik advokatuuri liikmed on maksnud üldtingimustel liikmemaksu ja tasunud koolituste eest.

Vastavalt olulisusele on Eesti Advokatuuri aastaaruande koostamisel loetletud seotud osapoolteks:

- tegevjuhtkonda;
- eespool loetletud isikute lähedasi pereliikmeid ja nende poolt kontrollitavaid või nende olulise mõju all olevaid ettevõtteid.

	2016	2015
Juhatuse liikmetega seotud ettevõtete poolt osutatud riigi õigusabi tasu ja kulud	53 056	58 527
Juhatuse liikmetega seotud ettevõtte lähetuskulud	338	334
Juhatuse liikmetega seotud ettevõtte poolt osutatud teenuse kulud	3 348	0
Kokku	56 742	58 861

	31.12.2016	31.12.2015
Kohustised juhatuse liikmetega seotud ettevõtetele osutatud riigi õigusabi eest	0	6 943
Kohustis juhatuse liikme ees (aruandev isik)	0	32
Nõuded juhatuse liikmetega seotud ettevõtete vastu liikmemaksude osas	3 410	5 932
Kokku	3 410	11 907

Seotud isikute tööjõukulu

	2016	2015
Tegevjuhtkonna tööjõukulu koos sotsiaalmaksudega	107 021	105 711
Kokku	107 021	105 711

SÕLTUMATU VANDEAUDIITORI ARUANNE

Eesti Advokatuuri üldkogule

Arvamus

Oleme auditeerinud Eesti Advokatuuri (majandusüksus) raamatupidamise aastaaruannet, mis sisaldab bilanssi seisuga 31. detsember 2016 ning tulude ja kulude aruannet, rahavoogude aruannet ja netovara muutuste aruannet eeltoodud kuupäeval lõppenud majandusaasta kohta ja raamatupidamise aastaaruande lisasid, sealhulgas märkimisväärsete arvestuspõhimõtete kokkuvõtet.

Meie arvates kajastab kaasnev raamatupidamise aastaaruanne kõigis olulistes osades õiglaselt majandusüksuse finantsseisundit seisuga 31. detsember 2016 ning sellel kuupäeval lõppenud majandusaasta tulemit ja rahavoogusid kooskõlas Eesti hea raamatupidamistavaga.

Arvamuse alus

Viisime auditi läbi kooskõlas rahvusvaheliste auditeerimise standarditega (Eesti). Meie kohustusi vastavalt nendele standarditele kirjeldatakse täiendavalt meie aruande osas „Vandeauditori kohustused seoses raamatupidamise aastaaruande auditiga”. Me oleme majandusüksusest sõltumatud kooskõlas kutseliste arvestuseksperptide eetikakoodeksiga (Eesti) (eetikakoodeks (EE)), ja oleme täitnud oma muud eetikaalased kohustused vastavalt eetikakoodeksi (EE) nõuetele. Me usume, et auditi tõendusmaterjal, mille oleme hankinud, on piisav ja asjakohane aluse andmiseks meie arvamusele.

Muu informatsioon

Juhtkond vastutab muu informatsiooni eest. Muu informatsioon hõlmab tegevusaruannet, kuid ei hõlma raamatupidamise aastaaruannet ega meie asjaomast vandeauditori aruannet.

Meie arvamus raamatupidamise aastaaruande kohta ei hõlma muud informatsiooni ja me ei tee selle kohta mingis vormis kindlustandvat järeldust.

Seoses meie raamatupidamise aastaaruande auditiga on meie kohustus lugeda muud informatsiooni ja kaaluda seda tehes, kas muu informatsioon lahkneb oluliselt raamatupidamise aastaaruandest või meie poolt auditi käigus saadud teadmistest või tundub muul viisil olevat oluliselt väärkajastatud.

Kui me teeme tehtud töö põhjal järelduse, et muu informatsioon on oluliselt väärkajastatud, oleme kohustatud sellest faktist aru andma. Meil ei ole sellega seoses millegi kohta aru anda.

Juhtkonna kohustused seoses raamatupidamise aastaaruandega

Juhtkond vastutab raamatupidamise aastaaruande koostamise ja õiglase esitamise eest kooskõlas Eesti hea raamatupidamistavaga ja sellise sisekontrolli eest, nagu juhtkond peab vajalikuks, et võimaldada kas pettusest või veast tulenevate oluliste väärkajastamisteta raamatupidamise aastaaruande koostamist.

Raamatupidamise aastaaruande koostamisel on juhtkond kohustatud hindama majandusüksuse suutlikkust jätkata jätkuvalt tegutsevana, esitama infot, kui see on asjakohane, tegevuse jätkuvusega seotud asjaolude kohta ja kasutama tegevuse jätkuvuse arvestuse alusprintsipi, välja arvatud juhul, kui juhtkond kavatseb kas majandusüksuse likvideerida või tegevuse lõpetada või tal puudub sellele realistlik alternatiiv.

Vandeauditiitori kohustused seoses raamatupidamise aastaaruande auditiga

Meie eesmärk on saada põhjendatud kindlus selle kohta, kas raamatupidamise aastaaruanne tervikuna on kas pettusest või veast tulenevate oluliste väärkajastamisteta, ja anda välja vandeauditiitori aruanne, mis sisaldab meie arvamust. Põhjendatud kindlus on kõrgetasemeline kindlus, kuid see ei taga, et olulise väärkajastamise eksisteerimisel see kooskõlas rahvusvaheliste auditeerimise standarditega (Eesti) läbiviidud auditi käigus alati avastatakse. Väärkajastamised võivad tuleneda pettusest või veast ja neid peetakse oluliseks siis, kui võib põhjendatult eeldada, et need võivad üksikult või koos mõjutada majanduslikke otsuseid, mida kasutajad raamatupidamise aastaaruande alusel teevad.

Kasutame auditeerides vastavalt rahvusvaheliste auditeerimise standarditele (Eesti) kutsealast otsustust ja säilitame kutsealase skeptitsismi kogu auditi käigus. Me teeme ka järgmist:

- teeme kindlaks ja hindame raamatupidamise aastaaruande kas pettusest või veast tuleneva olulise väärkajastamise riskid, kavandame ja teostame auditiprotseduure vastuseks nendele riskidele ning hangime piisava ja asjakohase auditi tõendusmaterjali, mis on aluseks meie arvamusele. Pettusest tuleneva olulise väärkajastamise mitteavastamise risk on suurem kui veast tuleneva väärkajastamise puhul, sest pettus võib tähendada salakokkulepet, võltsimist, info esitamata jätmist, vääresitiste tegemist või sisekontrolli eiramist;
- omandame arusaamise auditi puhul asjassepuutuvast sisekontrollist, et kavandada nendes tingimustes asjakohaseid auditiprotseduure, kuid mitte arvamuse avaldamiseks majandusüksuse sisekontrolli tulemuslikkuse kohta;
- hindame kasutatud arvestuspõhimõtete asjakohasust ning juhtkonna arvestushinnangute ja nendega seoses avalikustatud info põhjendatust;
- teeme järelduse juhtkonna poolt tegevuse jätkuvuse arvestuse alusprintsipi kasutamise asjakohasuse kohta ja saadud auditi tõendusmaterjali põhjal selle kohta, kas esineb olulist ebakindlust sündmuste või tingimuste suhtes, mis võivad tekitada märkimisväärset kahtlust majandusüksuse suutlikkuses jätkata jätkuvalt tegutsevana. Kui me teeme järelduse, et eksisteerib oluline ebakindlus, oleme kohustatud juhtima vandeauditiitori aruandes tähelepanu raamatupidamise aastaaruandes selle kohta avalikustatud infole või kui avalikustatud info on ebapiisav, siis modifitseerima oma arvamust. Meie järeldused põhinevad vandeauditiitori aruande kuupäevani saadud auditi tõendusmaterjalil. Tulevased sündmused või tingimused võivad siiski kahjustada majandusüksuse suutlikkust jätkata jätkuvalt tegutsevana;
- hindame raamatupidamise aastaaruande üldist esitusviisi, struktuuri ja sisu, sealhulgas avalikustatud informatsiooni, ning seda, kas raamatupidamise aastaaruanne esitab aluseks olevaid tehinguid ja sündmusi viisil, millega saavutatakse õiglane esitusviis.

14. veebruaril 2017.a.

Villems & Partnerid OÜ (Tegevusluba 80) nimel

/digitaalselt allkirjastatud/

Toomas Villems

Vandeauditiitor - vandeauditiitori number 74

Juhatuse allkirjad 2016. aasta majandusaasta aruandele

Juhatus on koostanud ja kinnitanud 2016. aasta raamatupidamise aastaaruande, mis koosneb tegevusaruandest, raamatupidamise aastaaruandest ja sõltumatu vandeaudiitori aruandest. Juhatus on aastaaruande üldkogule esitamiseks heaks kiitnud.

/allkirjastatud digitaalselt/

Esimees

Hannes Vallikivi

/allkirjastatud digitaalselt/

Aseesimees

Jaanus Tehver

/allkirjastatud digitaalselt/

Juhatuse liige

Maivi Ots

/allkirjastatud digitaalselt/

Juhatuse liige

Indrek Sirk

/allkirjastatud digitaalselt/

Juhatuse liige

Imbi Jürgen

/allkirjastatud digitaalselt/

Juhatuse liige

Toomas Vaher

/allkirjastatud digitaalselt/

Juhatuse liige

Kirsti Pent

/allkirjastatud digitaalselt/

Juhatuse liige

Karina Lõhmus-Ein

/allkirjastatud digitaalselt/

Juhatuse liige

Madis Päts

